

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 99 · 18. juni
Sesjonen 2019–2020

Møte torsdag den 18. juni 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 99):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt var medlem til Stortingets delegasjon til konferansen for overvåking av EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik (Innst. 392 S (2019–2020))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak (Innst. 382 S (2019–2020), jf. Meld. St. 20 (2019–2020))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon (Innst. 391 S (2019–2020), jf. Dokument 8:120 S (2019–2020))
4. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2020 m.m.) (Innst. 380 S (2019–2020), jf. Prop. 118 S (2019–2020))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av E18 Lysaker–Ramstadsletta i Akershus (Innst. 393 S (2019–2020), jf. Prop. 38 S (2019–2020))
6. Referat

Presidenten: Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Morten *Stordalen* i dagene 18. og 19. juni.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Ellen *Eriksen*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Ellen Eriksen er til stede og vil ta sete. Representanten Lise Christoffersen vil fremsette et representantforslag.

Lise Christoffersen (A) [10:00:40]: Jeg har gleden av på vegne av stortingsrepresentantene Rigmor Aasrud, Arild Grande, Elise Bjørnebekk-Waagen og meg selv å framsette et representantforslag om likestilling mellom ektepar, registrerte partnere og samboere når det gjel-

der etterlatte- og ektefellerrettigheter i offentlige og private tjenestepensjoner.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold vil fremsette et representantforslag.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:01:21]: Jeg har gleden av på vegne av representantene Sandra Borch, Sigbjørn Gjelsvik, Jenny Klinge og meg selv å sette fram et representantforslag om lokal medvirkning og åpenhet i vindkraftsaker.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen vil fremsette et representantforslag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:01:47]: På vegne av representantene Sigbjørn Gjelsvik, Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum og meg sjøl vil jeg legge fram et representantforslag om endringer i samordningsloven slik at samordningsfellen oppheves.

Presidenten: Representanten Åsunn Lyngedal vil fremsette et representantforslag.

Åsunn Lyngedal (A) [10:02:20]: På vegne av representantene Ruth Grung, Espen Barth Eide, Runar Sjøstad, Steinar Karlstrøm, Torstein Tvedt Solberg og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om utvikling av en helhetlig infrastruktur for landstrøm og alternative drivstoff i alle større havner.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:02:59]: På vegne av stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Arne Nævra og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om sterkere vern av naturen i vindkraftutbygginger. Jeg ber om at det behandles etter Stortingets forretningsorden § 39 c.

Presidenten: Representanten Ingvild Kjerkol vil fremsette et representantforslag.

Ingvild Kjerkol (A) [10:03:38]: På vegne av stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om å styrke norsk intensivkapasitet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:07]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt vara-medlem til Stortingets delegasjon til konferansen for overvåking av EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik (Innst. 392 S (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:04:25]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak (Innst. 382 S (2019–2020), jf. Meld. St. 20 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ketil Kjenseth (V) [10:05:13] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet i denne store og viktige saken, i en tid med litt andre arbeidsbetingelser. Vi har benyttet oss av alle tekniske hjelpemidler, gjennomført digital høring og holdt oss med et stort forhandlingsrom. Selv med seks partier i forhandlingsrommet i innspurten, har det vært én meter fysisk avstand og av og til to meter politisk avstand.

Selv om det tidvis har vært litt hoppekrepsstemning i forhandlingene, er det i dag et stort og bredt flertall som slutter seg til regjeringas forslag om en forvaltningsplan for norske havområder og en definisjon av SVO iskantsonen på 15 pst. isfrekvens i april, basert på observasjoner de siste 30 år.

Formålet med forvaltningsplanen er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk, samtidig som miljøverdiene i havområdene blir opprettholdt. Bare gjennom å se alle viktige næringer for norsk økonomi som er knyttet til havområdene i sammenheng med hensynet til miljøet og økosystemene i havet, kan havområdene forvaltes på en bærekraftig måte.

Det var Bondevik II-regjeringa, også da med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti i regjering, som innførte praksisen med en helhetlig forvaltning av norske havområder. For første gang samles nå alle havområdene i en og samme melding, og vi tar altså et nytt skritt på borgerlig side.

Norge blir lagt merke til internasjonalt med denne samlede og langsiktige forvaltningen av våre havområder. I en tid med økt geopolitisk interesse for de nordlige havområdene er kunnskap og god forvaltning kombinert med høy sikkerhet og beredskap viktig for Norge for å hevde våre interesser og lede an. I dag kan vi gratulere Norge med plass i FNs sikkerhetsråd. Mange små land og øystater har stemt på oss – mange med en forventning om at vi våger å være en stemme i innsatsen mot de globale klimaendringene.

Klimaendringene vises tydelig i våre nordlige havområder, og det er viktig at føre-var-prinsippet legges til grunn. Disse endringene vil ha store konsekvenser for marine økosystemer og naturmangfold i norske havområder, noe som også vil påvirke havnæringer og kystsamfunn.

Det er avgjørende viktig å ta vare på marine økosystemer som tareskog, tangsamfunn og ålegressenger, såkalt blå skog, som er svært viktige i opptak av CO₂, og som utgjør naturlige karbonlagre i havet. Blå skog er også viktig for marint naturmangfold og bidrar til å beskytte kysten mot ekstremvær ved å dempe bølger.

Det er spesielt viktig å trekke fram forvaltning av særlig verdifulle og sårbare områder, SVO. I de områdene som er definert som særlig verdifulle og sårbare, har vi et spesielt ansvar for å trå varsomt fram, og menneskelig aktivitet skal vise særlig aktsomhet og foregå på en måte som ikke truer områdenes økologiske funksjoner eller naturmangfold.

Faglig forum har gjort en oppdatering av det faglige grunnlaget for avgrensning av de særlig verdifulle og sårbare områdene iskanten, polarfronten og Eggakanten i forbindelse med utarbeiding av forvaltningsplanen. Vi merker oss at Faglig forum framhever at ikke bare iskanten, men også iskantsonen er viktig, da områdets egenskaper og biologiske prosesser har betydning for områdets verdi, og sårbarhet omfatter mer enn akkurat overgangen mellom is og åpent hav. SVO iskantsonen benyttes derfor heretter som betegnelse.

Som saksordfører, komitéleder og Venstre-representant er jeg veldig tilfreds med at vi i dag får et stort og bredt flertall som slutter seg til en ny definisjon av SVO iskantsonen, og at vi setter en fast og tydelig nordlig grense på 15 pst. for petroleumsaktivitet. Helt siden 2011 har det vært forvirring om hva som gjelder. Den rød-grønne regjeringa satte i 2011 en grense for petroleumsvirksomhet ved 30 pst. isfrekvens basert på eldre data. Men i 2013 åpnet de Barentshavet sørøst for petroleumsvirksomhet, og deler av dette området var nord for 2011-grensa – i praksis en åpning nordover. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringa fortsatte å legge 30 pst. til grunn i sitt forslag i 2015, men da med oppdaterte data over de siste 30 år. Det flyttet iskanten nordover. Flertal-

let på Stortinget var ikke enig med den daværende regjeringa, men flertallet greide heller aldri å bli enige om et samlet alternativ.

Nå setter vi en fast og tydelig grense. Det blir ingen oljeleting nord for 15 pst., og vi lukker grensa mot Barentshavet nord. Hadde vi flyttet Oslo til Larvik, hadde folk fått med seg det. I fysisk avstand er det vel 130 km. På det meste flytter vi iskanten 134 km sørover, og i tillegg kommer en sikkerhetssone på 50 km. Nå går grensa sør for Bjørnøya i stedet for nord for. Eggakanten er med, og vi flytter grensa for aktivitet ved land fra 50 til 100 km. Til sammen vernes over 56 000 km² havområder som leveområde for mange sårbare og truede dyrearter i et av verdens mest uberørte naturområder.

Jeg tar til slutt opp det forslaget som Venstre står sammen med de andre regjeringspartiene og Framskrittspartiet om.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har tatt opp det forslaget han refererte til.

Espen Barth Eide (A) [10:10:38]: Svært mye av det vi lever av her i landet, finner vi under, i eller oppå havet. Desto viktigere er det at vi forvalter våre havområder slik at også kommende generasjoner kan høste av deres rikdom. Havet skal gi oss arbeidsplasser i dag, og det skal gi oss arbeidsplasser i morgen. Havet skal også gi oss mat i dag, og det skal gi oss mat i morgen.

Norge har en stolt tradisjon for å vedta helhetlige og økosystembaserte forvaltningsplaner. Disse har som formål å legge til rette for bærekraftig verdiskaping, samtidig som høstingen av havets ressurser skjer på en måte som sikrer miljøverdiene i havområdene. Våre havområder er rike på ressurser, men de er også sårbare. Klimaendringene truer livet i havet – nesten enda mer enn de truer livet på land. Havene blir surere, varmere og mer forurenset, og de mister oksygen. Så langt har havene tatt unna en stor del av karbonutslippene den industrielle tid har tapt, men deres evne til å gjøre det blir etter hvert mettet.

Vi går inn i en tid da vi i stadig større grad vil se konsekvensene av globale klimaendringer i våre egne havområder. Samtidig vil en stadig større befolkning trenge proteinene fra havet ettersom landjordas evne til å produsere tilstrekkelig føde også forringes.

Jeg er glad for at det i denne sal er bred enighet om at det skal trekkes en absolutt grense for petroleumsvirksomhet nordover, fra og med det området der det er 15 pst. sannsynlighet for is i april. Det var også nå uaktuelt for Arbeiderpartiet å være med på å flytte denne grensen nordover, gitt den kunnskapen vi nå har om iskantsonens natur. Og det er viktig at vi tar inn over oss hva «iskantsonen» egentlig betyr. I naturvitenskapelig forstand beskriver dette begrepet et sammenhengende

belte som strekker seg fra åpent hav til isdekket hav – folkelig sagt: fra null is til full is. Hele dette området rommer et unikt økosystem som varer over tid selv om selve isen pulserer nordover og sørover, både innenfor og mellom år. De siste ti årene har gitt oss langt mer kunnskap om dette økosystemets særlige karakter. Tidligere var vi mer opptatt av å finne iskanten, altså hvor den faste isen begynte, og det gjaldt å holde en viss avstand til den. I dag er det helt på sin plass at vi snakker om iskantsonen som hele dette området.

Flertallet har etter gode forhandlinger mellom seks partier gjort klart at den faglige innsikten som er frambrakt gjennom arbeidet med denne forvaltningsplanen, representerer nettopp det vi kaller best tilgjengelig kunnskap på det nåværende tidspunkt. Siden hele den faktiske iskantsonen er sårbar, har komiteens flertall vært opptatt av å minne om at føre-var-prinsippet basert på best tilgjengelig kunnskap gjelder for hele dette området, både nord for og sør for den absolutte petroleums-grensen, slik tilfellet også er i andre norske havområder. Områdene sør for petroleums-grensen, altså sør for der vi i dag vedtar et SVO, er derfor ikke fritt fram for all aktivitet. Om nye områder her skal åpnes, må det som vanlig legges fram en åpningsmelding for Stortinget, og ved utdeling av lisenser må som vanlig grundige evalueringer og miljøfaglige forhold legges til grunn også her. Det har samtidig vært viktig å sikre en god forutsigbarhet i forvaltningen, ikke minst for alle de næringene som er opptatt av dette området, hvilket også tilsa at man ikke skulle legge nye restriksjoner på allerede tildelte felt, noe som ikke minst oljenæringen er svært opptatt av.

Det har i denne saken vært mye snakk om petroleum, og det er en viktig del av diskusjonen, men jeg vil minne om at forvaltningsplanen også gjelder for andre næringer: fiskeri, skipsfart, framtidig bruk av havbunnsmineraler, havvind, havbruk osv. Vi skal både avklare forholdet mellom næringene og naturen og avklare forholdet næringene imellom. Derfor har vi lagt stor vekt på spørsmålet om sameksistens, hvordan man kan ha sunne produktive hav, et grunnlag for bærekraftig forvaltning, som en forutsetning for dagens og morgendagens arbeidsplasser, en skapende økonomi og respekt for naturens særegenheter i dette verdifulle og sårbare området.

Stefan Heggelund (H) [10:15:13]: I dag er nest siste dag i denne sesjonen, og vi avslutter i miljø- og energikomiteen i dag med bl.a. denne debatten. Det er en fin måte å avslutte på. Det oppsummerer viktigheten av det arbeidet vi driver med i vår komité, på en god måte. Det er et verdig punktum for sesjonen.

Jeg vil gjerne takke saksordføreren og komiteen for godt arbeid, spesielt de partier som ønsket et konstruktivt

tivt samarbeid om forvaltningsplanene. For oss var det viktig med bred enighet om denne viktige saken fordi det sikrer legitimitet og forutsigbarhet – og det fikk vi til.

Med meldingen sikrer regjeringen kontinuitet og fornyelse, nytenkning og stadfesting av viktige prinsipper i norsk forvaltning av de norske havområdene. Dette er et system bygget opp gjennom mange år, og denne gangen samler vi for første gang forvaltningsplanene for de tre havområdene i samme melding.

Forvaltningsplanene er basert på kunnskap, på fagkyndighet. Så er forvaltningsplanene et politisk redskap for å balansere ulike hensyn. Det har de alltid vært. Denne type ansvarlig forvaltning – som vi begynte med i Norge – er det som også står som inspirasjon for resten av verden: bærekraftig forvaltning av havområdene, at vi ivaretar natur- og miljøhensyn samtidig som vi legger til rette for langsiktig verdiskaping for flere ulike næringer.

Ut fra debatten som har vært, kan det virke som om dette i hovedsak er en oljemelding. Det er langt fra sannheten. Dette er en sak som handler om flere næringer i havområdene våre – petroleum ja, men også havbruk til havs, fiskeri og etter hvert havvind.

Men det som har skapt mest debatt, er avgrensingen på SVO iskantsonen. Den flyttes lenger sør, til 15 pst. isfrekvens i april. Grensen er satt på bakgrunn av anbefalinger fra Faglig forum, der man var delt i synet på hvor grensen bør gå.

Debatten – ordskiftet i offentligheten – om grensen har vist at også i offentligheten er det flere meninger. Noen vil ha den lenger sør, andre vil ha den lenger nord. Det er en kritikk vi nå hører fra kritikere som vil ha den lenger sørover, som nok aldri ville sagt seg fornøyd med konklusjonen uansett hva den var. Den øredøvende stillheten om alt det andre forvaltningsplanene inneholder, tyder nok likevel på at helheten som er ivaretatt, er god, forsvarlig, forutsigbar og bærekraftig. Vi kombinerer en føre-var-tilnærming for å ivareta miljøverdiene, samtidig som den nye grensen ikke berører tildelte utvinningstillatelser.

I behandlingen av saken gikk regjeringspartiene først til Framskrittspartiet, for de er vår nærmeste samarbeidspartner. Med den enigheten som utgangspunkt hadde vi videre samarbeid med Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Våre seks partier har kommet til enighet jeg er veldig fornøyd med. La meg med den gjenstående tiden raskt gå gjennom denne enigheten.

For det første stadfester vi noe av den viktige forskningen som er gjort om våre havområder, og at vi ikke lenger snakker om en iskant, men om en iskantsone.

For det andre er vi opptatt av mer kunnskap, mer oppdaterte tidsserier og hvilke konsekvenser ulike oppdateringsintervaller vil gi.

For det tredje er vi tydelige på viktigheten av å ivareta norske interesser. Det betyr videre kartlegging av tilgjengelige ressurser nord for den definerte grensen, og at norske interesser må sikres raskt og effektivt dersom Russland skulle gjøre et grenseoverskridende funn i Barentshavet nord. Derfor ønsker jeg også å vise til forslaget fra Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Framskrittspartiet.

For det fjerde stadfester vi ønsket om at 25. konsekvsjonsrunde skal igangsettes så raskt som mulig.

I våre havområder er det flere ulike næringer som opererer. Vi understreker i enigheten betydningen av sameksistens for de ulike næringene, og vi sier at de skal likebehandles så langt det er saklig grunnlag for dette, og når aktiviteten har sammenlignbar påvirkning på koraller og bunnsamfunn. I tillegg understreker vi at regjeringen jobber aktivt for at forslaget til forbud mot tungolje i Arktis vedtas av IMOs miljøkomité.

Dette er en helhetlig melding, og det er en innstilling som ivaretar helheten – bærekraft og aktivitet, miljøverdier og verdiskaping.

Igjen ønsker jeg å takke komiteen, og jeg ser fram til debatten, men ikke minst til vedtaket i dag.

Jon Georg Dale (FrP) [10:20:11]: Dei føregåande innlegga har på mange måtar illustrert det som vart Framstegspartiets hovudjobb gjennom forhandlingar med dei andre partia, nemleg å vareta interessene til norske arbeidsplassar, for den jobben gjer seg ikkje sjølv. Det må kjempast for å skape grunnlag for å produsere meir verdiar i havet – også i Barentshavet – dei komande åra, anten det gjeld oljeindustrien, fiskeria eller andre næringar.

Det gjer at sjølv om utgangspunktet vårt før desse forhandlingane var eit litt anna, nemleg at vi burde både konsekvsutgreie Lofoten, Vesterålen og Senja og opne lenger nord enn det regjeringa føreslo, har vi sett det som eit viktig arbeid å bidra til nokre viktige gjennomslag også i desse forhandlingane. Det er ikkje først og fremst på vegner av oss sjølve, men på vegner av alle dei tusenvis av arbeidarane i ulike industriar knytte til havnæringane. Difor var det viktig – og det kom ikkje av seg sjølv det heller – at vi klarte å få eit breitt fleirtal for at vi framleis skal kartleggje nord for 15 pst. som vi i dag definerer. Grunnen til at vi skal gjere det, er naturlegvis at vi vil vite kva for ressursar som ligg lenger nord, med utgangspunkt i at vi kan opne for dei seinare. Det har vore eit viktig premiss for at Framstegspartiet har vore med på dette.

Det andre vi gjer, er å seie at vi skal fortsetje med å oppdatere tidsserien. Vi har no sett at grensa som vert fastsett til 15 pst. i dag, minner veldig om den grensa vi hadde for få år tilbake, som var definert som 30 pst., for-

di tidsserien vert endra. Det gjev grunnlag for å sjå på flytting av grensa på eit seinare tidspunkt.

Det tredje – og det er det einaste punktet der Arbeidarpartiet og Senterpartiet hoppa av avtalen med Framstegspartiet og regjeringspartia i dag – er faktisk å gje regjeringa fullmakt til å starte ein opningsprosess om Russland gjer grenseoverskridande funn.

For Framstegspartiet handlar det grunnleggjande sett om å vareta norske interesser. Om russarane opnar sine oljefelt nord for 15 pst., bør også vi ta del i den verdiskapinga som kan kome av det. Eg er glad for å ha fått med regjeringspartia på det, sjølv om Arbeidarpartiet og Senterpartiet hoppa av.

I sum bidreg dette til både å gje stabile og føreseielege rammevilkår for alle næringsaktørar no og å levere på noko av det dei var opptekne av, nemleg å sikre eit breitt og solid fleirtal i Stortinget som kan stå seg over tid, på det som var minimumsløysinga som regjeringspartia la fram. Det meiner vi at vi har bidrege til. Det er ingen endringar i faktisk politikk som er i disfavør for industrien og fiskeria, frå det regjeringa la fram etter desse forhandlingane, men vi har fått på plass nokre grep som talar industrien si sak. Det har vore viktig for oss.

Det andre, som også er ganske sentralt, er at sjølv om det no vert sett ei grense for petroleumsaktivitet på 15 pst. isfrekvens i april, er ikkje det eit vern av områda nord for dette. For Framstegspartiet har også det vore viktig. Det betyr at vi erkjenner at det ikkje er politisk grunnlag i Stortinget i denne stortingsperioden og med det fleirtalet som er her i huset, for å flytte seg lenger nord enn det vi landar på i dag, men vi håpar jo at det skal endrast, fordi vi veit at det er enorme ressursar som antakeleg vert kommersielt lønsame over tid også nord for denne grensa.

For oss handlar det om grunnlaget for å skape velferd i åra framover. Vi meiner at oljeindustrien har vist over tid at ein klarer å kombinere ein effektiv olje- og gasspolitikk med å vareta naturverdiane i våre viktig havområde. Barentshavet skil seg ikkje vesentleg frå dei andre sårbare områda våre på det, og det skulle tilseie at vi kan håpe på eit større oljeeventyr også lenger nord ved eit seinare høve.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:25:29]: De rike olje- og gassforekomstene på norsk kontinentalsokkel har vært og er grunnlaget for Norges største eksportnæring og kommer til å være det også i overskuelig framtid. Det gir Norge en økonomisk handlefrihet som er enestående internasjonalt. Det har vi fått bevis på flere ganger denne våren når Stortinget har kunnet bevilge store krisepakker for å smøre økonomien i en krevende tid.

Petroleumsnæringen vil også være et brofeste over i det grønne skiftet. Det vil være et brofeste hvor vi skal

bygge broen over til de grønne næringene, basert på den kapitalen, den kompetansen, den teknologien og de ressursene som i dag kommer fra olje og gass.

Senterpartiet har lang tradisjon for å slutte opp om hovedlinjene i norsk petroleumspolitik, med særlig vekt på forvaltning, næringsutvikling i hele landet, inntektene næringen gir til fellesskapet, og hensynet til miljø- og klimaansvar. Olje- og gassressursene må, etter Senterpartiets syn, utnyttes i et tempo og på en måte som gjør at gevinstene varer lenge, og som balanserer hensynet til olje- og gassnæringen mot de øvrige næringenes behov, som f.eks. fiske, skipsfart og havvind og miljøinteressene.

Norge er et land som i uminnelige tider har brukt sjøen, både som transportåre og til å høste av dens ressurser. For Senterpartiet er det derfor viktig å ha en forvaltningsplan som ikke går på bekostning av fiskeri og havbruk og sårbare naturressurser. I områdene hvor det drives petroleumsvirksomhet, skal sameksistens legges til grunn for forvaltningen. Vi er derfor fornøyd med at områder som er særlig verdifulle for fiskerinæringen, som ligger nært land eller har stor risiko for ulykker, også i fortsettelsen skal holdes fri for petroleumsvirksomhet.

Senterpartiet er tilfreds med at et bredt flertall samler seg om et forlik om forvaltningsplanene for de norske havområdene. Det flertallet sikrer forutsigbarhet for næringene i områdene, og at hensynet til områdenes sårbarhet ivaretas.

For Senterpartiet har det vært avgjørende viktig at det vitenskapelige utgangspunktet for plasseringen av iskantsonen legges til grunn. Det har vi fått gjennomslag for sammen med regjeringspartiene, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. At et bredt flertall nå slår fast at det etableres en nordlig grense for petroleumsvirksomhet ved 15 pst. isfrekvens, og at det nord for dette området ikke tillates petroleumsvirksomhet i perioden fram til oppdateringen av forvaltningsplanene, tidligst i 2024, er viktig.

Fra Senterpartiets ståsted vil vi understreke viktigheten av at føre-var-prinsippet legges til grunn i områdene mellom 0,5 pst. og 15 pst. isfrekvens, selv om området i seg selv ikke erklæres som et særlig sårbart og verdifullt område, et såkalt SVO. Hensynet til naturmangfoldet og miljøfaglige råd legges likevel til grunn før det gis tillatelse til næringsvirksomhet i alle våre havområder. Da er et oppdatert kunnskapsgrunnlag avgjørende. At flertallet samler seg bak merknaden om at det fortsatt skal foregå systematisk kunnskapsutvikling, er viktig.

Noen vil hevde at flertallet velger å overse miljøfaglige råd når man setter en grense ved 15 pst. isfrekvens. Til dem vil jeg si at politikk handler om å veie ulike interesser mot hverandre. På noen områder er de brede

forlikene mer verdt enn på andre. Dette er et av de politiske områdene hvor et bredt forlik er viktig. Her har vi fått et forlik som sørger for at det tas viktige miljømessige hensyn, samtidig som vi gir næringene som opererer i disse havområdene, forutsigbarhet og klare føringer.

Norsk petroleumpolitikk har foregått trinnvis. Et resultat av det er at sektoren er underlagt et av verdens strengeste regimer for helse, miljø og sikkerhet. Senterpartiet er overbevist om at med de kravene som nå stilles til de næringene som skal drive virksomhet i disse områdene, vil det innebære en minimal sikkerhetsrisiko.

Avslutningsvis vil jeg takke flertallspartiene for samarbeidet for å finne fram til en holdbar, forutsigbar og langsiktig løsning for miljø og næringer og forvaltningen av ressursene i disse havområdene.

Lars Haltbrekken (SV) [10:30:10]: Hadde dagens regjering deltatt i diskusjonen om hvorvidt jorden var flat eller rund, ville den landet på et kompromiss om at den var firkantet. Regjeringens forslag til hvor iskantsonen går, har ingen støtte i den naturfaglige vitenskapen om hvor iskantsonen faktisk ligger. Beileilig nok går tegningen fra regjeringen fri for alle gitte oljetillatelser og har dermed fått støtte fra bl.a. Fremskrittspartiet. Men iskantsonen ligger der den ligger, uavhengig av hvor det politiske flertallet på Stortinget mener at den ligger, og den kommer til å være like sårbar for oljesøl. Iskantsonen blir ikke mer firkantet av at stortingsflertallet skulle ønske at den var det. Derfor kommer også SV til å fortsette kampen for disse sårbare havområdene, også etter at dagens diskusjon om iskantsonen er over.

Iskantsonen er ikke en skarp kant hvor man plutselig vil møte fast is om man reiser nordover med båt. Man vil gradvis seile inn i områder med slush og kanskje noen isflak etter hvert, før man møter mer fast is man kan gå på.

Flertallet skriver i innstillingen at de mener det er viktig å ha et oppdatert og best mulig kunnskapsgrunnlag. Ja, det er det lett å være enig i. Men det som kommer etter, tyder på at holdningene til fakta og vitenskap allerede har tatt sommerferie hos flertallet i denne sal. For hva skal man med et oppdatert og best mulig kunnskapsgrunnlag når man ikke er interessert i å bruke det? Fakta om iskantsonen har ikke makten i flertallets innstilling, og det er alvorlig. En opplyst debatt bør legge fakta til grunn. Man kan godt være uenig om hvor stor risiko man skal utsette sårbare områder for, men vi kan ikke holde oss med våre egne fakta.

En kan bare spekulere: Har regjeringen laget sin egen iskantsone for å skjule de miljønedslag som den vil påføre regjeringens såkalte miljøparti når den legger

fram forslag til 25. konsesjonsrunde? Det er jo dette det handler om. Vitenskapsfornektelsen fra flertallet handler i bunn og grunn om å tilrettelegge for mer oljevirkosomhet i noen av våre mest sårbare havområder. Flertallet understreker også i sine merknader hvor viktig det er å få satt i gang ny oljevirkosomhet i dette området – og det i en tid da verden har funnet for mye fossil energi. Da skal regjeringspartiene kjøre på mot nord, da skal de kjøre på med ny oljevirkosomhet i vårt felles matkammer, og de skal gjøre det ved å overkjøre vitenskapen og miljøfaglige råd på veien.

Iskantsonen er et av områdene i verden med svært høy produksjon av mat, mat i form av f.eks. raudåte og andre bitte små arter vi bare kan se i et mikroskop, mat for leddene lenger opp i næringskjeden, mat for lofotorsken, som den er avhengig av for å komme svømmende nedover med sin innebygde GPS til områdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja hvert eneste år. Et oljesøl i disse områdene vil kunne ha katastrofale konsekvenser for denne matproduksjonen – vår felles matproduksjon.

Det såkalte miljøpartiet Venstre prøver å selge inn vitenskapsfornektelsen de er med på, som en miljøseier. De mener de har fått gjennomslag for at det ikke skal være noe oljevirkosomhet nord for regjeringens konstruerte iskant. Men dette holder ikke, for vi kan lese i innstillingen at hvis russerne finner olje på sin side av sokkelen, nord for den hjemmelagde iskantsonen til regjeringspartiene, skal Norge kunne kaste seg rundt, kaste seg på og sette i gang oljevirkosomhet også nord for regjeringens iskantsone. Det slås også ettertrykkelig fast at man skal kunne kartlegge områdene nord for regjeringens iskantsone, og at grensene som er trukket, bare gjelder for fire år.

Siste ord er derfor ikke sagt i denne sak. Vi kommer til å stå på for at disse sårbare områdene skal beskyttes mot skadelig virksomhet.

Jeg vil til slutt ta opp de forslag som SV er med på.

Presidenten: Da har representanten Lars Haltbrekken tatt opp de forslagene han refererte til.

Tore Storehaug (KrF) [10:35:39]: La meg begynne med å takke saksordføreren, takke komiteen og det store, breie fleirtallet her fordi ein har klart å jobbe på tvers og finne fram til ei god løysing. Det meiner eg det er grunn til å vere stolt av. Eg meiner òg det er grunn til å vere stolt av landet vårt og den polarhistoria vi har. Vi har jobba systematisk og blir betre og betre på naturforvaltning og betre og betre på forvaltning av dei store havområda vi har. Det er rett nok nødvendig, men det er ikkje sjølv sagt av den grunn.

Der miljøargument blei oppfatta som eit slags trugs-mål mot velstand for berre nokre tiår sidan, spelar poli-

tikarar og næringsliv no på lag for eit grønt skifte, og det er eit konkurransefortrinn for dei ulike verksemdene å kunne dokumentere den miljømessige berekrafta som er der. Vi har kome langt, men vi kan ikkje tillate oss å kvile. Havet dekkjer mesteparten av den jordkloden vi har og er sette til å forvalte, og det meiner eg vi gjer godt med det fleirtalet som no ligg her.

Det er fyrste gongen Stortinget samstundes behandlar heilskaplege forvaltningsplanar for dei norske havområda, og det er flott at vi har kome dit. Det er flott at vi har eit system som òg gjer at vi skal ta denne øvinga med jamne mellomrom. Når denne debatten er på ein av dei siste dagane i denne sesjonen, passar det kanskje òg å løfte blikket og vere litt ettertenksam, for vi som er i denne salen, spelar ei viktig rolle i den forvaltninga som er. Politikk betyr ein forskjell.

Eg tillèt meg å sitere gamle Ivar Aasen, som klarar å vere sjølvkritisk, men samtidig òg vise at politikk, eller det å kunne bidra, betyr noko:

«Dagar koma, dagar fara, utan kvild fer tidi fort.

Lenge tykkest dagen vara, endå er for lite gjort.

Vist eg ofte ottast må, at mi gjerning var for små, endå må eg takksam vera, at eg noko kunde gjera.»

Forvaltningsplanane er reiskapar både for å leggje til rette for verdiskaping, for mattryggleik og for å halde oppe miljøverdiane i havområda. Vi må ha desse tankane og omsyna i hovudet heile vegen i sånne saker.

La meg vidare konsentrere meg om det som kanskje har vore den heitaste poteta i denne saka, nemleg iskantsona eller iskanten i Barentshavet. Det er ikkje tilfeldig at eg valde å sitere nettopp det Aasen-diktet, for det er ein grunn til å vere takksam for at vi faktisk har klart å få eit breitt fleirtal i denne salen for å flytte iskantsona sørover, med andre ord utvidar vi SVO-området sørover og slår fast at det ikkje skal vere petroleumsverksemd der.

Iskantsona er eitt av verdas viktigaste økosystem i eitt av verdas mest sårbare havområde. Det er ikkje eit område vi kan gamble med, sjølv om viktige økonomiske interesser i petroleumssektoren ligg i den andre vekt-skåla.

Denne avklaringa har ei litt sånn rotete politisk forhistorie. Debatten om iskanten starta i behandlinga av Meld. St. 36 for 2012–2013, om opning av Barentshavet søraust for petroleumsverksemd. Den opningsmeldinga la til grunn at det ikkje skulle setjast i gang petroleumsverksemd ved iskanten og polarfronten, og så var spørsmålet om petroleumsverksemd ved iskanten skulle vurderast på nytt i samband med oppdatering av forvaltningsplanen.

Den opningsmeldinga som blei fremja av den då raud-grøne regjeringa, med Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet, var uklar med tanke på kva definisjon som

var lagd til grunn for iskanten og polarfronten. Viss ein går tilbake og les dei spørsmåla som komiteen den gongen stilte departementet, er det tydeleg at ein ikkje fekk nokon klåre svar. I svarbrevet sitt den gongen skreiv Ola Borten Moe til komiteen 5. juni 2013 at han definerte iskanten på følgjande måte:

«I begrepet den faktiske/observerte iskanten legges den til enhver tid observerte iskant. I åpningsprosessen er iskanten definert som 40 pst. isdekning.»

Det har lenge vore nødvendig å rydde i det uklare billettet som blei skapt av Borten Moe, og den forvaltningspolitikken som låg til grunn den gongen det var eit anna fleirtal i denne salen. I 2015 blei det gjort eit forsøk som ville ha flytta grensa noko nordover. Den gongen blei saka send tilbake. Ein bad om å få ein heilskapleg forvaltningsplan. Det er han vi behandlar no. Der får vi eit godt faggrunnlag for stadfesting av SVO iskantsona.

La meg understreke at det har vore viktig og verdifullt at eit breitt fleirtal stiller seg bak forslaget frå regjeringa om ikkje å setje i gang petroleumsverksemd i områda som har havis meir enn 15 pst. av dagane i april. Dette er eit godt grunnlag for ei trygg og god forvaltning av desse områda, og det er ein god grunn til å takke for at det er eit breitt fleirtal som stiller seg bak det, òg med orda frå Ivar Aasen i mente.

Presidenten: Siden flere av representantene i sine innlegg nevner at sesjonen nærmer seg slutten, vil presidenten bare gjøre oppmerksom på at sesjonen avsluttes 30. september.

Une Bastholm (MDG) [10:41:00]: I årets nyttårstale viet statsminister Erna Solberg mye plass til klimakrisen. Hun ba oss forberede oss på en tøffere klimapolitikk. Som statsministeren minnet om, er utslippene i Norge omtrent like store i dag som de var i 1990. I verden går de opp.

Årsaken til det er først og fremst at vi forbrenner altfor mye kull, olje og gass. Skal vi få utslippene ned, kan vi ikke engang brenne den oljen og gassen vi kjenner til i dag. I lys av det er saken vi diskuterer i dag, nokså absurd. Å i det hele tatt vurdere å gå på tvers av alle miljøfaglige anbefalinger for å legge til rette for enda mer oljeleting – i tillegg i sårbare havområder som allerede er under press – hører ikke hjemme i norsk politikk i 2020.

Mens EU vil erstatte fossil energi med fornybar energi, insisterer de fleste norske politikere fremdeles på at norsk gass er en del av klimaløsningen for Europa. Selv om vi vet at utslippene må være netto null i 2050, åpner norske politikere oljefelt som skal pumpe helt til 2070.

Den siste uken har Stortinget gjort noen av de mest kortsiktige vedtakene noensinne. Først kom milliardskattelettelsene til oljenæringen, med stor risiko for både arbeidsplasser og klima og uten en alvorlig vurde-

ring av alternative måter å skape oppdrag til leverandørnæringen på – f.eks. fra havvind, som vi slett ikke skal ha langt nord, kjære sal, men langt sør i Norskehavet, der vi kan produsere kraft til et Europa som skal omstille seg.

Flertallet velger i dag å overkjøre Miljødirektoratets, Polarinstituttets og Havforskningsinstituttets anbefalinger for definering av iskantsonen. Det samme flertallet går dessuten inn for å lyse ut 25. konsesjonsrunde raskest mulig for å få mest mulig oljeaktivitet, koste hva det koste vil. Til sammen er den siste ukens byks i oljepolitikken den rake motsetningen av det Erna Solberg proklamerte i sin nyttårstale. Stortingsflertallet og regjeringen har bevist Erna Solberg feil og gitt distriktsstatsråd Hofstad Hellesland rett i at miljøpolitikk er noe Norge anser som en luksus vi ikke tar oss råd til når det virkelig gjelder.

Som de fleste i denne salen vet, vil Miljøpartiet De Grønne ha en gradvis og styrt nedtrapping av olje- og gassnæringen sammen med en kraftig oppskalering av ny og eksisterende fornybar maritim næring. Det er sånn vi tar vare på velferden og miljøet for kommende generasjoner på samme tid.

Når vi foreslår det, blir vi møtt med at det er markedet og ikke politikerne som skal avgjøre når oljenæringen skal legges ned – som om det norske oljeeventyret hadde funnet sted uten en kraftig politisk særbehandling. Og hva skjer når oljeprisen faller? Da er ikke markedet så viktig lenger; da pøser stortingsflertallet på med milliarder i subsidier og skattefordeler. Havvind, derimot, som på alle måter er en framtidrettet næring, må klare seg uten statsstøtte.

Norge, verden og ungene våre fortjener en modigere og mer framtidrettet energi-, nærings- og miljøpolitikk. Derfor kan ikke vi stå med stortingsflertallet i denne saken. Sammen med SV foreslår vi å definere iskantsonen etter miljøfaglige råd, altså ved 0,5 pst. isfrekvens. Vi foreslår å ikke tillate olje- og gassvirksomhet innenfor iskantsonen. Vi ber regjeringen endre petroleumsloven for å gjøre det mulig å trekke tildelte lisenser og ekskludere områder nord for iskantsonen i anslagene for petroleumsressurser. Vi ber om en nasjonal plan for marine verneområder senest i høst, og om at det ikke skal iverksettes petroleumsvirksomhet i særlig verdifulle og sårbare områder.

Det sies at man viser sitt sanne ansikt i krisetider. Det er litt over et år siden 40 000 ungdommer demonstrerte for en mer radikal klimapolitikk. Det er under et halvt år siden statsministerens nyttårstale. Jeg beklager, men dagens unge vil dømme dette stortinget hardt for måten vi håndterte årets krise på, og det med rette.

Bjørnar Moxnes (R) [10:45:29]: Iskanten er avgjørende for nordområdene, for produksjonen i hele området, og i de lange, lyse månedene i sommerhalvåret er

det en eksplosjon av liv i havet som påvirker nesten alt annet liv i nord. Og denne produksjonen skjer i iskantsonen. Denne sonen av store og små isflak, sørpe, ferskvann fra isen og saltvann fra havet kan bli flere kilometer bred, og den flytter seg med årstidene og beveger seg hele tiden. Iskantsonen er matfat for mange av våre viktige fiskeslag og også levested for tusenvis av arter, fra de aller minste til de aller største. Det er dette kampen står om.

Iskantsonen er også sårbar. Her vil konsekvenser av oljeutslipp kunne bli enorme. Små mengder olje i havet gjør at eggene til hoppekrepsen ikke kan klekke, ifølge forskerne, og da bryter hele næringskjeden sammen. Det vil bli vanskelig å rydde opp etter oljesøl i mørke, kulde og bølger, og lenser fungerer ikke spesielt bra i et hav fullt av is. Riksrevisjonen kritiserte oljevernberedskapen i Barentshavet i mars i fjor. Den er ikke rustet til å takle været i området.

I 2015 flyttet daværende klima- og miljøminister Tine Sundtoft fra Høyre iskanten nordover. Det gjorde de ved å endre 30-årsperioden man beregner iskantsonens utbredelse fra, for klimaendringene skjer raskt, og iskanten trekker seg nordover på grunn av menneskeskapte klimaendringer. Når sonen trekker seg lenger nord på grunn av klimaendringer, påvirker det også dyrelivet der, og da trenger de ekstra beskyttelse. Flyttingen av iskantsonen lenger nord burde ikke være en åpen invitasjon til å bore etter olje lenger nord, men en advarsel om hvor ille det står til med naturen i vår tid.

I det faglige forumet som skal gi anbefalinger til myndighetene, ønsket alle utenom én å flytte iskanten sørover for å sette miljøhensyn og artsmangfold først, og den ene var naturligvis Oljedirektoratet. Alle andre fagmiljøer anbefalte at hele området som har mer enn 0,5 pst. isfrekvens, defineres som en del av iskantsonen. Denne definisjonen vil gjøre at åtte tildelte letelisenser havner i stengte områder, men det må vi tåle, for vi kan ikke åpne stadig nye oljefelt når kloden blir stadig varmere.

Så har vi Venstre i regjering. De har lagd sin egen tuldefinisjon av iskanten som et liksom-kompromiss for å lure sine miljøvelgere. Og ikke nok med det: Regjeringen tillater også leting etter olje nord for denne sonen, og sonen skal oppdateres om fire år, når iskanten etter all sannsynlighet har flyttet seg lenger nordover på grunn av menneskeskapte klimaendringer. Dette er ikke miljøpolitikk – og viser at Venstre ikke er et miljøparti når det gjelder som aller mest.

«Arbeiderpartiet vil i arbeidet med denne saken legge større vekt på sårbarhet, miljø og artsmangfold enn vi har gjort tidligere,» sa Jonas Gahr Støre i januar. De ordene var verdt forholdsvis lite da det kom til stykket, når Arbeiderpartiet altså går sammen med regjeringen mot

all tilgjengelig miljøkunnskap, og mot å ta vare på sårbar og verdifull natur. I stedet for å føre en aktiv statlig industripolitikk som skaper en langsiktig, framtidsrettet og miljøvennlig industri, og som trykker varige jobber for dem som i dag jobber i oljerelaterte næringer, gir altså regjeringen og Arbeiderpartiet oljeselskapene stabile rammebetingelser rett mot en ny økonomisk krise. Naturen, planktonet og dyrene i iskantsonen skal heller ikke få rammebetingelser det går an å leve med. Så i dag er Arbeiderpartiet og regjeringen på feil side, mener vi.

Rødt støtter de miljøfaglige rådene som sier at iskantsonen skal gå lenger sør. Vi er mot å utvide letingen etter olje. Vi har funnet mer olje enn vi kan ta opp, skal vi nå målene om å kutte klimagassutslipp. Vi ønsker ikke å gamble med både arbeidsplasser, natur og miljø. Vi vil derimot ha en storstilt satsing med statlige investeringer på miljøvennlig industri og forhindre både omskifting til ledighet og full gass i retning av en ny markedsbasert oljepris kollaps, ikke oljeleting i sårbare områder langt mot nord.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at å bruke begrepet «tulledefinisjon» om andre partiers definisjoner nok ikke er innenfor det parlamentariske ordforrådet, og anbefaler bruk av andre ord.

Statsråd Sveinung Rotevatn [10:50:53]: Noreg er ein havnasjon. Havet har alltid vore grunnlag for velferd og utvikling i dette landet. Om vi tek godt vare på det, med mangfaldet og ressursane som finst der, er det det beste grunnlaget vi kan leggje for ei berekraftig utvikling og ein berekraftig havøkonomi. Det vil spele ei viktig rolle i overgangen til eit lågutsleppssamfunn og i utviklinga av nye, grønne løysingar og ny verksemd.

Havet er matfatet vårt og eit område der samanhenget mellom berekraftig utvikling og økonomiske moglegheiter er særleg tydeleg. Moglegheitene for framtidig vekst er altså gode om vi forvaltar havet godt. Miljøtilstanden i dei produktive og ressursrike norske havområda er på mange vis god, men både verdshava og dei norske havområda endrar seg no raskt som følgje av klimaendringane. Dei er under aukande press frå verksemd på havet så vel som på land.

Dei siste åra har FN's klimapanel og FN's naturpanel åttvare om ei rask, negativ utvikling for verdshava og om konsekvensane på sikt for miljø og samfunn om vi ikkje raskt reduserer utsleppa og set i verk tiltak for å redusere den samla belastninga frå verksemd i havområda og langs kysten.

Med meldinga som Stortinget behandlar i dag, fører regjeringa dei heilskaplege og økosystembaserte forvaltningsplanane for norske havområde vidare, og vi fornyar dei i møte med klimaendringane og påverknad frå auka verksemd i havet og på land. Meldinga byggjer på eit so-

lid fagleg grunnlag frå Fagleg forum og frå overvakingsgruppa. Gjennom desse planane vert det sett heilskaplege rammer og varsla tiltak for berekraftig bruk og bevaring av økosystema i havet, som er nødvendig i møte med desse utfordringane.

God forvaltning av havareala bidreg til å møte utfordringane i havet. Eg er difor glad for at det i komiteens innstilling er brei einigheit om dei rammene og tiltaka som regjeringa har fremja i meldinga.

Iskantsona er eit svært sårbart naturområde. Det er her isbjørn jaktar på sel. Her finn vi sårbare fugleartar, fisk og plankton. Dette er eit område vi må ta vare på. Når det gjeld iskantsona, er det i forvaltningsplanen sett ei tydeleg, fast grense for kor langt nord det kan setjast i verk petroleumsverksemd av omsyn til naturverdiane. Den grensa har regjeringa foreslått skal gå der det har vore havis 15 pst. av dagane i april, i åra 1988 til 2017. Denne ramma gjeld til ho eventuelt vert oppdatert i ein seinare forvaltningsplan.

Det er Stortinget einig i. Det er eg glad for. Det betyr at iskantsona no har fått eit sterkare vern enn før. Det betyr at større delar av iskantsona enn nokosinne vert skjerna mot petroleumsverksemd. Ho vert flytta sør- over samtidig som isen har trekt seg nordover. Det viser at vi tek naturverdiane og miljøverdiane meir på alvor no enn før, og det er bra.

Nokre av partia meiner grensa burde vore trekt endå lenger mot sør, og nokre meiner ho burde vore trekt endå lenger mot nord. Eg meiner at grensa slik vi no har lagt ho, er ei god løysing for miljøet som også gjer det føreseieleg for dei som lever av havet. At eit breitt fleirtal no stiller seg bak det, tyder på – får vi håpe – at også ei slik fast grense vil stå seg på sikt, og det er viktig for miljøet.

For første gong nyttar vi ei stortingsmelding til å gje ei brei framstilling av korleis klimaendringane påverkar havområda – kva konsekvensar det vil få på sikt, og kva det betyr for forvaltninga vår. Regjeringa legg vekt på at forvaltninga av dei levande ressursane og naturmangfaldet i havet må tilpassast klimaendringane. Vi vil, som ein del av forvaltningsplanarbeidet, gjennomføre ein risikoanalyse for dei norske havområda som omfattar både direkte og indirekte verknader av klimaendringane.

Eg ser fram til ein vidare diskusjon i salen i dag. Noreg er ein havnasjon, og dette er ein god dag for havet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [10:55:30]: Jeg deler statsrådets uttrykk for glede over at det er en så bred enighet, og at den kan stå seg over tid. Seks partier har skrevet seg sammen her, basert på det regjeringen la fram, med noen presiseringer fra flertallet.

Men representanten Jon Georg Dale har tidligere her i salen, og også i media, gitt inntrykk av at det er en slags åpning for letevirsomhet nord for 15 pst. Jeg vil gjerne høre om statsråden kan bekrefte at det er regjeringens syn at det ikke stemmer, at denne petroleums-grensen er absolutt, og at når man sier «ressurskartlegging», er det den type aktivitet som Oljedirektoratet driver med, f.eks. gjennom seismikk, og altså ikke noen form for leting eller annen egentlig petroleumsvirksomhet.

Statsråd Sveinung Rotevatn [10:56:17]: Eg kan stadfeste at den grensa som no er føreslått, og som Stortinget stadfestar i dag, vil bli praktisert av forvaltninga på den måten at det ikkje vil vere tillate med petroleumsutvinning nord for den grensa. Det vil ikkje vere tillate med prøveboring nord for den grensa, med andre ord ikkje tillate med det vi kallar petroleumsaktivitet.

Men det har sidan 1969 vore slik at også i havområde som ikkje er opna for petroleumsaktivitet i Noreg, kan ein drive kartlegging av ressursar, f.eks. gjennom seismiske undersøkingar. Det vil også vere mogleg etter dagen i dag. Det har vore viktig – i alle fall for enkelte – at det vert presisert i innstillinga frå komiteen, og det vil sjølv sagt regjeringa halde seg til, slik praksis har vore fram til no.

Espen Barth Eide (A) [10:57:02]: Jeg takker for et godt og tydelig svar og kan bekrefte fra vår side at vi stiller oss bak at man også i framtiden driver ressurskartlegging, slik man har gjort siden 1969, og at det verken er noe gjennomslag for noe spesielt parti eller noe nytt i akkurat det, men altså gjeldende praksis.

Da vil jeg også spørre, igjen inspirert av representanten Dale: Ser statsråden det som spesielt sannsynlig at det vil komme kunnskap i løpet av de neste årene som gjør at man vil trekke denne grensen nordover, basert på nye innsikter ved neste forvaltningsplan, eller ser han, som meg, at det er mest sannsynlig at denne grensen vil bli liggende der for ganske lang tid, eventuelt trekkes sørover?

Statsråd Sveinung Rotevatn [10:57:44]: Når det gjeld naturfenomenet iskantsona, er min kjennskap til utviklinga, i alle fall i dei siste åra, at det er ein tendens til at ho trekkjer seg sørover. Men dette er ting som kan svinge frå år til år. Det viktige er dei lange trendane.

Den langsiktige trenden er at iskantsona har trekt seg nordover på grunn av klimaendringar. Det er grunn til å tru, i alle fall i eit langsiktig perspektiv, at det vil forsetje. Eg får leggje til «dessverre», på grunn av dei klimaendringane som skjer.

Kvar ein trekkjer grensa for petroleumsaktivitet, og i og for seg korleis ein definerer grensa for SVO-en, er

opp til den til kvar tid sitjande regjeringa å gjere med tilslutning frå Stortinget. Eg synest det er viktig at ein oppdaterer både isdata og forvaltningsplanar. Det var representanten Barth Eide òg inne på før i dag, at vi har fått mykje ny kunnskap dei siste åra om dei viktige naturverdiane som ligg i nord, og då tenkjer eg det er bra at ein får oppdatert forvaltningsplanane, slik Stortinget har til behandling i dag.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:58:45]: Jeg deler statsrådens tanker rundt viktigheten av et bredt forlik.

Representant og saksordfører Kjenseth, som er fra statsrådets eget parti, sa at man ikke flytter grensen nordover, men lukker muligheten. Det står i sterk kontrast til uttalelser fra regjeringens støtteparti, ved Jon Georg Dale, som nærmest samme dag som forliket ble kjent, gikk til krig mot grensen og i dag gjentok til NTB at målet var å flytte grensen nordover. Representanten Dale står nærmest på sidelinjen og heier på at Russland skal åpne felt nord for 15 pst.-grensen, og det er det også åpnet for mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet. Mener statsråden at det er en automatikk i at russisk aktivitet også utløser norsk oljeaktivitet nord for 15 pst.-grensen?

Statsråd Sveinung Rotevatn [10:59:38]: Det er sjølv sagt ingen automatikk i det. Det er viktig å understreke at Noreg er den einaste arktiske nasjonen som har sett ei grense for petroleumsutvinning mot nord. Ingen andre har gjort det. Vi vel å gjere det av omsyn til natur.

Russland har opna for leiting langt nord for det området som vi tillèt i Noreg. Dersom Russland skulle gjere eit grenseoverskridande funn, altså av eit felt som er både på norsk og på russisk side, og vil opne aktivitet der, vil den til kvar tid sitjande regjeringa gjere ei vurdering av korleis ein då skal ta vare på både naturverdiar og norske interesser, i lys av bl.a. delelinjeavtalen frå 2010, som den raud-grøne regjeringa fekk på plass. Men kva utfallet av ei slik vurdering vil vere, er det umogleg for meg å seie per no.

Elles er eg for så vidt einig i det som saksordføraren sa, at det som er viktig no, er at vi trekkjer ei tydeleg grense mot petroleumsutvinning som går lenger sør enn nokosinne, som vernar ein større del av iskantsona enn nokosinne. Det er viktig for å vere føreseieleg, men det er først og fremst viktig for naturverdiane som no vert tillagde større vekt av både Stortinget og regjeringa, og det er eg glad for.

Jon Georg Dale (FrP) [11:00:55]: Eg kunne ha late meg inspirere av dei førre replikkane og spurt statsråden om kor mange gjennomslag han eigentleg synest at Arbeidarpartiet og Senterpartiet fekk i desse for-

handlingane, men eg skal naturlegvis ikkje gjere det, for eg veit svaret.

Det eg derimot skal spørje om, er – i lys av det som også saksordføraren sa i innleiinga si – korleis regjeringa ser på området nord for 15 pst. Vi er einige om at vi skal fortsetje å kartleggje, og vi er einige om at vi skal handtere situasjonen med grenseoverskridande funn spesielt. Men så sa saksordføraren noko som kunne høyrast ut som om ein vernar områda nord for 15 pst.

Kan statsråden bekrefte at det ikkje er lagt noka verneføresegn for områda i Barentshavet nord, nord for 15 pst.-en, verken i denne perioden eller etter 2024, med utgangspunkt i dei vedtaka Stortinget fattar i dag?

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:01:55]: For det første skal eg nok ikkje gje meg ut på å vurdere kor mykje gjennomslag ulike parti har fått i forhandlingar, verken det eine eller det andre partiet. Det eg konstaterer, er at den meldinga som regjeringa har lagt fram, i all hovudsak har fått tilslutning i Stortinget, og at eit stort fleirtal, gjennom merknadene i komitéinnstillinga, føler at dei kan stå inne for dette. Det synest eg er bra. Det er viktig for å vere føreseieleg. Og som den statsråden som la fram meldinga, er eg sjølv sagt fornøyd med at ho i all hovudsak no får tilslutning. Det er bra.

Til spørsmålet: Eg trur ordet «vern» vert brukt både i ein veldig formell juridisk og forvaltningsmessig forstand og i ein litt meir politisk forstand. Eg er Venstrepolitikar, og eg snakkar ofte om at vi har verna Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er eg glad for, i den forstand at vi ikkje har petroleumsaktivitet der. Men heile det området er ikkje eit marint verneområde, f.eks. Vi føreslår heller ikkje at områda nord for 15 pst. skal vere eit marint verneområde. Det er det vel knapt tilgang til å gjere etter naturmangfaldlova, så vidt eg huskar, på grunn av avstanden til territorialgrensa – men slik er no det. Poenget er at det skal ikkje vere petroleumsaktivitet der, og det trur eg at både eg og saksordføraren er glade for.

Lars Haltbrekken (SV) [11:03:13]: Saksordfører Ketil Kjenseth sa i sitt innlegg at det blir ingen oljeboring nord for iskantsonen. Statsråden sa i sitt innlegg at vi får en tydelig og fast grense for hvor langt nord man kan drive med oljevirkosomhet. Samtidig er regjeringsspartiene, sammen med Fremskrittspartiet, med på et forslag hvor man ber om at det kan settes i verk en åpningsprosess også i områdene nord for 15 pst.-iskantsonen dersom russerne gjør grenseoverskridende funn.

Spørsmålet mitt er: Kan statsråden garantere at det ikke blir satt i gang oljevirkosomhet nord for 15 pst.-grensen så lenge Venstre sitter i regjering?

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:04:23]: Eg vil starte med å tillate meg å seie at i lys av at partiet til represen-

tanten Lars Haltbrekken, då dei i si tid skulle definere ei iskantsone, la ho på 30 pst. isfrekvens, ikkje 15 pst., og opna for full petroleumsaktivitet i Barentshavet sør og aust, har dei hatt ein rimeleg offensiv tone i debatten her i dag. Eg lét det ligge med det.

Til det konkrete spørsmålet: Det som Stortinget vedtek i dag, er at ein ber regjeringa «raskt vurdere hvordan man best ivaretar norske interesser, herunder behovet for å starte en åpningsprosess for relevante områder» dersom det skulle skje eit slikt grenseoverskridande funn. Eg tenkjer eigentleg at det langt på veg seier seg sjølv at dersom vårt nærmaste naboland skal begynne med oljeaktivitet i eit felt som går inn på norsk side, må den til ei kvar tid sitjande norske regjeringa vurdere korleis ein skal sjå på det. Svaret på det veit vi ikkje i dag, og dersom ein skal opne eit havområde for petroleumsverksemd, er det ei sak som må opp i Stortinget. Så i så fall, i den hypotetiske situasjonen, vil Stortinget få moglegheit til å ta stilling til det. Men det er lite som tyder på at det vert aktuelt.

Une Bastholm (MDG) [11:05:36]: Statsråden åpnet med å si at dette er en god dag for havet. Vi er nok uenige om det. Jeg har lyst å ta opp noe annet enn akkurat definisjonen av hvor iskantsonen går nå, for det har vi vært mye innoom allerede, og det er hvordan den nokså ukritiske holdningen til hvordan kartleggingen nord for iskantsonen kan påvirke livet i havet. Der mangler vi en del kunnskap, og det vi har av kunnskap, gjør at vi vet at seismikk og sonarer – altså lyd- og trykklølger – direkte påvirker fisk og havpattedyrs evne til å kommunisere med hverandre, finne mat, finne gyteområder og navigere. Derfor er jeg veldig forundret over, siden jeg kjenner statsråden som en som er opptatt av naturen og miljøet, at statsråden viser en så lite kritisk holdning til å åpne for å fortsette en kartlegging som har så stor påvirkning på livet i havet.

Hvordan kan statsråden kalle det en god dag for havet når man nå åpner opp for så mye forstyrrelser?

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:06:41]: Først må eg nok få korrigerer litt: Det er ikkje slik at vi opnar for dette no. Det er fullt ut tillate med seismikkundersøkingar i dei områda allereie i dag, og det har vel eigentleg alltid vore det. Men eg deler jo bekymringa til representanten Bastholm, i den forstand at vi veit for lite om kva slags konsekvensar seismikkskyting har for både fisk og særleg sjøpattedyr. Vi veit ein del. Det er grunnen til at vi har ein del føre-var-reglar for dette i dag, bl.a. det som handlar om å unngå gytetid og å ha «soft start»-reglar når ein begynner med det, men vi treng meir kunnskap. Det står også ein del i denne forvaltningsplanen om korleis ein treng meir kunnskap om seismiske undersøkingar, og at regjeringa vil jobbe for å få den kunn-

skapen. Det vil sjølvsagt også forvaltninga måtte ta omsyn til.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Halleland (FrP) [11:07:47]: Som vestlending har jeg alltid bodd ved havet og alltid brukt havet. Vår historie ligger i havet, dagens velstand kom fra havet, og om noen skulle være i tvil: Vår framtid ligger i havet.

Forvaltningsplaner for våre havområder er svært viktige i kompromisset mellom aktivitet, verdiskaping, matsikkerhet og miljø. Da er det bekymringsfullt når hele debatten dreier seg om hvordan vi skal kunne etablere begrensninger framfor å se muligheter.

Vi er en maritim stormakt, vi har lange og stolte skipsfartstradisjoner, og maritim næring er blant våre aller viktigste, med Haugesund som vår maritime hovedstad. Det er 200 000 arbeidsplasser direkte knyttet til havet, både i de tradisjonelle havnæringene og i andre næringer, som skaper verdier for over 500 mrd. kr årlig. Vi høster av havet, og vi lever av havet, og aldri om vi vil risikere aktivitet som kunne true havets eksistens og framtid.

Iskanten er blitt det store temaet i denne forvaltningsplanen – og ikke uten grunn. Jeg og Fremskrittspartiet skulle gjerne ha sett at denne grensen gikk lenger nord, for to tredjedeler av alle våre uoppdagede petroleumressurser ligger i Barentshavet, og to tredjedeler av dem igjen ligger i Barentshavet nord. Men denne planen er viktig, og vedtaket vi gjør i dag, legger et grunnlag for framtiden. Jeg er glad for at vi har fått den dynamiske grensen som skal vurderes bak fjæra, og Fremskrittspartiet kommer til å prioritere midler til direktoratet, slik at vi kan lete og kartlegge disse områdene godt og være forberedt når de blir tilgjengelige for ny aktivitet.

Russland har ikke en grense for petroleumaktivitet i nord, og jeg er svært glad for at vi har sikret et flertall for å ivareta de norske interessene om Russland starter aktivitet i grenseoverskridende funn. Men jeg finner det særdeles merkelig at Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke ønsker å sikre slike verdier og i dag stemmer imot et forslag om at regjeringen skal vurdere hva som best ivaretar norske interesser ved grenseoverskridende funn. Forstå det den som kan.

Flertallet vedtar i dag en plan som ivaretar en god og trygg aktivitet, som igjen gir verdiskaping og arbeidsplasser i mange år framover.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:11:06]: Dagens sak som vi debatterer, inkluderer Norges største og viktigste næring, og det er helt naturlig for meg å gi den tre minutter. Det er svært mange gode grunner for en god,

trygg og forutsigbar forvaltning av norsk olje- og gassproduksjon, men jeg vil nevne de fem som er viktigst for meg.

1. Verden trenger mer energi. Til og med det internasjonale energibyrået IEA nevner det i sine festtaler – vi trenger all norsk olje og gass.
2. Norsk gass reduserer klimautslippene i Europa. Vi er altså en del av løsningen, ikke en del av problemet.
3. Vi har ikke hatt noen alvorlige miljøulykker på norsk sokkel gjennom de siste 40 års aktivitet, og det skal vi ikke ha. Vi er en internasjonal ledende produsent innen miljøvennlig leting og produksjon.
4. Det gir betydelige inntekter og ringvirkninger. Jeg skal ikke nevne dem i fleng, men se til Pumps & Pipes i Stavanger og der vi klarer å være sektorovergripende.
5. Det er Norges største fastlandsindustri, og i kjølvannet av aktiviteten på norsk sokkel har vi også på land Norges største sysselsetting i form av arbeidsplasser som leverer til norsk sokkel.

Jeg kunne selvsagt også nevnt god ressursutnyttelse, arbeidsplasser i hele landet – for ikke å snakke om i hele verden – og at det er en motor i norsk økonomi og industriutvikling.

Alt dette i sum gjør meg gyselig stolt av norsk olje- og gassproduksjon. Jeg er stolt av den velferdsutviklingen vi har hatt, og den vi skal ha. Jeg er også helt sikker på at vi i framtiden vil få ytterligere grunner til å være stolte.

Når offshorearbeidere reiser på jobb, skal de vite at vi er stolte. Vi skal fortsette som i dag. Vi skal ha god samexistens på havet. Det vil også bli sånn i framtiden at vi muligens, på grunn av teknologiutvikling, ikke lenger har de store oljeplattforminstallasjonene på havet, men installasjoner under vann som tar opp naturressurser styrt av menneskelige ressurser og ny teknologi på land – gjerne ledet fra Haugesund.

Arne Nævra (SV) [11:13:58]: Jeg har vært så heldig å ha hatt mange ekspedisjoner i de områdene vi snakker om i dag – mest filmekspedisjoner i mitt tidligere liv, men også på forskningsbåter. Da ville jeg skildre det livet som var i iskantsonen, særlig de verdifulle og sårbare områdene som hører til, for naturinteresserte tv-tittere. Nå skal jeg si litt om hva jeg har sett.

Jeg er enig med en samlet komité, som sier at «områdets egenskaper og biologiske prosesser som har betydning for områdets verdi og sårbarhet omfatter mer enn akkurat overgangen mellom is og åpent hav».

Alle biologer som har vært der, vet det. Jeg vet det også. Jeg har sjølvsagt gjort filmopptak av alle de mest

synlige og karismatiske artene som går der. Den hvite nomaden isbjørnen har jeg møtt mange ganger. Den vandrer på drivisen og jakter ringsel. Hvalrossene ligger på flytende isflak.

Men jeg har også sett og prøvd å formidle den rikdommen som er sør for det som kan kalles iskanten – det som folk kanskje tenker på som iskanten. Det er ofte åpent hav. Det er ikke en eneste isklump å se. Gjennom oppblomstring av alger, gjennom motstrømmer der kaldt og varmt vann møtes, gjennom Eggakanten, som skaper oppstrømmer osv., dukker det opp noe ganske utrolig. Hva er det som dukker opp? Det dukker opp oaser av liv – oaser av liv – fra intet. Plutselig er det der. Knuter av sjøfugler – polarlomvier, lomvier, måkefugler, havhester – og midt i dette bråkende, støyende livet kan vi se ryggfinner på kryss og tvers. Det er delfiner som er på jakt der. Og plutselig, hvis en er riktig heldig, dukker det opp to, tre eller fire kjempekjeffer fra dypet. Det er kanskje knølhval som er ute i felles ærend for å fange fisk. Ofte er det andre jaktlag der også, ofte halvt i overflatestilling, det er finnhval og spekkhoggere.

Hva i all verden er det som skaper dette livet? Det er sollyset, og det er næringsstoffene. Der starter det. Der starter næringskjeden her ute: først alger, så dyreplankton, så små og store krepsdyr, så mindre fisk og så større fisk. Herfra og oppover følger de fleste med. Da er det mat for sel, som igjen er mat for isbjørn. Og den største av dem alle – blåhvalen – tar snarveien direkte ned til krillen.

Flere talere viser til uenighet i Faglig forum om hvor iskanten skal defineres. Ja, sjølsagt er det noe uenighet, for der er oljeinteressene også representert. Men i det vi kan kalle hele Norges naturfaglige forum, er det hundre prosent enighet: Grensen skulle vært satt mye lenger sør, på 0,5 pst. isfrekvens. Det er satt en politisk grense, ikke en naturfaglig grense.

Runar Sjøstad (A) [11:17:16]: Nåværende og framtidig verdiskaping er avhengig av god miljøtilstand og et rikt naturmangfold i Norges kyst- og havområder og av å ivareta havet som matfat og sørge for bærekraftig bruk av havets ressurser. I Barentshavet har klimaendringene gitt seg utslag i en langtidstrend med økte havtemperaturer, minsket isdekke og store økologiske endringer, særlig i de nordligste områdene. Dette i lag med delelinjeavtalen er med på å skape økt aktivitet. Økt aktivitet fordrer økt samarbeid, økt sameksistens mellom næringer, men også mellom Norge og Russland, som deler de områdene. Man deler en felles fiskeressurs, man har delelinjeavtalen, som regulerer hvordan grensekryssende ressurser skal utvikles, og ikke minst mulighetene som Nordøstpassasjen, altså den

nordlige sjørute, gir. Her har man delvis åpnet for en atskillig kortere reisevei til Asia enn det vi er vant til.

Økt aktivitet i disse områdene øker selvfølgelig sjansene for uønskede hendelser. Det er utrolig viktig at man satser på de miljøene som allerede finnes. Kystverkets trafikkentral i Vardø må styrkes. Økt aktivitet må også gi økte ressurser til overvåkning, til kystforvaltning, til sjøsikkerhet, til overvåkning av sjøtransport og til beredskap mot akutt forurensning. Vi er nødt til å ha økt fokusering på søk og redning, og vi må ha økt slepebåtkapasitet. Det må satses på beredskapslager og nødvendig infrastruktur. Dette er ikke noe vi kan overlate til oljeselskapene alene, det viser Veidnes-prosjektet med all tydelighet. Man har ikke tatt det ansvaret man har bedt om og fått. Men veldig mye av aktiviteten som skjer, og som skal skje, i disse områdene, er ikke knyttet til olje og gass. Debatten har vært preget av olje og gass, men her er det tross alt mye aktivitet. Man har et utstrakt fiske, man har muligheter for mineraler på havbunnen, man har allerede olje- og gassaktivitet.

Så vi skal lytte til fagmiljøene, vi skal ta miljøutfordringen på alvor. Men jeg må si det er til dels deprimerende å høre hvor kaldt, hvor mørkt, hvor islagt, hvor fælt det er der oppe. Det bor faktisk folk der, det er faktisk aktivitet, det er mulig å utvikle samfunn.

Siv Mossleth (Sp) [11:20:31]: Jeg må si meg enig med forrige taler i at i nord er det ikke kaldt og mørkt og vanskelig – det er masse lys, det er flott, og det er fint å bo der.

Dette er en viktig forvaltningsplan som handler om fiskeri, havbruk, naturvern, olje, gass og sjøfart, og det er viktig å ta hensyn til at det nordlige Barentshavet er sårbare områder – det er positivt å trekke grensen sørover for oljevirkosomhet. Men norsk oljepolitikk handler også om aktivitet på land og arbeidsplasser, og det er mulig å respektere at de områdene som i dag allerede er åpnet for olje- og gassvirkosomhet, forblir utenfor vernegrensen – under den forutsetning at det Nord-Norge bidrar med i form av oljeaktivitet til havs, må avspeile seg i aktivitet på land i nord. Det er et absolutt krav for at oljenæringen skal ha legitimitet i landsdelen.

Utnyttingen av de viktige oljeressursene i nord må følges av strengere politiske krav om varige, stabile og forutsigbare arbeidsplasser på land, lokalt, i mye større grad enn det som er dagens situasjon. Vi kan ikke ha det sånn at i vanskelige tider er det aktivitet på land i nord som er det første som kuttes, som eksempelvis ilandføringen av olje og gass på Veidnes og den feilaktige beslutningen om å legge ned Aker Solutions' verksted i Sandnessjøen. Som politikere må vi stille klare krav om arbeidsplasser på land i nord.

Til sist har jeg lyst til å minne om at utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er det klinkende klart at vi ikke skal ha oljeaktivitet: Der er det fisken som skal ha førsteprioritet.

Åsmund Aukrust (A) [11:22:46]: I går kveld ble Norge valgt inn i Sikkerhetsrådet, og det er det all grunn til å gratulere oss selv med – jeg tror vel det bare er Fremskrittspartiet og Rødt som har sagt at de ikke ønsker at Norge skal ta på seg dette viktige vervet. I debatten rundt om Norge skulle inn i Sikkerhetsrådet, var det mange som sa at Norge er et lite land, men Norge er ikke et lite land. Legger vi sammen land, hav og sokkel, er vi blant de 15 største landene i verden.

Jeg mener at nettopp hav, miljø og klima må være en av våre hovedprioriteter i det viktige arbeidet Norge skal gjøre de neste to årene, og arbeidet med forvaltningsplanen er vårt aller viktigste verktøy for å forvalte våre havområder. Vi får den beste kunnskapen om hva som er status for havene, og hvordan de kan forvaltes på en bærekraftig måte.

Forvaltningsplanen er ikke først og fremst en aktivtetsplan, den er et miljøpolitisk verktøy. Så er det opp til oss politikere å ta de politiske valgene vi må gjøre. Da er det åpenbart store politiske dilemmaer man står i, i mange typer spørsmål, men da har vi iallfall faggrunnlaget liggende foran oss, og så får vi være villig til å ta de avveiningene vi skal gjøre.

Jeg mener det er bra at vi nå har fått en skikkelig forvaltningsplan. Det er det Stortinget jevnlig har bedt om å få. Fra Arbeiderpartiets side har vi måttet hale og dra i denne regjeringen for å få det til. Alle tidligere klimaministre har måttet stå i Stortinget og svare for hvorfor de ikke har fått lagt det fram – og det er jo blitt en del av dem under Erna Solberg. De har vist en enorm motvilje mot å legge det fram. Jeg er veldig glad for at vi nå har fått det til.

Debatten i dag viser at det var helt rett det stortingsflertallet gjorde da vi sa nei til opphuggingen av det instrumentet som forvaltningsplanene er, slik Høyre og Fremskrittspartiet prøvde seg på for noen år siden. Da ville daværende klimaminister Tine Sundtoft presentere det som en gladnyhet før en oljekonferanse at hun mente at isen flyttet seg nordover. Erna Solberg uttalte da at iskanten hadde flyttet seg selv. Nei, iskanten flytter seg ikke selv, det skjer eventuelt gjennom global oppvarming og menneskelig aktivitet. Men det er også sånn at iskanten, den flytter seg både nordover og sørover samtidig. Det Stortinget i dag gjør, er i stor grad å si at vi vil videreføre det som har vært de lange linjene, både rundt grensesetting og om føre var.

Til slutt vil jeg bare ta noen ord om Fremskrittspartiet, som virkelig har brukt denne saken bare til å lage

politisk spill og spetakkel. Den 23. april sto Sylvi Listhaug i Debatten på NRK og truet med regjeringskrise om det stemte at grensen skulle ligge ved 15 pst. Dagen etter kom svaret, og alle de lekkasjene man hadde sett, viste seg å stemme. Da uttalte Jon Georg Dale at dette var en stor seier for Fremskrittspartiet. I tiden etterpå har alle sitater og vinklinger Fremskrittspartiet har fått spilt inn, måttet gjøres om i etterkant fordi det har vist seg ikke å stemme. Terje Halleland uttalte til og med i debatten nå at vi nå har fått en dynamisk iskant. Det har vi ikke fått, vi har derimot sagt at vi skal videreføre dette med at vi skal få det hvert fjerde år. Og for å si det sånn: Hvis det er én ting jeg er sikker på, er det at vi ikke kommer til å vite mindre om havets sårbarhet om fire år. Så det at Fremskrittspartiet fortsatt skal være denne regjeringens troverdige partner i klimaspørsmål, er for meg fortsatt en gåte.

Ketil Kjenseth (V) [11:26:07]: Jeg er helt enig med representanten Aukrust, siste taler: Vi har ikke fått en dynamisk iskant, nei. Vi oppdaterer forvaltningsplanen i tråd med de rulleringene vi har hatt, ca. hvert fjerde år. Det har blitt fem år nå, men vi er i rute med det. Det betyr at en selvfølgelig kan sette en annen grense i 2024 eller 2025, men det betinger at det er et flertall som vil det, eller at vi får helt ny kunnskap som gjør at vi bør justere denne grensa. Den kunnskapen vi har i dag, tilsier at iskantsonen kan bevege seg sørover heller enn nordover. Men det får jo tida vise.

Så viser nok representanten Aukrust fra Arbeiderpartiet også fram en uenighet i Arbeiderpartiet når jeg sammenligner med innlegget jeg hørte fra representanten Hege Haukeland Liadal, som var betydelig mer petroleumsvennlig og ikke la så stor vekt på klimadelen.

Jeg vil minne om at vi er en del av et nordisk fellesskap, og vi har også Grønland blant oss. På Grønland skjer det store endringer nå, som gjør at fastboende har utfordringer med både den livsstilen de har hatt, og de fangstmetodene de har hatt, og også klimaendringer, som gjør at de må flytte fra sine tradisjonelle boområder. Dette skjer raskere i de nordlige i områdene enn det gjør på fastlandet, og vi har mye å lære av bl.a. det som skjer på Grønland. Men også i våre egne havområder og ikke minst på Svalbard har vi mye kunnskap om hva som skjer.

Så har jeg noen kommentarer til representanten Lars Haltbrekken, som ikke holder rede på verken himmelretninger eller geometri. At Sosialistisk Venstreparti ble brukt som rundingsbøye i forhandlingene i den rødgrønne regjeringa, kan ikke Venstre ta noe ansvar for. SV var med på å åpne områdene nordover. Det er tildelt lisenser der i dag, og petroleumsløven tilsier ikke at vi kan oppheve dem. Det er mange konsekvenser for et stor-

ting og en regjering å gjøre det. Har en vært med på en sånn avgjørelse, får en stå for det og ikke pålegge et annet miljøparti å rette opp i feilen som ble begått.

Så flytter vi altså sørover. SV har vært med på å flytte nordover i sin regjeringstid. Det er i forhandlingsrommet resultatene skapes, det er ikke på tribunen.

Det er flott å ha en prinsippal mening, men her har SV gjort noe dumt. Da får en stå for det, og så får en respektere at Venstre gjør en jobb nå for å flytte sørover. Når en flytter Oslo til Larvik, er det i befolkningens øyne et eksempel på at en faktisk gjør noe fysisk.

Jon Georg Dale (FrP) [11:29:35]: Aller først til representanten Aukrust: Dersom han skal sitere Framstegspartiets representantar i framtida, føreslår eg at han gjer det rett. Då eg sa den dagen iskantmeldinga kom, at det var betre enn frykta, er altså ikkje det same som ein stor siger til Framstegspartiet. Så dersom representanten skal snakke frå Stortingets talarstol, oppfordrar eg han om å gjere det sannferdig. Likeins når ein siterer min kollega Halleland, vart det vist til den dynamiske iskantsona som noko vi har funne på heilt sjølv. Vi slepp jo det, det står i meldinga på side 29. Iskanten er svært dynamisk og beveger seg i løpet av året. Det er ikkje noko nytt i dette. Det er tvert imot fagleg fundamentert, og det kan jo tyde på at vi i det minste har lese meldinga, i motsetning til representanten Aukrust.

Det er elles noko ein kan mistenkje fleire representantar for å ha slurva med, f.eks. representanten Nævra, som no likar å framstille Oljedirektoratet som ei partsinteresse for oljenæringa. Men vi har jo etablert Faglig forum for å setje saman fagkompetanse på heile forvaltninga i havområdet. Dei konkluderer med at SVO iskantsonen bør definerast til mellom 30 og 0,5 pst. Og så gjer ein ei politisk avveging og set grensa til 15 pst. Det gjer stortingsfleirtalet i dag. Ein framstiller Oljedirektoratet som ein oljelobby, mens Polarinstituttet og Havforskningsinstituttet er ein heilag gjeng med balanserte kunnskapsformidlarar på eit heilt anna nivå enn Oljedirektoratet. Ein må vere medlem av SV for å tru på noko så hinsides.

Eg meiner tvert imot at det regjeringa har klart å få til i den framstillinga som dei har gjeve av iskantsona i meldinga, og som også har gjeve eit grunnlag for eit breiare fleirtal, er ei forklart avveging mellom dei ulike interessene. Det må vi alltid gjere. Sjølv om Framstegspartiet meiner at vi kan flytte oss lenger nordover fordi det er mogleg å flytte seg nordover og samtidig vareta viktige miljøverdier, slik olje- og gassindustrien har gjort i veldig mange andre av havområda våre, betyr jo ikkje det at vi fornektar at SVO iskantsonen er definert mellom 0,5 og 30 pst. – det er den. Spørsmålet er kvar vi skal gjere dei avvegingane som Stortinget i dag landar på.

Når ein høyrer SV frå talarstolen i dag, begge representantane for så vidt, er iallfall mitt inntrykk at ein uansett har bestemt seg for kva svar ein skal ha, og så må ein stille dei spørsmåla som er nødvendige. Når ein ikkje vil fortsetje å skape olje- og gassaktivitet i Noreg, fortsetje å skaffe milliardinntekter til samfunnet som vi kan bygge velferd for, så finn ein argumentasjon som passar.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:32:56]: Vi nærmar oss no slutten av debatten, så eg tenkte eg skulle ta ordet igjen. Det er i og for seg freistande å seie mykje om det som har vore hovudtemaet, nemleg iskantsona. Eg skal ikkje gjere det, utover berre å konstatere at vi no får ei tydeleg, fast grense for SVO iskantsona. Det er bra. Men det er klart at vi har eit dynamisk storting, og Stortinget er det ikkje noko storting som kan binde opp for framtida. Så kva Stortinget måtte finne på i framtida, er det opp til veljarane å gje dei mandat til å gjere. Eg håper dei vil leggje endå meir vekt på miljøverdier framover, men det får vi ta ved valet.

Det eg tenkte eg skulle seie litt om på slutten, er noko eg synest er enormt positivt med det som er innstillinga frå komiteen i dag, og det er at det er eit så stort og breitt fleirtal for nettopp forvaltningsplanane som verktøy. Dei forvaltningsplanane som vi leverer, og som Stortinget og regjeringa no har levert den siste versjonen av, gjev oss eit kunnskapsgrunnlag for å drive forvaltning på tvers av sektorar, leggje vekt på miljøverdier, sjå ting i samheng og for første gong sjå alle norske havområde i samheng, ikkje berre eitt og eitt. Det er bra, og det er godt at Stortinget samrøystes gjev sin tilslutnad til den måten å jobbe på – at ein ikkje berre kan sitje i kvar sin sektor og avgjere, men at ein må ha nokre overordna rammer som ligg fast. Det er bra.

I og med at fleire representantar har vore inno den gledelege nyheita at vi vann fram med kampanjen for å kome inn i FNs tryggingråd – det er sjølv sagt regjeringa svært glad for at vi fekk til, på vegner av Noreg – er det også verd å nemne at denne måten å tenkje havforvaltning på også er eit norsk eksportprodukt. Når vi no lenge har reist rundt og snakka med representantar for andre land om korleis Noreg tenkjer om bl.a. klimaspørsmål og havspørsmål, er dette ein av tinga vi framhevar. Å jobbe med forvaltningsplanar, slik Noreg har gjort sidan Bondevik II-regjeringa og fram til no, er ein viktig, kunnskapsbasert måte å forvalte ressursar på og ta omsyn til miljøverdier på. Det er noko vi ønskjer å fremje i ulike samanhengar, og eg er glad for vi også har framheva at når vi no skal inn i Tryggingrådet, vil både hav og klima vere høgt på Noregs agenda. Det er godt.

Det betyr ikkje at det ikkje kan vere ulike politiske meiningar om innhaldet i planane – om iskantsona, om boretidsgrensinga, om Møreflaket, om alt det som er veldig viktige miljøspørsmål – og ofte grensar det opp mot petroleum. Då må ein gje og ta. Men eg er glad for at det har vore vilje til det, både i regjeringa og på Stortinget. Når vi no får ei innstilling som 156 av 169 representantar kan stille seg bak, tenkjer eg at det er noko ein skal vere glad for – det er i alle fall eg som statsråd. Det er ein tung tilslutnad til denne måten å arbeide på, på vegner av miljøet, på vegner av forvaltninga og dei resultatane ein har kome fram til. Det lovar godt, også for framtida.

Med det vil i alle fall eg frå mi side takke for ein god debatt, og så får vi sjå kor mykje meir det vert. Det er vel ting som kan tyde på at det kan verte litt til.

Espen Barth Eide (A) [11:36:08]: Mot slutten av debatten – hvis det er det det er – har også jeg lyst til å minne om et par ting som ble sagt innledningsvis av mange av oss som snakket til å begynne med.

Det er bred enighet. Det betyr at regjeringspartiene, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Arbeiderpartiet har fellesmerknader. Det er mange sider grundig gjennomarbeidede fellesmerknader. Det som det står der, er vi per definisjon enige om. Det er derfor de er fellesmerknader. Hvis man lurer på hvordan dette skal tolkes, bør man først og fremst se etter i skriften, for å si det sånn, for det står i innstillingen. Der står det veldig tydelig at man har tatt inn over seg det som vises til som den faglige innsikten i hva iskantsonen er i naturen. Det står svart på hvitt – underskrevet av alle seks partiene – at i faglig naturvitenskapelig forstand er iskanten hele området fra der det ikke er is, til der det er fullt isdekket, uten noen prosentberegning av det når det gjelder forståelsen av naturen.

Så gjør vi, som vi skal, en politisk vurdering av hva det betyr for den jobben vi er satt til å gjøre, ved å trekke avgrensninger mellom næringsvirksomhet, behørig hensyn til natur og miljø og næringer seg imellom. Det er jobben til Stortinget. Men påstanden om at man på en måte ikke har skjønnet hva de naturfaglige innspillene sier, mener jeg at det er fornuftig å tilbakevise.

Det andre jeg ville si, er at i den grad det også i denne debatten sniker seg inn en slags konkurranse om hvem som er oljens beste venn, vil jeg si: Det oljeindustrien er mest opptatt av, slik jeg kjenner den, er bred enighet. Veldig mange mennesker i oljeindustrien, enten de er arbeidstakere eller ledere, er opptatt av at man har langsiktighet i måten oljen forvaltes på i Norge, og at samfunnskontrakten opprettholdes. De er ikke tjent med polarisering. Det er ingen fordel om det skal bli en konkurranse om å løpe fortest etter å si ja til alt oljen ber om, for langsiktigheten undergraves av det. At vi faktisk har

et så bredt flertall som mener at man har funnet en god balanse mellom mange ulike, hver for seg viktige, hensyn, er noe av det jeg mener er viktigst å feire i dag. Det tror jeg kanskje er det som bør være det etterlatte inntrykk.

Så vil jeg også slutte meg til det statsråden sa til slutt, som faktisk er både viktig og klokt. Jeg har lyst til å si det fra min side også: Også Norges internasjonale omdømme vil i stor grad i framtiden være preget av at vi kan gi inntrykk av at vi forvalter dette med klokskap. Debatten om petroleum er annerledes nå i 2020 enn den var for noen tiår siden, og kommer til å være enda mer annerledes i framtiden. Det å signalisere at vi tar hensyn til klima, natur, miljø og behovet for arbeidsplasser og å videreutvikle en viktig industri samtidig, blir også en viktig del av den debatten, og det tror jeg det er lurt at både statsråd og opposisjon evner fra denne talerstolen.

Lars Haltbrekken (SV) [11:39:27]: Joda, flertallet anerkjenner, slik representanten Barth Eide sa, at de tar feil og at jorda er rund, men flertallet vil like fullt vedta at jorda er firkantet. Svaret jeg fikk fra statsråden i replikkvekslingen her i sted, viser med all tydelighet at denne regjeringen, med det såkalte miljøpartiet Venstre, kan komme til å sette i gang oljevirkosomhet også nord for den hjemmelagde iskantsonen de har lagt fram. Det er altså ikke sånn at vi får en tydelig og fast grense for hvor langt nord man kan drive oljevirkosomhet. Det er heller ikke sånn, som saksordføreren sier, at det ikke blir noen oljeboring nord for iskantsonen.

Dette spørsmålet har flertallet, sammen med Venstre, lagt i hendene på den russiske presidenten. Man har latt definisjonen og utøvelsen av norsk miljøpolitikk nord for den hjemmesnekrede iskantsonen bli avgjort av hva russerne måtte finne på. Man lar russisk miljøpolitikk definere norsk miljøpolitikk i noen av våre mest sårbare havområder. Man kan si mye rart om Russland, men at det er et land med fremragende god miljøpolitikk og et sterkt vern av våre sårbare områder, tror jeg kanskje selv ikke vitenskapsfornekterne blant flertallet i denne sal i dag kan få seg til å si. Jeg skjønner at det kan være vanskelig å svelge at Fremskrittspartiet har fått fullt gjennomslag i saken i dag sammen med Putin.

Så går statsråd Rotevatn til angrep på SV i denne saken. Sannheten er at det er gitt åtte letetillatelser i det området som vil bli liggende nord for den egentlige iskantsonen – åtte letetillatelser. Syv av disse letetillatelsene er gitt av den sittende regjering, og over halvparten av dem ble gitt da Venstre satt med klima- og miljøministeren. Det skulle vel si sitt og tale sitt tydelige språk.

Arne Nævra (SV) [11:42:48]: SV er selvfølgelig tilhenger av helhetlige forvaltningsplaner – det skulle bare mangle. Det er et fantastisk redskap, og det må

ikke være tvil om det – for å adressere det til statsråden. Vi har fått det på flere områder, og et av forgjengerens hjertebarn var helhetlig plan for Oslofjorden. Det er under utvikling. Jeg ønsker den også velkommen. Det skulle bare mangle.

Hele komiteen sier at den ønsker «spesielt å understreke at føre-var-prinsippene må ligge til grunn og at forvaltningen må være kunnskapsbasert». Er det derfor man ønsker å prøvebore lenger nord enn det naturfaglig er forsvarlig, for å få kunnskap om hvor det eventuelt måtte være mer olje? Vi har mer enn nok naturfaglig kunnskap som kunne trumfet hvis vi ønsket det, som virkelig kunne lagt et innhold i føre-var-prinsippet, hvis vi tok det alvorlig. Det er nok å se på forekomsten av sjøfugl. Hvis representantene ser på kartet, på SEAPOPs undersøkelse f.eks. – hvor det er sjøfugl, hvor konsentrasjonene er på fargekartet – skjønner man hvor kunnskapen er om hvor sjøfuglene er. Det er en veldig god indikator.

Representanten Dale anklager meg for å betrakte Oljedirektoratet som en slags lobbyorganisasjon. Det har jeg aldri sagt – det skulle bare mangle. Men det ligger altså under et næringsdepartement, sånn er det faktisk, og vi kjenner også til at under landbruk ligger det ofte landbruksfaglige vurderinger som kan komme på tvers av naturfaglige vurderinger. Sånn er det i disse fagdepartementene og i underliggende etater, så det må være lov å si at det historisk sett og også når det gjelder ansvaret, er noe kryssende interesser. Dette er ganske elementært.

Så til representanten Barth Eide. Han siterer skriften, og det kan være fint. Jeg synes også det har skjedd noe – jeg må innrømme det. I hvert fall verbalt har det skjedd noe. Jeg tror også at representanten som jeg viste til, kan ha et ansvar for at det har skjedd visse ting også i Arbeiderpartiet den siste tida, og det skal han ha ære for. Men så kommer det til praktisk politikk, til å ta dette på alvor i vedtak.

Helt til sist: Vi kan bestemme oss for hvor Munchmuseet skal ligge, hvor et sykehus skal ligge, men vi kan ikke bestemme hvor Galdhøpiggen skal ligge. Den ligger der den ligger. Iskantsonen ligger der den ligger.

Stefan Heggelund (H) [11:46:07]: Bare kort til representanten Nævra: Jeg må bare si at ressurskartlegging ikke er det samme som prøveboring. Det tror jeg egentlig han vet, men da er det dumt å late som noe annet fra talerstolen.

Kort også til representanten Aukrust: Det er ingen som er blitt presset til å legge fram en forvaltningsplan. Det står i regjeringens regjeringsplattform, og så er jeg glad for den brede enigheten vi har fått med Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Så må jeg si til representantene Haltbrekken og Nævra at jeg er imponert over at SV i det hele tatt deltar i denne debatten. For i forbindelse med at forvaltningsplanen skulle legges fram, mente Sosialistisk Venstreparti at denne saken ikke kunne behandles før sommeren – det var for dårlig tid, det var ikke forsvarlig å behandle saken og konkludere så raskt. Men SV klarte det tydeligvis allikevel. Men så innrømmer representanten Haltbrekken til Nettavisen at SV hadde egentlig allerede konkludert, for lenge siden, også da meldingen kom. Det betyr at det må være en annen grunn, en vikarierende grunn, til at SV går ut i media og sier at det ikke er forsvarlig med vanlig saksbehandling i denne saken – noe som var viktigere for SV enn å flytte grensen sørover, noe som var viktigere for SV enn å prøve å påvirke denne saken. Ingen av oss som har forhandlet denne saken, har hørt et kvidder fra Sosialistisk Venstreparti, eller MDG for den saks skyld, når vi har holdt på med denne saken.

Hva kan det ha vært? Hva er det som kan ha vært viktigere for SV? Jo, det må ha vært å forsinke 25. konsesjonsrunde, å bruke koronaen for alt det er, et politisk spill for å forsinke 25. konsesjonsrunde. Da lurte jeg på, for vi har lest i Klassekampen for en tid tilbake om industriarbeidere i SV som lurte på om dette fortsatt kan være et parti for dem: Er det noen industriarbeidere igjen i Sosialistisk Venstreparti, eller er det nå bare folk som er trygt plassert i hagebyer som diskuterer interseksjonalitet og riving av statuer? Hvis det er noen industriarbeidere igjen, burde de legge merke til Sosialistisk Venstrepartis oppførsel i denne saken. En industriarbeider har ingenting å tjene på å være SV-sosialist.

Presidenten: Nå tror presidenten at «kvidder» tilhører en annen art, og i så måte kan benyttes i den sammenhengen.

Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [11:49:14]: Før koronaen kom til Norge, hadde dette stortinget en tidsfrist for regjeringen til å fremme saker som man skulle være sikker på ble behandlet i vårsesjonen. Den tidsfristen var satt til 10. april. Så kom stortingsmeldingen, forvaltningsplanen, den 24. april, altså i god tid etterpå.

Hadde ikke koronaen vært der, ville ikke denne stortingsmeldingen blitt behandlet før til høsten. Det regjeringspartiene sammen med flertallet sørget for, var en hastebehandling av saken i ly av koronakrisen. Nå hører vi hva som var grunnen: Det var for å få fortgang i 25. konsesjonsrunde og få lyst ut flere oljeblokker i de mest sårbare havområdene vi har.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:50:28]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon (Innst. 391 S (2019–2020), jf. Dokument 8:120 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:51:21] (ordfører for saken): Situasjonen i den samiske reindriften er utfordrende. Vinteren vi har lagt bak oss, har vært svært snørik, og været har vært ustabil. Sammen har det skapt en beitekrise vi er nødt til å ta på alvor.

Derfor er det viktig å ta ut rovvilt av hensyn til nettopp beitenæringen, selvfølgelig innenfor rammene av den todelte målsettingen. For å få til det har vi hvert år gjort omfattende uttak av nettopp rovvilt. De siste årene har konsekvensen av det vært at vi har tatt ut ca. 200 rovvilt hvert år.

Å sikre at kalvingsområdene for tamrein er fri for rovvilt er ikke mulig innenfor den todelte målsettingen. Reindriften dekker ca. 40 pst. av fastlandsarealet i Norge, men det er ikke tvil om at denne vinteren og våren har vært spesielt vanskelig. Derfor er det veldig bra at Stortinget har støttet regjeringen i å øke bevilgningene til kriseberedskapsfondet med 20 mill. kr ekstra, nettopp for å avhjelpe reineierne i situasjonen de nå står i. Det vil legge bedre til rette for god dyrevelferd og støtte opp om framtidig produksjon, bl.a. gjennom innkjøp og transport av nettopp reinfôr.

Det betyr at reindriftsavtalen, sammen med denne økningen i kriseberedskapsfondet, nå finansierer en rekke tiltak for å håndtere denne beitekrisen, med totalt ca. 40 mill. kr. Det betyr også at alle som søkte om støtte til innkjøp av reinfôr i vår, fikk støtte til det. Det er også derfor det ble satt av penger til og gjennomført uttransportering av føret. Som vi vet, er det veldig mange av disse reinområdene som ikke akkurat ligger nær brede motorveier, så det ble transportert ut med helikoptre.

Fylkesmennene følger nå opp både dette og eventuelle lisenser for uttak videre.

Selv om situasjonen i år er spesiell og vær og snø er hoveddelen av årsaken, er vi nødt til å forberede oss på at dette kan skje igjen. Klimaendringene treffer distriktene beinhardt. Det treffer landbruket, og det treffer nettopp reindriftnæringen. Fortsetter utviklingen vi har sett til nå, kan det true reindriften i mye større grad enn det rovdirene gjør i dag.

Runar Sjøstad (A) [11:53:56]: Arbeiderpartiet mener Norge har et selvstendig ansvar for å ta vare på rovvilt i norsk natur og er opptatt av å sikre levedyktige rovviltstammer i Norge, i tråd med Stortingets vedtatte bestandsmål, regional forvaltning, naturmangfoldloven og våre internasjonale forpliktelser.

Stortinget har vedtatt bestandsmål for rovviltartene bjørn, gaupe, jerv, ulv og kongeørn. Arbeiderpartiet vil at forvaltningen skal bidra til å sikre en todelt målsetting for norsk rovviltpolitikk der en skal sikre en bærekraftig forvaltning av alle de store rovviltartene i norsk natur, og samtidig ivareta landbruks- og tamreininteressenes bruk av utmarksområder samt sikre raskt og effektivt uttak av rovvilt som blir særlig nærgående til bebyggelse og befolkning, i samsvar med naturmangfoldloven, og hvor menneskers livskvalitet rammes. Det skal være en lav terskel for uttak av rovvilt i beiteprioriterte områder, og det skal være høy terskel for uttak av rovvilt i prioriterte områder.

Vi skal ha en tydelig soneforvaltning og et effektivt regime for uttak av rovvilt når det ikke truer bestandens overlevelse. Tall fra Rovdata viser at det tas ut et betydelig antall ulv, gaupe, jerv og bjørn gjennom skadefelling, hiuttak og lisensjakt. Reindriften melder likevel om tap av beitedyr til kongeørn. Kongeørn er en fredet art i Norge, men etter rovviltforskriftens § 12 kan fylkesmannen fatte vedtak om skadefelling. Beredskapen må og skal være høy for at tap av beitedyr skal være så små som mulig. Uttak av rovvilt er viktig for å forebygge rovviltsskader og tap av tamrein og sau. Det er særlig viktig i år, hvor vær- og snøforholdene har vært krevende for tamreindriften og skapt en beitekrise.

For Arbeiderpartiet var det viktig å få vedtatt en forsterking av naturmangfoldloven § 18 hvor det tydeliggjøres at distriktpolitiske hensyn skal tillegges vesentlig betydning ved uttak av rovvilt når bestandsmålet er nådd, og at det ikke er i konflikt med våre internasjonale forpliktelser. Oppnådd bestandsmål skal vektlegges ved vurdering av uttak av rovvilt.

Arbeiderpartiet står ved gjeldende rovviltpolitikk og de rammene som er satt gjennom de vedtatte rovviltforlik, som igjen bygger på naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Arbeiderpartiet mener at føringene

i forlikene skal bidra til å dempe konfliktnivået mellom rovviltforvaltningen og beitenæringene og vil nok en gang presisere at vi forventer at myndighetene og forvaltningen følger opp.

Sandra Borch (Sp) [11:56:59]: Reinbeitenæringen står i en utrolig krevende situasjon, noe som også er bakgrunnen for at Senterpartiet fremmer dette forslaget i dag. Den pågående beitekrise er den verste krisen reinnæringen har hatt på over 50 år. Tre ganger så mye snø som normalt i år har gjort at reinen i både Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark ikke har hatt tilgang til nok mat. Det er konstatert en beitekrise i veldig mange distrikter, og dette skjer samtidig som de samme områdene nå er hardt belastet med rovdyr. Rovdyr utgjør en stor belastning for reinen, og gjennom flere år har kalvetapet i Nordland og Troms vært veldig stort, om lag 60 pst. hvert eneste år. Rovvilt i et område med rein gir både forstyrrelser og gjør at reinen bruker mer energi på å trekke vekk fra fôringsplasser og fra de områdene der det er tilgjengelige beiter. Det er en alvorlig situasjon næringen nå står oppe i. Reindriften opplever store tap forårsaket av både ørn, bjørn og jerv. Det er store konflikter i disse områdene, og vi registrerer at Miljødirektoratet likevel ikke vil gi tillatelse til uttak av rovvilt i flere av disse områdene, som faktisk er beiteprioriterte områder.

Rovviltforliket fra 2011 slår fast at det ikke skal være rovvilt som representerer et skadepotensial, i kalvingsområder for tamrein, så det vi nå er vitne til, er nok et brudd på rovviltforliket. Det som kanskje overrasker meg aller mest i denne saken i dag, er at Fremskrittspartiet viser sitt sanne jeg, nemlig at de kun er et støttehjulparti for partiet Venstre. Nå har det også gått så langt at Mattilsynet i Trøndelag har varslet beitenekt i en rekke områder, områder som er beiteprioriterte områder. Dette vitner om at rovviltpolitikken vi fører i Norge i dag, er ute av kontroll. Stortinget behandlet nylig Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen, som nettopp påpeker en rekke brudd på rovviltforliket.

Jeg kan ikke få understreket nok hvor alvorlig denne situasjonen er for reinnæringen, og hvor viktig det er at Stortinget griper inn og bidrar til å løse situasjonen. Det er derfor veldig skuffende at verken Arbeiderpartiet eller Fremskrittspartiet tar tak i denne saken, for i dag kunne vi faktisk fått et vedtak i denne salen som ville betydd mye for reindriftsnæringen. Jeg merker meg at Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ikke er villige til å ta tak i situasjonen, og jeg tar med det opp forslaget fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Sandra Borch har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jon Georg Dale (FrP) [12:00:12]: Som fleire har vore inne på, er situasjonen i reindriftsnæringa mange plassar i landet i ei krevjande fase. Forsterka av rovdyrutfordringa er situasjonen kritisk fleire plassar.

Eg meiner det er all grunn til å stramme opp rovdyrpolitikken på fleire område. Også i dei områda vi snakkar om her, er det avgjerande, bl.a. fordi at om vi skal ha ei rovdyrforvaltning som fungerer, må det vere tillit til at i beiteprioriterte område er det beitedyra som er prioriterte – at det ikkje først er rovviltsoner og deretter fri tilgang for rovdyra som ein finn i beiteområda, utan at det får som konsekvens at det vert gjeve fellingsløyve. Det meiner eg er regjeringa sitt ansvar å følgje opp, og det ventar eg vert gjort.

Men grunnen til at vi ikkje støttar Senterpartiets forslag i dag, er at det er usedvanleg lite gjennomtenkt. Dette forslaget er faktisk så lite gjennomtenkt at endåtil Nationen på leiarplass erkjente at representanten Dale hadde eit par poeng. Det har aldri skjedd før. Så dårleg er forslaget frå Senterpartiet at Nationen meiner eg har eit poeng – då er det gale. Det illustrerer det som er hovudproblemet, nemleg at Senterpartiets forslag ikkje ville gjeve raskare fellingsløyve i beiteprioriterte område. Det ville snarare ha forsinka dei, for i den augeblinken Stortinget skulle begynne å opptre som saksbehandlar på ulike fellingar i ulike område, så kortsluttar vi den forvaltninga som må fungere og må vere effektiv. Difor stemmer vi imot forslaget frå Senterpartiet – ikkje fordi vi ikkje meiner det bør gjevast fleire fellingsløyve i desse områda, ikkje fordi vi ikkje meiner at statsråden har eit ansvar for å sørge for at miljøforvaltninga faktisk forvaltar dei beiteprioriterte områda som nettopp det, men fordi forslaget er forferdeleg lite gjennomtenkt.

Det er litt av problemet med Senterpartiets iver i rovdyrdebatten. Det vert viktigare for dei å statuere nokre eksempel, om nødvendig for å plage Venstre – det synest for så vidt eg også er gøy av og til – men det vert viktigare enn saka. Det vert viktigare enn faktisk å ivareta interessa til beitenæringa, og det er det ingen som tener på. Difor burde Senterpartiet, i staden for å spisse desse konfliktane, bidrege til å dempe dei og fått på plass ei fornuftig forvaltning i beiteprioriterte område.

Det er vi og Senterpartiet er einige om, men Senterpartiet er ikkje villig til å ta belastninga som krevst for faktisk å ivareta den todelte målsetjinga. Det skal Framstegspartiet bidra til i denne saka.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:03:31]: Eg kan forsikre om at sola skin, og Stortinget nærmar seg ferie, og eg kjenner meg relativt lite plaga. Men eg er alltid klar til å svare på spørsmål og ta for meg forslag som kjem i denne salen, også dette, og eg vil takke komiteen for innstillinga og i og for seg Senterpartiet for forslaget.

Eg trur det er viktig å understreke at denne saka – sjølv om eg kan vere einig med representanten Dale i at forslaget ikkje er spesielt godt, og ikkje bør verte vedteke – botnar i ein reell situasjon som er alvorleg. Det ho handlar om, er at denne vinteren og våren har vore svært krevjande for tamreindrifta i Noreg. Hovudårsaka til det, og den store forskjellen frå andre år til i år, handlar om vêt og snøforhold som har skapt ei beitekrise. Reindrifta står overfor fleire utfordringar, der bl.a. vêt, snøforhold og tap av beiteareal gjev grunn til vesentleg uro.

Denne vinteren og våren gjev eit godt bilde på utfordringane som klimaendringar kan føre til for reindriftnæringa. Klima- og miljødepartementet har i fleire år åtvart mot denne utviklinga og peika på forskning som viser at faktorar som klimatiske forhold, talet på rein på beite og beitegrunnlag er det viktigaste i forklaringa av utfordringar som reindrifta opplever når det gjeld produksjon og tap av tamrein.

Det er i og for seg heller ikkje ueinigheit om at det må gjerast uttak av rovvilt, av omsyn til beitenæringane. Det gjer vi. Uttak vert gjorde kvart år, innanfor rammene av internasjonale forpliktingar, naturmangfaldlova, den todelte målsetjinga og bestandsmåla – alt vedteke av Stortinget. Eg kan f.eks. vise til at det dei tre siste åra er registrert 587 daude rovdyr i Noreg, eit snitt på 196 kvart år. Fordelt på artar er det 36 bjørnar, 188 gauper, 289 jervar og 74 ulvar. Det vert teke ut rovdyr, i tråd med Stortingets vedtak.

Så skal vi hugse på at det er fleire omsyn som skal vurderast før ein gjev løyve for å ta ut rovvilt. Det handlar om moglegheita for rovviltbestanden til å overleve og om i kva grad det ligg føre andre tilfredsstillande løysingar enn uttak, og Stortinget var tydeleg på at forvaltninga skal følgje dei vedtekne bestandsmåla og leggje vekt på dei, og det gjer me. Både når den enkelte bestanden ligg over bestandsmålet, og når den enkelte bestanden ligg under bestandsmålet, er det viktig å ta omsyn til det Stortinget har vedteke.

Den todelte målsetjinga inneber at vi skal halde tapet av beitedyr på eit lågast mogleg nivå, og så inneber det at det nok går ei grense for kor mange rovdyr ein kan skyte, og at løysinga ikkje i alle tilfelle kan vere felling. Men i ein god del tilfelle er det det, og det er forvaltninga godt rusta til å handtere, i tråd med Stortingets vedtak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Runar Sjøstad (A) [12:06:53]: Statsråden nevnte forskning. Nå er det vel ingen tvil om at ørn tar beitedyr, både sau og tamrein. Samtidig mener jeg det er behov for økt kunnskap om ørnens rolle i forhold til skade på beitedyr og hvordan andre faktorer spiller inn.

Jeg er derfor veldig glad for Fosen-prosjektet, som skal gå fra 2014, da det ble startet opp, til 2022.

Så registrerer jeg at det er lyst ut et lignende prosjekt når det gjelder tamrein i Troms. Det skulle ha vært startet opp i år. Så mitt spørsmål til statsråden er: Er prosjektet i Troms i gang, og vil statsråden sørge for nødvendig og viktig involvering fra reindrifta i det prosjektet?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:07:42]: Eg er einig med representanten Sjøstad i at det er viktig med kunnskap om rovviltpolitikken generelt, og er også einig i at vi treng meir kunnskap innanfor det som handlar om ørn. Vi veit for så vidt ein god del, men dei prosjekta vi har sett i gang, er veldig viktige i så måte og i å følgje opp det som Stortinget har ønskt. Eg skal også sørge for at vi følgjer godt opp det prosjektet som ein skal ha i nord. Eg må innrømme at eg ikkje har status på korleis det ligg an akkurat no, men det har vore bra trykk på å få fortgang i det, og den kunnskapen skal vi få fatt i.

Elles kan eg seie at bestanden av kongeørn ligg omtrent på det bestandsmålet som Stortinget har vedteke, og det trur eg Stortinget bør vere glad for. Så er det også mogleg å gje fellingsløyve etter dagens reglar, dersom det er grunn til det.

Runar Sjøstad (A) [12:08:31]: Med de tallene som Rovdata opererer med, ser det jo ut som vi ligger langt over bestandsmålet på kongeørn. Så viser man til at man har andre tellemetoder, så man var kanskje litt mer usikker på tallmaterialet tidligere, men jeg regner jo med at det å få viktig og riktig tallmateriale vil være en del av forutsetningen for at dette prosjektet skal bli vellykket. Så jeg håper man i hvert fall får orden på det. Og spørsmålet er: Statsråden er vel enig i at vi er nødt til å få et tallmateriale og tellemetoder, slik at vi vet hvor stor bestanden er?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:09:15]: Vi har god oversikt over kor stor bestanden er. For kongeørn som for alle andre rovdyr, vil det variere frå år til år, og ein vil normalt operere innanfor eit intervall. Stortinget har også sagt at det er eit intervall på bestandsmålet. Men vi har god kjennskap til det, og vi får ny kunnskap kvart einaste år. Det er ingen grunn etter mitt skjønn til å tvile på dei tala. Dei vert utarbeidde av våre fremste og mest kompetente folk på det feltet.

Så vil eg igjen gjenta at det er viktig å få meir kunnskap om forholdet mellom beitedyr og ørn. Og det prosjektet som også har vore etterlyst i Troms, håpar vi skal kome i gang så fort som mogleg. Eg håpar vi skal kome i gang i haust. Og når det vert understreka at det er viktig med eit samarbeid med reindriftnæringa, er eg heilt einig i det, og eg opplever at samarbeidet er godt rundt det prosjektet.

Heidi Greni (Sp) [12:10:16]: Vi ser nå en svært utfordrende situasjon i Trøndelag, der Mattilsynet har varslet beitenekt bl.a. i Grong og Namdalen. Det er alvorlig for dem som driver med sau, men det er også alvorlig for dem som driver med rein. Rovdyr i beiteprioriterte områder må fortsatt ha mat om sauene blir tatt, og konsekvensene vil derfor bli store for den samiske tamreindriften. Rovviltforliket er helt tydelig på at det ikke skal være rovvilt som utgjør skadepotensialet i beiteprioriterte områder. Nå ser vi at statsråden avslår alle søknader om felling av bjørn i dette området. Rovviltforliket slår også fast at det legges til grunn at rovviltforvaltningen utøves på en slik måte at det etter dyreverdsloven ikke er behov for beitenekt i beiteprioriterte områder. Hvorfor følger ikke statsråden opp rovviltforliket og gir fellingstillatelse på rovvilt, som utgjør stort skadepotensial i beiteprioriterte områder? Og hvorfor instrueres ikke Mattilsynet til å følge det opp?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:11:25]: Dette er vel eit heilt anna tema enn det som Stortinget no diskuterer, men eg kan likevel svare på spørsmålet. Situasjonen for beitenæringa i Trøndelag og forholdet til bjørn har vore krevjande i 20 år. Det har mykje med soneinndelinga å gjere – men slik er det. Det betyr at vi er nøyddet til å handtere det på ein god måte. Vi har høg beredskap rundt nettopp den konflikten. Det var representantar frå departementet på reise i dette området seinast denne veka, også statssekretæren min var der, for å møte lokalbefolkninga og næringa og få eit godt bilde av situasjonen. Vi tar ut rovvilt i beiteprioriterte område ved skadefelling når forholda ligg til rette for det, og det er grunnlag for det. Så er det som representanten veit, noko krevjande at Stortinget har vedteke eit bestandsmål for bjørn som vi ligg godt under. For å følgje opp intensjonen til Stortinget betyr det at det er nokre omsyn som gjer seg særleg gjeldande når det gjeld binner. Men eg kan ikkje stå her og saksbehandle det enkelte fellingsløyvet no, i alle fall ikkje i ei sak som ikkje har noko med det å gjere.

Jon Georg Dale (FrP) [12:12:42]: For å følgje opp det siste: Stortinget har sett eit bestandsmål for ulike rovviltartar, det er rett, men ein har også sagt at i beiteprioriterte område er det beitedyra som har prioritet. Det betyr at ein ikkje kan bruke beiteprioriterte område til å oppfylle bestandsmåla. Viss det er forståinga i departementet, kjem det presiseringar frå Stortinget på det ganske raskt.

Likevel har eg lyst til å utfordre statsråden på ein ting, for no har vi i desse områda der det har vore rovdyrskade i vår, sett at det vert gjeve fellingsløyve, men dei vert gjevne for ekstremt kort tid, heilt ned i to dagar – trur eg er det kortaste eksempelet vi har sett. Det er for

alle praktiske formål ikkje mogleg å rigge effektiv jakt ved å avslutte innan så kort tid om ein faktisk får trekk. Så spørsmålet er: Er ein villig til sjå på korleis forvaltninga praktiserer fellingsløyve i desse områda slik at ein reelt sett får tatt ut dyr som gjer skade i beiteprioriterte område?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:13:45]: For å ta det første poenget: Eg meiner absolutt at beitedyr skal ha prioritet i beiteprioriterte område. Det er det Stortinget har sagt, og det er det som ligg til grunn for forvaltninga. Det betyr ikkje at vi har ståande fellingsløyve utanfor rovviltprioriterte område med god grunn, men det betyr at terskelen er lågare for å ta ut rovvilt der dei gjer skade, og det bør han vere, på same måten som han bør vere høgare innanfor rovviltprioriterte område.

Når det gjeld lengde på fellingsløyve som vert gjeve, er det konkrete vurderingar ut frå skade, terreng, årstid osv., men når spørsmålet er om eg er villig til å gå inn og sjå på den typen ting, er eg alltid det. Eg er for at vi skal ha eit effektivt uttak av rovvilt når det er grunn til å gjere det, og når dei gjer skade. Det er sjølv sagt noko vi baserer på beste faglege kunnskap og oppdaterer heile tida. Eg er villig til å sjå på den typen spørsmål på ny, for all del, men om dei løyva som vert gjevne i dei konkrete områda, har vore gode nok, kan eg ikkje vurdere her og no. Det er i alle fall ein ting eg aldri kan vurdere, det er om jakta lukkast, det kan ikkje ein statsråd garantere, det er det dei dyktige fellingslaga som sørger for.

Siv Mossleth (Sp) [12:15:02]: Voengelh-Njaarke er et sørsamisk reinbeitedistrikt. På midten av 1990-tallet slaktet de 1 500 reinkalver årlig. For et par år siden slaktet de én tidel. Jeg snakket med en av dem i fjor. Han slaktet én eneste kalv, og da hjelper det lite med tilskudd til tidlig slaktning av kalv. En annen fortviler fordi han ikke har kalver å slakte og får ikke videreført matauktradisjonene til sine unger – til neste generasjon sørsamer som skulle videreføre næring og tradisjon.

Slaktevektene i Nordland er gode. De er blant de høyeste i landet. Reineierne er tydelige på at rovvilt er hovedproblemet. Tapene av kalv i Nordland ligger på over 60 pst. og har gjort det i årevis. Hvordan kan ministeren forsvare at rovvilt har blitt hovedmålet, og at beitenæringen har blitt et underordnet mål? Hvordan kan det forsvares at det ikke blir tatt ut flere rovvilt?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:16:07]: Stortinget har ikkje vedteke eit overordna mål og eit underordna mål. Stortinget har vedteke ei todelt målsetjing i rovviltpolitikken. Det betyr at det både er eit mål å ha livskraftige rovviltbestandar og eit mål å leggje til rette for beitenæring. Det er ikkje konfliktfritt, men det er det Stortinget har vedteke, og det må vi handtere. Det gjer

vi gjennom uttak av rovdyr der det ligg til grunn for det, vi gjer det gjennom soneforvaltinga, og vi gjer det ikkje minst gjennom tilskot og andre verkemiddel som sørger for å dempe rovdyrbelastninga.

Eg må òg tillate meg å seie at det har lukkast ganske godt, all den tid det no vert teke halvparten så mange beitedyr og rovdyr som då Senterpartiet styrte denne politikken. Så det har gått i riktig retning, ikkje i feil retning.

I det enkelte område, det enkelte reinbeitedistrikt, kan sjølv sagt ting gå opp og ned. Vi forsøker så godt vi kan å ivareta den todelte målsetjinga, men i stort, ut frå dei langsiktige trendane, kan det ikkje vere tvil om at det har gått i riktig retning, all den tid færre beitedyr no vert tekne av rovdyr enn tidlegare. Det er fordi vi fører ein politikk som balanserer dei to omsyna.

Siv Mossleth (Sp) [12:17:12]: Ja, dessverre er det mange som allerede har gitt opp. På fylkesmannens hjemmesider står det at rovvilt er hovedmålet. Og siden statsråden nå sier at dette ikke er tilfellet, regner jeg med at han straks får endret fylkesmennes hjemmesider, sånn at det ikke lenger står at rovvilt er et hovedmål. Det ville være et skritt på veien.

Det er dokumentert mange ganger at ørn tar reinkalver, og de tar voksen rein. Men så kommer det udo-kumenterte påstander fra Venstre-politikere om at det ikke nytter å ta ut ørn fordi de bare vil komme tilbake igjen. Det er en argumentasjon fullstendig uten dokumentasjon.

Hvorfor lytter ministeren til slik udokumentert argumentasjon, men ikke til reineiernes erfaringsbaserte kunnskap?

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:18:17]: Eg lyttar til all kunnskap, ikkje minst all dokumentasjon rundt tap av beitedyr til rovvilt.

Når det gjeld reindriftnæringa, er det ingen tvil om, og det sa eg også i hovudinnlegget mitt, at det er ein svært utfordrande situasjon akkurat no. Det kjem i all hovudsak av klimatiske forhold – m.a. snøforholda som har vore i vinter. Heldigvis har regjeringa vist handlekraft i å møte den situasjonen, både med pengar og hjelp, slik at næringa klarer å kome seg gjennom dette. Det er eg veldig oppteken av.

Så har eg også svart på – grundig, etter mi oppfatning – spørsmål om samanhengen mellom ørnebestand og tap av beitedyr tidlegare i denne replikkvekslinga. Men eg er for at vi får endå meir kunnskap om det. Det er difor regjeringa jobbar med forskingsprosjekt rundt nettopp det. Vi har eit bestandsmål for kongeørn som Stortinget har vedteke. Det ligg vi omtrent midt i. Og vi har som ei viktig oppgåve framover å sørge for at reindriftnæringa også kan vere levedyktig og berekraft-

tig. Det handlar om veldig mange ting. Det handlar også om rovviltpolitikken. Difor meiner eg regjeringa fører ein balansert politikk i dag.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Siv Mossleth (Sp) [12:19:49]: Aller først må jeg beklage overfor reieneierne. Senterpartiet skulle så gjerne hatt stortingsflertall for forslaget om å ha en lavere terskel for uttak av rovvilt i reinens kalvingsland. Dere reieneiere har gått gjennom ei trippel krise nå – en knallhard vinter med den verste beitekrise på 50 år, koronakrise og rovviltkrise. Beitekrise og koronakrise er unntakstilstand. Rovviltkrise er dessverre blitt konstant.

Men det positive i denne vanskelige situasjonen er at vi har hørt sterke, tydelige samiske stemmer som har fortalt om hvordan det er å se reinsimla som prøver å vekke den rovdrydrepte kalven. De har vist oss reinkalven som gisper etter luft, med lungene punktert av ørn. Vi har sett bilde etter bilde av rein drept av rovvilt. Jeg trodde at dette ville føre til flertall i dag for fornuft, for framtida. Men Venstre får styre regjeringas rovviltpolitikk, med Fremskrittspartiet som støtteparti.

Jeg håper reieneierne finner styrke til å fortsette. Pendelen skal snu. Reindriften er viktig av flere grunner. Den er næring, den er samisk kultur, og den er en bærekraftig produksjon av sunn og god mat. Den kampen reieneierne tar nå, er viktig for framtida.

Det er dokumentert at den erfaringsbaserte kunnskapen ikke når fram. Det må på plass metoder for at den skal bli inkludert i forvaltningen. Nordlandsforskning har vært med på å framskaffe dokumentasjonen på at den erfaringsbaserte kunnskapen bare smuldrer opp før den blir satt ut i praksis. Det er vanskelig når folk har så ulik forståelse og syn på både kunnskap, natur og kultur. Både Venstre og Fremskrittspartiet støtter nå skrivebordsforståelsen, hvor rovvilt er et hovedmål, og beitenæringen dermed blir et underordnet mål. Erfaringene fra årets vår i Børgefjell er at det må 90 døde reiner til før det gis en eneste fellingsstillatelse. Slik skal vi ikke ha det. Derfor ville vi fremme et forslag for å fatte et prinsippvedtak som egentlig fastslår det som hele Stortinget utenom Venstre gikk inn for under Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport om rovviltforvaltningen. Alle de andre partiene ville ha raskere uttak enn Venstre.

Skrivebordsforvaltningen roper på mer kunnskap når det passer dem, og vil ikke innhente kunnskap når det ikke passer. Allerede forskningsrapporter i 1998 (presidenten klubber) beviste at ørn tar rein. Fortsatt etterspørres mer forskning.

Heidi Greni (Sp) [12:23:06]: Årets vinter har vært den verste på 50 år når det gjelder beitekrisen i reindriftsnæringen. Reinen har nå hanglet seg gjennom vinteren og møter et enormt stort rovdyrpress. Det er forstyrrelse i kalvingen i tillegg til direkte tap av dyr som blir tatt av rovdyra. Trøndelag har alle de fire store rovdyra og en stor økning av kongeørnbestanden, som også er en stor predator på reinsdyrkalver. Det er en helt uakseptabel situasjon for beitenæringene.

Departementet driver nå i tillegg og snikutvider yngleområdet for bjørn, i og med at de nekter fellingstillatelser i beiteprioriterte områder i Grong, Namsskogan, og at de også innfører beitenekt i de samme områdene. Der var det en ekstremt blodig sommer i fjor – jeg tror 25 pst. av det som ble betalt ut i erstatning på landsbasis, var i dette området.

Når sauen blir borte ved beitenekt, øker presset på tamrein i disse kommunene og i de tilstøtende kommunene. Jeg blir veldig overrasket når statsråden svarer med at mitt spørsmål ikke har noe med den samiske reindriften og denne saken å gjøre. Mener statsråden at bjørnen blir veganer hvis man fjerner 3 000 sauer fra dette området? Innser ikke statsråden at det da vil bli et enormt stort press på den samiske reindriften, som har dyra i de samme områdene? De har flyttingsleder gjennom disse kommunene, og dyra beiter i nabokommunene.

Norge har ratifisert ILO-konvensjonen og er forpliktet til å ivareta samisk språk og kultur, og tamreindriften er uomtvistelig bærebjelken i den samiske kulturen. Den sørsamiske kulturen blir borte om vi lar rovdyra få forrang også i de beiteprioriterte områdene, også i tamreinområder. Og det er det som er i ferd med å skje nå. Den todelte målsettingen sier at vi skal legge like stor vekt på velferden til beitedyr som bærekraftig forvaltning av rovdyr, men dagens regjering har kun oppmerksomhet på at de skal ha størst mulig forekomst av rovdyr. Det gjelder ikke bare bjørn, man ser også rovdyrarter der vi nå må halvere for å komme ned mot bestandsmålet. Til og med ulv er det problemer med å få tatt ut. Så man må nesten lure på hvordan man har tenkt å ivareta beitenæringene.

Så må jeg si at jeg er skuffet over de andre partiene på Stortinget. Jeg er særlig skuffet over Fremskrittspartiet, som har gått hardt ut og sagt at nå er de ute av regjering, og nå skulle det bli en annen dans i rovdyrpolitikken. Nå skulle faktisk stortingsvedtaket og den todelte målsettingen følges opp. Dessverre er de kun et støtteparti for Venstre også i rovdyrpolitikken.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:26:24] Statsråden begynner med å si at sola skinner, og han er lite plaget. Jeg synes det er ganske arrogant å åpne en viktig debatt for mange folk i hele Norge på den måten. Jeg skulle ønske

han var mer plaget, på vegne av alle de reieneierne som nå står i en veldig vanskelig situasjon.

Det skal ikke være rovvilt med skadepotensial i beiteprioriterte områder, men regjeringen, med Venstre i spissen, fører en politikk som gjør at rovdyrtrykket er ekstremt høyt i mange områder, og det oppleves som at man finner stadig nye påskudd til å trenere effektiv skadefelling når det er nødvendig.

I forrige uke fikk vi et eksempel i reinområder i mitt eget fylke, Hedmark, da en bjørn gikk inn i reinbeitedistriktet i Engerdal fra Sverige. Reieneierne søkte om skadefellingstillatelse med en gang, fordi det er midt i kalvingstiden og det er masse rein der. Den ble avslått fordi bjørnen inngikk som en del av et forskningsprosjekt i Sverige, og det forskningsprosjektet er betalt av den norske stat. Her har altså Norge begynt et forskningsprosjekt på bjørn på svensk side i nærheten av sårbare beiteområder, og da bjørnen gikk derfra og inn i Norge, ble det brukt som argument for å ikke felle den bjørnen. Det er helt uakseptabelt. I stedet begynte man å jage bjørnen tilbake med helikopter, og det er jo ikke uten risiko for reinen som er i området. Bjørnen kom seg til Sverige i forrige uke, så gikk det et par dager, og så var den tilbake i Norge. Det ble søkt om skadefellingstillatelse på nytt. Det ble heller ikke gitt før SNO hadde vært ute og funnet skadd rein.

Jeg mener vi har et for dårlig system og for lite effektivitet når dyr må dø for at man skal få skadefellingstillatelse. Hele poenget med skadefellingstillatelse er jo å unngå at skade skjer. Reieneierne har et konstant ansvar for å sikre velferden til dyra sine og ta vare på reinen sin, og de må sørge for at reinen ikke blir skadet. Da må staten gjøre det samme og bruke de virkemidlene man har for å felle rovdyr som går inn i beiteområder. Det er sånn at når det er en bjørn i et reinbeiteområde, så er det skadefare, fordi bjørn tar rein – og det er et faktum.

Til slutt ble det, som sagt, gitt fellingstillatelse. Den bjørnen som skal felles, er GPS-merket. Det får ikke fellingslagene tilgang til i Norge. I Sverige får de det. Det er en annen ting som statsråden kunne ha gjort noe med for å sørge for mer effektiv rovdyrforvaltning til gode for beitenæringen også i samiske områder. Vi trenger bedre effektivitet, og vi trenger færre rovdyr.

Siv Mossleth (Sp) [12:29:53]: Når Miljødirektoratet ikke gir tillatelse til de uttakene som trengs for å felle rovvilt i kalvingsland, selv om det er funnet 90 døde reinsdyr, er det helt nødvendig å justere praksisen.

Representanten Dale tok Nationen til inntekt for sitt syn. Jeg tror ikke representanten kan ha lest hele artikkelen, kun der navnet hans sto, for poenget i lederen i Nationen er at Senterpartiets forslag er godt og nødvendig.

Det er seriøst og helt nødvendig å justere praksis for uttak når terskelen er så høy som den er i dag. Dette gjelder ikke å gå inn på enkeltvedtak, dette gjelder å justere praksis for uttak av rovvilt i kalvingsland. Det er seriøst å ta vare på en næring, en matproduksjon, og det er seriøst å ta vare på den samiske kulturen. Så dette at vårt forslag er useriøst og går inn i enkeltvedtak, er et falskt premiss lagt fram av Fremskrittspartiet for å prøve å skjule at de er et støtteparti for Venstre i regjering.

Da vi fremmet forslaget, var det i Børgefjell dokumentert at 40 kalver var tatt av ørn. Lovverket som Fylkesmannen må forholde seg til, gjør det nesten helt umulig å ta ut ørn selv om kongeørnbestanden absolutt er livskraftig. Nå er det reindriften som er i fare, ikke ørna.

Min erfaring er eksempelvis at når rovviltnemnda vil ha konsekvensutredning om bjørnesoner og finne innretninger for beitenæringen, andre næringer, lokal-samfunn, jakt og andre faktorer enn de rent bjørnefaglige, så trenerer skrivebordsforvaltningen den kunnskap-sinnhenting. Det er nok av kunnskap om bjørn til å legge inn en bjørnesone. Slik er det ikke hvis man har en reell, todelt målsetting. Har man rovvilt som hovedmål, er det kanskje nok med bjørnefaglig kunnskap. Har man en todelt målsetting, må man ha kunnskap og konsekvensutrede også andre momenter.

Den samiske kunnskapen har en lang historie. Den er basert på observasjoner og praksis som bygger på erfaring over tid, og reindriften har tilpasset seg endringer hele tiden. Men deres erfaringer må få mye større plass i rovviltforvaltningen.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:33:03]: Eit par poeng på slutten av debatten:

Eg vil starte med å oppmode representanten Enger Mehl til å forsøke av og til å sitje og lytte til ein heil stortingsdebatt og det som vert sagt, og ikkje berre kome hoppande inn når ho skal melde det ho sjølv har på hjartet. I så fall ville representanten Enger Mehl ha fått med seg at grunnen til at eg sa at eg var uplaga då eg starta mitt innlegg, var at representanten Jon Georg Dale like før drog ein vits om at han likte å plage statsråden. Det var grunnen til det. Eg får beklage viss det fall i dårleg jord, men eg vil seie at det har stadfesta Senterpartiets status som Noregs mest humørlause parti, for eg fortsette like etterpå med å snakke om kor alvorleg situasjonen i beitenæringa faktisk er. Den tek regjeringa på stort alvor og har sett i gong ei rekkje kraftfulle tiltak for å avhjelpe.

Så til representanten Greni: Eg svarte jo på spørsmålet til representanten om bjørn i Trøndelag, men grunnen til at eg starta å svare som eg gjorde, var at dei spørs-

måla eg no har fått gjennom debatten, og dei innlegga som har kome, har handla om bjørn, det har handla om jerv, det har handla om ørn, og det har handla om Nordland og Trøndelag og ulvesona. Eg meiner at når vi skal diskutere ei rovviltproblemstilling – og dei er veldig viktige – bør vi diskutere nøyaktig det representantforslaga legg opp til å diskutere, og ikkje heile rovviltforvaltninga kvar gong. Då vert det ein uoversiktleg debatt for alle som skal vere med. Men eg svarar på alle spørsmål, og eg svarte også på det spørsmålet.

Så synest eg det er rart at representanten Mossleth snakkar om at det ho kallar for skrivebordsforvaltninga, ikkje er interessert i kunnskap. Det er litt rart at det kjem, all den tid eg like før viste til dei forskingsprosjekta som er sette i gong av forvaltninga for å få meir kunnskap. Det er bra. Forvaltninga er oppteken av meir kunnskap, difor tileignar ein seg meir kunnskap.

Så vil eg òg seie at eg synest det er litt rart at representantane frå Senterpartiet forsøker å framstille denne debatten som at dei er for tamrein og alle andre er mot, og då underforstått for rovdyr. Det er det med respekt å melde ikkje noko grunnlag for å seie ut frå innstillinga eller forslaget til Senterpartiet.

Det dei føreslår, er å be regjeringa med ein gong sørge for uttak av rovvilt i tamreinens kalvingsområde. No vert ikkje det vedteke, ser det ut som, men eg må innrømme at eg synest det er litt vanskeleg å forstå kva det eigentleg skulle bety om ein i så fall vedtok det. Vi tek ut rovdyr i tamreinen sine kalvingsområde. Vi har gjort det før, vi kjem til å gjere det i framtida. Er det dei ber meg om, at eg berre skal dra til eit område og så ta ut eit rovdyr som måtte vere der?

Det er ikkje slik vi driv forvaltning. Vi tek ut rovdyr når dei gjer skade. Det bør ein gjere i område der det ikkje skal vere rovdyr. Det er eit breitt fleirtal i Stortinget her einige om – Framstegspartiet, Høgre, Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Venstre, SV og Miljøpartiet Dei Grøne. Eg trur alle dei partia – eg trur eg kan snakke på vegner av dei – er opptekne av tamreinnæringa og opptekne av at vi skal vareta Stortinget sine rovviltforlik og den todelte målsetjinga. At Senterpartiet her står åleine om sitt forslag – som eg må innrømme er vanskeleg å forstå kva eigentleg skulle bety – trur eg bør mane til meir refleksjon for Senterpartiet sin del enn for stortingsfleirtalet.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at vi karakteriserer ikkje andre partier som verken humørløse eller andre ting. Etter presidentens erfaring er vel humørløshet ganske jevnt fordelt.

Representanten Siv Mossleth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt

Siv Mossleth (Sp) [12:36:33]: Jeg kan fortelle ministeren hva et flertall for vårt forslag ville betydd. Det ville ha betydd at i framtida kunne en i et reinbeitedistrikt som eksempelvis Børgefjell få tatt ut rovdyr når de søkte om det. I år søkte de om det rundt 22. april for første gang. De varslet katastrofen. De så at det måtte tas ut rovdyr. Med dette vedtaket hadde regjeringa kunnet gitt en klar beskjed om at vi skal senke terskelen. Vi kan ta ut rovdyr når vi ser faren, og ikke være nødt til å vente til 90 dyr er drept. Det ville det betydd. Absolutt ville det ha betydd det. Det er helt klart at dette forslaget er veldig viktig for å berge framtidig matproduksjon. Det er viktig for reindrifta. Det er viktig for sauenæringen, og det er viktig for miljøvennlig matproduksjon i framtida.

Heidi Greni (Sp) [12:37:52]: Nok en gang gjentar statsråden at jeg snakker om ting som ikke gjelder dette representantforslaget. Jeg har vært med og fremmet det. Dette representantforslaget handler om å ivareta den samiske reindriftsnæringen i en spesielt sårbar situasjon etter en spesielt krevende vår. Hvis statsråden ikke har fått med seg at det er samisk reindrift i den nordlige delen av Trøndelag, blir jeg litt bekymret. Da tror jeg statsråden skulle konsentrere seg mer om å sette seg inn i rovdyrsituasjonen her i Norge enn å være bekymret for humøret i Senterpartiet. – Det er for øvrig første gangen vi har blitt beskyldt for å være det mest humørløse partiet på Stortinget.

Situasjonen i Nord-Trøndelag er slik at den samiske reindriften kneler snart hvis de ikke får hjelp til å ta ut noen av predatorne. Nå har statsråden innført en praksis der han snikutvider bjørnesonen. Nabokommunene, randkommunene til bjørnesonen i Trøndelag skal nå få avslag på søknad om fellingstillatelse. Samtlige søknader om fellingstillatelse som er sendt i år, er blitt avslått med den begrunnelsen at det muligens kan være binner i området. Det er registrert to hannbjørner, to forskjellige individ hannbjørner, men fordi det kan være binner der, nekter de fellingstillatelse av de hannbjørnene. Det betyr naturligvis at hvis en fjerner de 2 000–3 000 saue- ne som beiter i dette området, de får beitenekt og må flyttes til alternative areal, som forresten ikke er tilgjengelig i disse kommunene, vil konsekvensen sannsynlig være at en må slakte ned. Det vil naturligvis bety at reinkalvene og reinen som er i området, blir de neste bytte- dyra til bjørn og andre rovdyr, nettopp fordi at sauen er borte, som kanskje er lettere å få tak i fordi den springer saktere.

Vi ser at også i Holtålen er det diskutert om de kanskje måtte utvide bjørnesonen, og det er et område som er samiske sommerbeiteområder. Det er klart at hvis en får ha dette rovdyrpresset som har vært de siste fire–fem

årene, hele sommersesongen, og etter at de har fryktelig dårlig kondisjon på grunn av at det har vært stengte beiter i hele området – det har vært så mye snø at de driver fortsatt og brøyter seterveiene der – kan en tenke seg forholdene som er under kalving, og ikke minst når det kommer rovdyrangrep på rovdyrangrep i disse områdene. Jeg håper statsråden utviser litt mer forståelse også for den samiske reindrifta i Trøndelag.

Geir Pollestad (Sp) [12:41:07]: Statsråden oppfordra oss til ikkje å ta heile breidda i rovdyrpolitikken kvar gong med diskuterer dette. Men det er nettopp det me må gjera kvar einaste gong fordi me har ei todelt målsetjing i Noreg som bevisst og over tid ikkje vert følgd opp. Me har ei skeivheit der rovdyra vinn over næringsinteresser og beiteinteresser gong etter gong.

Eg reagerer òg på at statsråden her går opp og har meiningar om om representanten Enger Mehl har følgt med på debatten eller ikkje. Faktum er iallfall at representanten Enger Mehl ved siste val fekk veljarane sin til- lit, i motsetning til representanten Rotevatn oppi dette. Så det synest eg statsråden skal halda seg for god til.

Det som overraskar meg mest i debatten: I førre pe- riode hadde me folk frå bygdene – Knut Storberget i Arbeidarpartiet, Gunnar Gundersen i Høgre. Dei folka er vekke frå Stortinget. Det vert liksom ikkje det same med ein Jon Georg Dale frå eit støtteparti som ikkje går inn for det forslaget som Senterpartiet her har. Me treng folk i alle parti som forstår situasjonen på bygdene, og som stemmer i tråd med det som er nødvendig for å sikra ei balansert løysing når det gjeld den todelte målsetjinga i rovdyrpolitikken.

Eg registrerer òg statsråden sine skuldingar om at Senterpartiet er humørlaust. Senterpartiet er ikkje eit humørlaust parti. Me jobbar for verdiar som er viktige for oss. Me jobbar for noko me trur på. Og me jobbar for noko som opptek utruleg mange folk rundt om i heile landet. Me ønskjer å vera deira stemme. At det vert skul- da av ein statsråd for å vera humørlaust, kan gjerne stats- råden skriva på Twitter, men det synest eg ikkje stats- råden bør seia i Stortinget. Det er ikkje sånn at me alle kan gå rundt og vera ein vits.

Presidenten: Presidenten vil understreke at vi ikke karakteriserer hverandre i stortingssalen.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:43:37]: Det er fullt mulig at Fremskrittspartiet kun driver med rovdyrpolitikk for å plage Venstre, men i så fall står jeg ved min oppfordring til statsråden om å la seg plage, for det er alvor for folk. Vi kan sitte her i byen og sola skinner, og vi kan sitte på kontoret vårt, men der ute er det vanskelig når det kommer rovdyr inn i reinbeiteområder, og spesielt nå som det er kalvingstid, som er den mest sårbare tiden

på året. Likevel opplever man at befolkningen ikke er effektiv når det gjelder skadefelling, sånn som jeg viste til i mitt forrige innlegg.

Det virker nesten som om statsråden har litt problemer med å holde oversikt i debatten fordi det er for omfattende. Det er ikke så veldig lenge siden vi sto her og diskuterte noe så konkret som tellemetoder for bjørnebestanden. Det var ikke sånn at et så konkret forslag førte til en drastisk endring i Venstres rovdyrpolitikk. Jeg tror ikke det har så mye å si.

Men for å oppsummere litt har jeg noen forslag til hva statsråden kan foreta seg av helt konkrete ting for å bedre situasjonen for reindriften, som er det vi står og diskuterer.

Nr. 1: Han kan redusere det generelle rovdyrtrykket. Det er for mye rovdyr både i ulvesonen og i andre deler av landet, og det blir vanskelig for mange fordi de får samtidig trykk fra mange rovdyrarter, f.eks. ørn og bjørn, eller ulv og bjørn og ørn, eller andre kombinasjoner av de store rovdirene, som skaper en vanskelig situasjon totalt sett.

Nr. 2: Statsråden kan gjøre skadeuttak mer effektivt. Noen forslag til det er f.eks. å klargjøre at ikke forskningsprosjekter i Sverige kan brukes som hjemmel for å stoppe skadefelling i Norge i beiteområder.

Nr. 3: Statsråden kan allerede i dag gi skadefellingslagene i Engerdal tilgang til GPS-sporingen av den bjørnen som de prøver å felle. Det ville gjort skadefellingen både mer effektiv og gjerne også mer human, for man ville hatt mindre aktivitet i de fjellområdene hvor det oppholder seg både rein og rovdyr og andre dyr.

Det er det som er litt av problemet når vi sitter og diskuterer, ofte langt unna den hverdagen folk opplever der ute. Man glemmer at dette egentlig er veldig praktisk. Det er så praktisk som at det er reineiere som har dyr ute, de er redd for dyrene sine, de må bruke masse energi, tid og penger på å passe på dem. Statsråden og forvaltningen sitter egentlig med nøkkelen til å hjelpe dem, men veien dit er lang. Veien dit er mange mailer, mange telefoner, søknader og avslag og en statsråd som sitter på toppen og ikke skjønner hverdagen. Da blir det veldig vanskelig.

Jon Georg Dale (FrP) [12:46:53]: Vi sunnmøringar er kjende for å vere eit raust folkeslag, og eg tenkte eg skulle vere det i dag også. Eg trur Senterpartiet vil folk i distrikta vel, og eg trur til og med dei vil beitenæringane vel. Problemet er at forslaget i dag undergrev det. Så det er ikkje ein motvilje mot faktisk å ha ei forvaltning som verdset dei beiteprioriterte områda og beitenæringane – tvert om: Vi hadde ikkje stemt mot forslaget viss det faktisk varetok det.

Problemet med Senterpartiets forslag – og det er nesten underleg viss så mange talarar frå Senterpartiet går opp på denne talarstolen utan å ha lese sitt eige forslag og analysert kva problem det kan få for forvaltninga – er at viss Stortinget skal begynne å gå inn i enkeltsaker, gje automatiske fellingsløyve utan å ha lovheimel og grunnkje det med liknande som er delegert til forvaltninga i dag, vil kvart fellingsløyve ende i Stortinget, med seinare saksbehandling, og det vil verte vanskelegare å få felt i beiteprioriterte område enn det er i dag.

Det er der Senterpartiet i denne saka snublar, for i iveren sin etter å gjere vel har dei fremja eit forslag som vil bidra til det motsette. I parti som elles har prøvd å stå samla med Senterpartiet i desse spørsmåla, finn ein ikkje éin representant som meiner at Senterpartiets forslag er godt for å vareta beitenæringane – ikkje i nokon av dei andre partia. Likevel er Senterpartiet heilag overtydd om at dei har rett, og alle andre tek feil.

Anten er det eit forsøk på bløff, eller så har ein berre gått seg så fast i eigen retorikk at ein gløymer å opne auga og sjå korleis verda ser ut for andre. For viss det er forslag til behandling i Stortinget som reelt sett styrkar heimelsgrunnlaget til å ta ut rovdyr i beiteprioriterte område, då er Framstegspartiet for. Men vi er ikkje for at Stortinget kortsluttar saksbehandlinga og med det gjer saksbehandlingsprosessane lenger og gjer det vanskelegare å få felt i beiteprioriterte område. Det vil fort vere konsekvensen av Senterpartiets forslag, og då er ein altså komen dit at ein i iveren sin etter å gjere godt forverrar situasjonen for den beitenæringa som ein seier ein skal ta vare på.

Det er Senterpartiets solide kortslutning i denne debatten, illustrert ved gjentakande innlegg frå fleire representantar, og eg vil anbefale Senterpartiet – som vi skal danne fleirtal med i andre saker om rovdyr – faktisk å revurdere eigen posisjon i denne saka, for her er det Senterpartiet som dessverre er på villspor.

Statsråd Sveinung Rotevatn [12:49:58]: Det var for så vidt ikkje meininga å forlengje debatten då eg tok ordet sist, men det har kome såpass mange grove skuldingar og påstandar i denne debatten at eg følte eg måtte svare. Og no har vi fått ein god runde til.

Eg synest at representanten Jon Georg Dale heldt eit godt innlegg no nettopp. Det er ikkje fordi Venstre og Framstegspartiet er så veldig einige i rovviltpolitikken. Tvert imot har vi ganske ulike syn på rovviltpolitikken. Men når representantane, frå dei partia i Stortinget som vil ha mange fleire rovdyr, og til dei som vil ha mykje færre, i alle fall er einige om ein ting, at forslaget frå Senterpartiet er dårleg, bør det kanskje mane til litt refleksjon hos dei som har fremja det forslaget.

Eit par kommentarar til dei ulike innlegga som kom etter mitt: Eg kan forsikre representanten Heidi Greni om at eg er godt kjend med at det er reindriftnæring i Trøndelag og nord i Trøndelag, at det er bjørn der, og at det er sau som vert tekne, men eg opplever at representanten Greni i sine innlegg og spørsmål til meg snakkar om veldig forskjellige situasjonar – bjørn tek sau, bjørn tek tamrein, innanfor sona og utanfor sona. Alt det er viktige spørsmål, men, som eg sa, kan vi ikkje behandle absolutt alle rovviltspørsmål i heile landet i kvar debatt.

Når det er sagt, er eg oppteken av situasjonen i Namdalen og den situasjonen som har vore der over fleire år. Det er grunnen til at departementet var på reise der seinast denne veka, med både politisk leiing og forvaltning til stades, for vi tek det på alvor og følgjer situasjonen så godt vi kan, og set i verk nødvendige tiltak.

Dei forslaga som representanten Enger Mehl viser til og vil at eg skal setje i verk, er forslag som har vorte avviste av eit breitt stortingsfleirtal ganske nyleg. Det er ikkje noko ein statsråd kan setje i verk, sjølv om Senterpartiet meiner det.

Representanten Pollestad meiner det er viktig at vi må kunne snakke om den todelte målsetjinga i alle rovviltdebattar. Det er eg heilt einig i, og det er difor eg gjer det. Men det var ikkje det eg adresserte i mitt innlegg, og det var heller ikkje den kritikken han svarte på.

Det er også litt spesielt å antyde at det er berre representantar frå eitt parti i denne salen og ikkje representantar frå alle dei andre partia – det overveldande fleirtalet, som kjem frå heile landet – som forstår heile landet. Det trur eg at representantar frå både Høgre, Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, Venstre og alle dei andre partia faktisk gjer, heldigvis.

Eg er veldig for at Stortinget legg føringar for rovviltspolitikken. Eg er veldig for at Stortinget vedtek bestandsmål, lovgrunnlag og har viktige debattar om det her, men eg er einig med representanten Dale i at Stortinget bør ikkje og kan ikkje sitje og behandle kvart enkelt fellingsløyve. Det ville i så fall ta ganske lang tid før dei vert gjevne. Viss ein er veldig oppteken av å gjere det, vil eg heller anbefale at ein søker jobb hos fylkesmannsembeta. Då får ein glede seg over å saksbehandle slike løyve.

Dei politiske føringane skal Stortinget leggje, og dei er det heldigvis ganske brei einigheit om i stort. Det meiner eg at også denne våren har vist. Rovviltforliket ligg fast og ligg til grunn for forvaltninga av rovviltpolitikken.

Sandra Borch (Sp) [12:53:06]: Det er nesten litt sjarmerende å høre den gode tonen mellom statsråden, som også representerer Venstre, og Fremskrittspartiet i denne saken. Det vitner vel om det veldig mange har

påpekt fra denne talerstolen, at Fremskrittspartiet, når det gjelder å få til endringer i rovviltspolitikken, til syvende og sist kun er et støtteparti for Venstre i regjering.

Det er en alvorlig situasjon for beitenæringen. Det er en alvorlig situasjon for mange familier der ute som føler på det trykket som rovdirene nå utgjør i de områdene. Jeg fikk akkurat nå melding om at det har vært et bjørneangrep i Bardu kommune i natt, der det også er samisk reindrift. De har søkt fellingstillatelse i dag, og jeg håper at det blir fulgt opp med en gang. Det er ikke sikkert statsråden var klar over det, men nå har han i alle fall fått informasjon fra talerstolen her.

Senterpartiet er opptatt av å få en endring i rovviltspolitikken. Når man ser på hvem som har tatt ordet i denne debatten i dag, er det bare Senterpartiet som er opptatt av å få til en endring.

Representanten Dale skyter fra denne talerstolen ned forslaget fra Senterpartiet. Vel, dette forslaget har ligget i komiteen en stund, så jeg kan jo spørre hvorfor Fremskrittspartiet ikke har fremmet egne forslag i saken hvis de mener at Senterpartiets forslag er så dårlig. Det håper jeg representanten Dale kan svare på.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl har hatt ordet to ganger tidligere i debatten, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:55:02]: De tiltakene jeg foreslo at statsråden kunne se nærmere på, kan han jo fremme for Stortinget selv hvis han mener at de er gode, og jeg tror at de fleste kan gjennomføres uten en stortingsbehandling, for det er ikke riktig at dette har blitt nedstemt. Det har ikke vært oppe i Stortinget om forskningsprosjekter i Sverige kan brukes for å hindre skadefelling i Norge. Rovdyrtrykket kan reduseres, for bestandsmålet for mange av de store rovdirene er overoppfylt, og hvis en ser på bjørn f.eks., hadde vi akkurat en debatt hvor vi viste til at ut fra de offisielle tellingstallene fra Rovdata er det registrert minst tre bjørneynghingler i Trøndelag i fjor. Det offisielle tellingstallet er 1,9. Så hvorfor kan ikke statsråden undersøke det litt nærmere hvis han er veldig interessert i å gjøre noe med situasjonen? Og Fremskrittspartiet fremmet tidligere i år forslag om å GPS-merke all ulv for å gjøre det lettere å få skadefelt de ulvene, så jeg tror det er et flertall også i Stortinget for å bruke GPS-sporing til skadefelling av bjørn hvis man vil det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:56:14]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2020 m.m.) (Innst. 380 S (2019–2020), jf. Prop. 118 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Guro Angell Gimse (H) [12:57:02] (ordfører for saken): Det har vært et veldig spesielt jordbruksoppgjør på grunn av koronakrisen. På forhandlingstidspunktet var det intet mindre enn 400 000 arbeidsledige. I denne situasjonen bestemte partene seg for å inngå et forenklet jordbruksoppgjør. De kunne ha valgt å utsette, men det var behov for å gjøre noe med målprisene og bidra til en forutsigbarhet for jordbruket. Det vil jeg berømme partene for. De har vært ansvarlige, og både Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har på denne måten vist solidaritet med andre deler av næringslivet som har vært hardt rammet.

Jordbruket har som helhet blitt relativt lite rammet av koronapandemien. Selv om vi har sett at deler av næringen – f.eks. tilleggsnæringer, de som har hatt omsetning hos Horeca, og grøntsektoren – har vært rammet, har det vært få store konsekvenser av pandemien. Når det gjelder problemene med arbeidskraft, har regjeringen vært på banen og satt inn tiltak for å få arbeidskraft på plass og laget et sikkerhetsnett med muligheter til avlingsskadeerstatning som følge av mangel på arbeidskraft.

Som grunnlag for forhandlingene var partene enige om at eksisterende ordninger skulle benyttes, og at antall tema måtte begrenses. Avtalen har justert på få ordninger, og arbeidet med å videreutvikle politikk er skjøvet til andre oppgjør. Avtalepartene har fordelt en økning i bevilgning til jordbruksavtalen på 350 mill. kr i 2021, og det er spesielt viktig å få fram den delen av avtalen som legger til rette for økt produksjon av varer vi ikke er selvforsynt med i dag, som korn, poteter, frukt og grønt. Det viktigste vi gjør for matsikkerheten, er at vi greier å opprettholde den kontinuerlige produksjonen, og det legger denne jordbruksavtalen til rette for.

I tillegg har avtalen en tydelig distriktsprofil gjennom en forsterket kanaliseringpolitikk og gjennom høyere tilskudd til utmarksbeite. Vi har også lagt inn

styrkende fraktordninger og økt distriktstilskudd for frukt, bær og grønnsaker.

Så synes jeg at partene også må berømmes for at man fant plass til klimasatsinger. Alle parter har vist at de er framoverlent. Vi vet fra før av at landbruket virkelig ønsker å forbedre seg når det gjelder klimaarbeidet, og har inngått en avtale med regjeringen om det, som følges opp her.

Vi stiller oss bak forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:00:26]: Ved en avstengning av landet må vi greie oss på mindre energi enn vi normalt gjør, mente Høyre i Dagsnytt 18 her om dagen. Hvilke konsekvenser tror representanten Angell Gimse det ville fått for samfunnet vårt?

Guro Angell Gimse (H) [13:00:44]: Jeg går ut fra at jeg nå indirekte blir spurt om matkornlager, og hva som kan skje hvis trafikken med handel inn til Norge blir brutt. Hvis så skulle skje, må vi selvfølgelig klare oss på mindre energi, men vi har mye korn på lager i møllene allerede i dag. I tillegg er vi så å si 100 pst. selvforsynt gjennom fisken som vi selger til utlandet. Vi må klare oss på mindre energi i en krisesituasjon. Til hverdags skal vi klare oss på det som vi er selvforsynt med i dag.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:01:32]: Hvis folk blir sultne og redde, er det mye av samfunnet vårt som rett og slett står i fare for å gå i oppløsning. Det er det som skjer hvis vi skal kunne klare oss på mindre energi enn vi normalt gjør, i en krisesituasjon. Vi trenger ikke gå lenger tilbake enn til 2010 under det som ble kalt den arabiske våren i Midtøsten og i Nord-Afrika, der økte brøddpriser var en viktig del av opptøyene og urolighetene og det som fortsatt er ustabilitet i en hel region i dag. Derfor er Høyres holdning til selvforsyning dessverre teoretisk. Vi må heller basere oss på virkelighetens verden og se hvordan den henger sammen i praksis. Det har Forsvarets forskningsinstitutt gjort, og de har korrekt påpekt akkurat det som skjedde i år, da f.eks. Russland forbød eksport av hvete, Kasakhstan gjorde det samme og Vietnam gjorde det samme med ris. Hvorfor tar ikke Høyre Forsvarets forskningsinstitutt på alvor?

Guro Angell Gimse (H) [13:02:35]: Jeg mener at covid-19-situasjonen viste oss at vi kanskje aldri noen gang har vært bedre rustet for en slik pandemi som vi sto overfor. Butikkhyllene ble tømt. Det skyldtes hamstring. Da så vi et landbruk og en næringsmiddelindustri som støttet opp og produserte så det holdt. De fordoblet produksjonen av kjøtt, fordoblet produksjonen av mel. Egg ble solgt som aldri før, og vi så at vi greide å

ivareta den etterspørselen som vi opplevde som følge av covid-19. Vi fikk heller ikke problemer med våre handelspartnere. Flere land i Europa så at det var viktig å fortsette å handle, de ble ikke proteksjonistiske, noe representanten Sandtrøen og Arbeiderpartiet har prøvd å få det til å se ut som.

Geir Pollestad (Sp) [13:03:43]: Det er behov for meir pengar til investeringar i landbruket. Ein av dei tinga som Senterpartiet har teke til orde for, er å styrkja den såkalla IBU-ordninga – pengane som går til investerings- og bedriftsutvikling over jordbruksavtalen, men som òg kan løyvast på andre måtar. I Bondebladet 18. juni 2020 seier Høgres næringspolitiske talsperson Margunn Ebbesen at Høgre ønskjer ei styrking av ordninga med IBU-midlar.

Fasiten har me no. Det vert inga styrking av dette. Mitt spørsmål er: Var det Venstre eller Kristeleg Folkeparti som stoppa Høgres ønske om å få meir pengar til investeringar i landbruket?

Guro Angell Gimse (H) [13:04:35]: Jeg synes det er merkelig å se hvor mye opposisjonen ønsker å pakke inn i jordbruksforhandlingene. Vi ser at Senterpartiet i dag foreslår en krisepakkeordning som man ønsker å bruke 1,1 mrd. kr på inn i jordbruksforhandlingene. Det hører ikke hjemme i jordbruksforhandlingene i det hele tatt. Nå kommer representanten Pollestad og vil snakke om IBU-midlene, inn i jordbruksforhandlingene. Vi vet at jordbruksforhandlingene i år var sterkt begrenset på grunn av situasjonen. Dette skulle være en del av koronapakken, tiltakspakke 3. Det skal vi diskutere i morgen, så vi utsetter det til da.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:05:35]: Norge er mulighetenes land, og vi har fantastisk gode kort på hånden for å sørge for at folk får trygghet for mat, for i Norge styrer vi jordbruks- og matpolitikken demokratisk, sammen. Gjennom behandlingen av jordbruksmeldingen, som er det øverste og førende dokumentet for jordbrukspolitikken i Norge, går det klart fram at stortingsflertallet ønsker å forsterke matproduksjonen ved å bruke de naturressursene vi har i Norge.

I dag er utviklingen i jordbruket i strid med det som Stortinget har bestemt sammen. Kornarealene er blitt svekket i alle fylker de siste årene, og arealer i områder på Vestlandet og i Nord-Norge går ut av bruk. Det er den motsatte utviklingen av den som Stortinget har bestemt for jordbrukspolitikken i Norge.

Hvis vi går nettopp til behandlingen av jordbruksoppgjøret, har de rød-grønne partiene, sammen med Kristelig Folkeparti, en tydelig formulering om at selv-

forsyningsgraden, basert på norske ressurser, skal korrigeres for førimporten. Gjennom de siste ukene og månedene har vi derimot sett en landbruksminister fra Kristelig Folkeparti som har brukt mye energi i debattspalter på å gå i rette med denne tankegangen og framstiller det som at selvforsyningen ikke er for lav. Det er oppsiktsvekkende, for statsråden skal jo levere på det Stortinget har bestemt, og vi ser gang etter gang at det blir utfordret, og at man ikke følger opp vedtak og tydelig politikk som Stortinget legger til grunn.

Debatten i dag må først og fremst handle om hva vi skal gjøre framover, for årets oppgjør ble svært forenklet. Så det viktige spørsmålet i dag er hvordan jordbrukspolitikken i året som vi nå er inne i, og videre framover, skal oppfylle det Stortinget faktisk har bestemt sammen, med de flertallene som fortsatt gjelder. Det er sånn at folk i Norge har valgt inn partier som gjennom sitt program er for økt selvforsyning, korrigert for det vi importerer av soyabønner eller korn fra andre land, og jeg er overbevist om at folk i Norge ønsker seg en utvikling der vi faktisk får reelt større trygghet. Ute på grasrota er det en kjensgjerning at vi ikke kan skape trygghet for folk om vi bare har kuler, men ikke har mat. Det er det debatten om selvforsyning og beredskap virkelig må dreie seg om i tiden som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom-Christer Nilsen (H) [13:08:55]: Representanten Nils Kristen Sandtrøen er en av dem som i mange tilfeller drar opp et skremmebilde av norsk forsynings-sikkerhet, som det ikke er dekning for. Og i den sammenhengen er det ordet som representanten liker å bruke, rett og slett «selvforsyningsgraden», og tallet som viser hvor mye av de matvarene som selges i Norge, som er produsert i Norge.

Med tanke på beredskapshensyn, er det ikke selvforsyningsgraden som er det relevante, det er dekningsgraden. Og når vi snakker om en selvforsyningsgrad på 50 pst., er mitt spørsmål til representanten: Hva er dekningsgraden i Norge, altså i hvilken grad vi er i stand til å forsyne oss selv med karbohydrater, proteiner og fett?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:09:41]: Selvforsyningsgraden, reelt, fra produkter basert på jordbruksproduksjon, handler i bunn og grunn om hvor mye planter vi produserer i Norge, enten planter som vi spiser selv, som korn, grønnsaker, frukt og bær, eller planter som vi produserer, og som vi fører dyrene med. Det er hele essensen i og grunnen til at vi har et jordbruk.

I virkelighetens verden vil det alltid være slik at det aller meste av kaloriene som vi inntar – både jeg og representanten Nilsen og alle i denne salen – kommer fra matvarer basert på jordbruksproduksjon. Selv er jeg vel-

dig, veldig glad i fisk, men det utgjør bare en liten del av den daglige energien jeg inntar, selv om jeg spiser ganske mye fisk. Så det er den helt praktiske sammenhengen i selvforsyning, sikkerhet og beredskap, og den kan vi aldri komme oss bort fra. Og hvis landet blir avstengt langs kysten, står vi med det praktiske problemet.

Tom-Christer Nilsen (H) [13:10:49]: Dette var overhodet ikke et svar på spørsmålet om hva som er dekningsgraden i Norge, og det er heller ikke et svar på hva slags forsyningsikkerhet vi vil se i en krisesituasjon. Forskjellen mellom selvforsyningsgrad og dekningsgrad går på at selvforsyningsgrad sier noe om hvor mye ananas vi selger, og spiser, i Norge. Dekningsgraden sier noe om vi er i stand til å forsyne vårt eget folk med mat.

Jeg har lyst til å gjenta spørsmålet, men jeg regner ikke med at det blir noe mer svar på det etter det. Men det kan være fristende, på en litt uhøytidelig måte i en alvorlig sak, rett og slett å spørre representanten Sandtrøen: Dekningsgradstallet er 90 pst. Det betyr at vi er langt på vei selvforsynt hvis krisen skulle komme. Det betyr at det er ikke krise med hensyn til om vi kan brødfø folk. Det er ikke krise med hensyn til korn, det er ikke krise med hensyn til fisk, det er ikke krise med hensyn til kjøtt. Det er krise med hensyn til sukker, kakao og ananas. Og da er spørsmålet mitt: Hvilke av tiltakene som representanten har fremmet, eller foreslått, vil bedre forsyningen av kakao, sjokolade og ananas?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:11:52]: Jeg tror grunnen til at det blir så stort sprik mellom det Stortinget faktisk har vedtatt, og hva som skjer på bakken, er at det er for mange representanter som ikke tenker over hva mat handler om i praksis. Hvis vi går til annen verdenskrig, tror jeg man hadde andre bekymringer enn å tenke på om vi hadde kakao i Norge. Det er ikke den type ting vi snakker om, og det tror jeg også representanten Nilsen vet godt.

Under årets krise foreslo vi at vi skulle få ekstra poteter i bakken nå i vår, slik at vi har ekstra kalorier til høsten og vinteren. Det er de helt praktiske sammenhengene. Så kan man godt ha teoretiske foredrag på BI og andre steder om dekningsgrad og andre begreper, men dette handler om jordnære sammenhenger, og da er spørsmålet: Hvor mye planter produserer vi i Norge? Og hvis vi bruker mindre jord i Norge, får vi færre planter og mindre energi som vi kan innta i vår daglige føde.

Steinar Reiten (KrF) [13:13:01]: Det er et samlet storting som har stilt seg bak inntektsmålet for landbruket. Mitt spørsmål til representanten Sandtrøen er hvordan en har tenkt å oppfylle Stortingets inntektsmål, samtidig som en signaliserer at en vil reversere heving av produksjonstaket, slik jeg leser det, tilbake til

status quo før 2014? Det gis bare to måter å heve inntekten i landbruket på gjennom politisk inngripen – enten enighet mellom partene om å heve målprisen, noe som vil svekke konkurransekraften til norsk mat og kan utfordre tollvernet, eller å øke bevilgningene over statsbudsjettet, noe som gjør selvstendig næringsdrivende enda mer avhengig av støtteordninger for å kunne fortsette virksomheten. Og hvis bønder blir pålagt å produsere mindre volum enn de gjør i dag, må det kompenseres kraftig inntektsmessig per produsert enhet, ved bruk av enten ett eller begge de nevnte politiske grepene. Så hva er Arbeiderpartiets modell for å nå inntektsmålet?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:14:01]: Arbeiderpartiets modell er en helhetlig politikk som sørger at en får bedre økonomi ved å produsere melk og kjøtt på de norske naturressursene. Og det kan vi gjøre ved hjelp av flere ting: Vi kan øke distriktstilskuddet på kjøtt, som uten tvil vil være positivt for alle de produsentene som Reiten snakker om. Vi kan øke beitetilskuddet. Vi kan f.eks. sørge for at vi, som den rød-grønne regjeringen gjorde, ser på de avtaleverkene vi har innenfor toll. Er det slik at det er smart å se på prosenttoll? Det skal gjøres grep på område etter område, slik at politikken henger sammen, og at vi får opp selvforsyningen, slik at sikkerheten til folk i Norge øker.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Presidenten vil minne om at man også under replikkordskifter må adressere presidenten.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:15:14]: Vi er i en litt spesiell situasjon, og årets jordbruksoppgjør bærer preg av at det er inngått en avtale i en veldig ekstraordinær situasjon. På grunn av koronakrisa er dette et forenklet jordbruksoppgjør, og ikke så omfattende som det vanligvis er og skal være.

Koronakrisa skulle vi gjerne vært foruten, men forenkling er av det gode. Jeg vil benytte anledningen til å minne om at da Fremskrittspartiet hadde landbruksministeren, ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se på forenklinger av virkemidlene i jordbruksavtalen. Arbeidsutvalget ble ledet av fylkesmannen i Hordaland, eller nå Vestland, Lars Sponheim. Rapporten ble lagt fram i 2016, men forenklinger i jordbruksavtalen er noe Fremskrittspartiet vil jobbe mer for framover. Virkemidlene må være så enkle og oversiktlige som overhodet mulig. Det vil gjøre hverdagen enklere for bønder og gi mindre byråkrati.

Men tilbake til årets jordbruksavtale. Det er viktig at det produseres mer mat i Norge. Det er overproduksjon av enkelte matvarer, mens det er en relativt liten produksjon av andre matvarer, særlig innenfor frukt og

grønt. Det er positivt at det er en økt satsing på grøntproduksjon, der Norge med fordel kan produsere mye mer.

Koronakrisa har satt mer i fokus viktigheten av å produsere lokalt. Forbrukerne må få opp øynene for at norske råvarer har den beste kvaliteten og den mest miljøvennlige produksjonen. Vi blir vel aldri noen stor produsent av bananer og avokado i Norge, dette må vi fremdeles importere, men på en annen side gir ny teknologi større muligheter enn tidligere. Vi tror det er stort potensial for norske produkter på det internasjonale markedet, særlig når det fokuseres på bærekraftig og miljøvennlig produksjon.

Det ble tilsynelatende ikke diskutert hvorvidt private skulle få lov til å kjøpe melk i årets jordbruksavtale. Som vi ser av situasjonen rundt om nå, minker konsumet av drikkemelk, og ost øker. Det er noe en bør kunne se på og ta med i det neste oppgjøret eller tidligere. Når osteproduksjonen og -konsumet går opp, gjør det også at en kan bruke mye mer melk og bli kvitt mye av den overproduksjonen vi har av melk. Det er mulig å få til en ordning som gjør at de som vil produsere ost, f.eks. Synnøve Finden, kan få mulighet til å ta imot de titalls millioner literne de har bruk for for å kunne øke produksjonen, slik at overproduksjonen av melk blir mindre.

Alt i alt – dette jordbruksoppgjøret var et forenklet oppgjør, men Fremskrittspartiet støtter komiteens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [13:18:38]: Då Framstegspartiet gjekk ut av regjering, sa enkelte i Framstegspartiet at det var som å koma ut av fengsel. Ein av dei tinga som ein gjorde mens ein sat inne, var å gå inn for eit tilnærma totalt forbod mot å bruka myr til å produsera mat. Ein kunne gjerne byggja kjøpesenter eller parkeringsplassar, men eit totalt forbod – tilnærma – mot nydyrking av myr. Dette er eit forbod som det ikkje er eit reelt fleirtal for på Stortinget. Senterpartiet har i innstillinga lagt inn eit forslag der me ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med ei ny sak om nydyrking av myr, som legg til grunn at det i utgangspunktet ikkje skal vera eit forbod, men tillate, på vilkår. Det får altså ikkje støtte frå Framstegspartiet.

Kvifor støttar ikkje Framstegspartiet forslag nr. 2 i saka?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:19:40]: Når det gjelder lovendringen om dyrking av myr, gjorde vi vårt til å få så gode vilkår som overhodet mulig gjennom forskrift, noe det egentlig har blitt.

For å svare direkte på spørsmålet til Pollestad: Nei, vi støtter ikke forslaget til Pollestad, som går på å oppfor-

dre til å gjøre endringer i forskrift. Så lenge vi har en forskrift, så lenge vi har en lov som gir muligheter for strenge tiltak når det gjelder dyrking av myr, kommer vi ikke til å støtte et slikt forslag, som gjør endringer i forskriften. Skal man gjøre endringer når det gjelder dyrking av myr, får vi fremme et lovforslag som sier at det er lov å dyrke myr – ferdig med det.

Geir Pollestad (Sp) [13:20:26]: Dette var litt vanskelig å forstå, men då er mitt spørsmål: Om Senterpartiet tek eit initiativ, til hausten eller i løpet av sommaren, til å utarbeida eit lovforslag som igjen vil gjera det tillate å bruka myr til å produsera mat, der me skal kunna stilla vilkår i spesielle situasjonar, av omsyn til anten klimaet eller biologisk mangfald – på sett og vis vil jo Arbeidarpartiet vera dei som vippar vekta av dette fleirtalet – vil me då få Framstegspartiets stemme, eller er ein fornøgd med den situasjonen me har i dag, med forbod mot dyrking av myr?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:21:13]: Ja, det skal bli spennende å se hvem som vipper en eventuell vekt-skål ved et sånt forslag. Da er i hvert fall ikke jeg sikker på hva som skjer. Hvis Senterpartiet rekker å fremme et slikt forslag før Fremskrittspartiet, skal vi støtte det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Geir Pollestad (Sp) [13:21:44] (leiar i komiteen): Årets jordbruksoppgjør har vore spesielt. Då ein valde å setja seg ned ved forhandlingsbordet, vart ein raskt einig om ein avtale, og behandlinga i komiteen har også vore relativt konfliktfri, må ein kunna seia.

Samtidig er det vanleg at når me behandlar jordbruksoppgjøret, legg me føringar for neste års oppgjør, men me er i den situasjonen at me har ei relativt fersk jordbruksmelding, med Innst. 251 S for 2016–2017, som har ein del gode fleirtal som legg nokre føringar for jordbrukspolitikken, som Senterpartiet er fornøgd med. Me forventar at statsråden følger opp det til neste år, og at det då vert eit ordinært oppgjør der inntektsmålet ligg til grunn, og der dei andre politiske målsetjingane vert lagde til grunn.

I morgon er det 100 år sidan Senterpartiet vart stifta. I 100 år har Senterpartiet jobba for å ta heile landet i bruk, utvikla bygdene, ha ein nasjonal matproduksjon, beskytta den nasjonale matproduksjonen gjennom bruk av tollvern og styrkja bonden sine kår. Det har Senterpartiet kjempa for i 100 år no, og eg har lyst til å nytta moglegheita til å seia at det har me faktisk tenkt å gjera dei neste 100 åra som kjem.

Det var difor me synest det var naturleg å leggja fram denne våren ei korona- og beredskapspakke. Ho har eit todelt formål – for det første å kompensera for dei ek-

straordinære utgiftene som jordbruket har hatt knytte til koronabrotet. Jordbruket er ikkje den som har kome verst ut, men nokre delar, bl.a. grøntsektoren, har fått nokre spesielle utfordringar som me ønskte å ta opp.

Me ønskte også å leggja inn midlar til ei satsing på investeringar, nødvendige investeringar, og at jordbruket også kunne vera ein del av det som me brukar for å få samfunnet i gang. Men eg registrerer at av 27 mrd. kr i tiltak er det 0 til jordbruket, trass i løfta frå Høgre. No er det openbert at det er plasseringa og tidspunktet som er feil. Me skal diskutera det i morgon, men i innstillinga i morgon ligg det også 0 kr frå Høgre. Då har eg lyst til å gjera merksam på at Senterpartiet tek ikkje dette inn som ein del av jordbruksoppgjeret. Me har lagt fram ei pakke som me presenterer i denne innstillinga, men sjølve løyvingane vil ein sjå ligg i revidert budsjett, som vert behandla i morgon. Det er ryddig og greitt sett i forhold til forhandlingsinstituttet. Når det ikkje vert vedteke i dag, er det fordi det manglar politisk vilje, og det er beklageleg.

Så tek eg opp det forslaget som Senterpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Guro Angell Gimse (H) [13:25:06]: Det forundrer meg at Senterpartiet velger å sette både Norges Bonde- og Norsk Bonde- og Småbrukarlag i en slags forlegenhet ved at man fremmer forslag om koronatiltakspakke i forbindelse med jordbruksoppgjøret. Vi vet jo at partene var enige om å utelate koronatiltak, da man mente at dette ikke hørte hjemme i jordbruksoppgjøret. Vi vet at regjeringen har stilt opp med å legge til rette for arbeidskraft, med avlingsskadeerstatning og på alle vis vært i en tett dialog med jordbruket under krisen. Ved å fremme dette forslaget i forbindelse med jordbruksoppgjøret undergraves på en måte den jobben som partene har gjort. Mener Senterpartiet at partene ikke lenger skal ordne opp i dette oppgjøret selv?

Geir Pollestad (Sp) [13:26:05]: Då Senterpartiet, eller Bondepartiet, vart etablert for 100 år sidan, var det fordi bøndene ikkje lenger såg noka nytte i Høgre og Venstre. Den situasjonen som me har i dag, viser egentleg at bøndene gjorde eit rett val då dei valde å etablera partiet, for dette er ganske så kreativ kritikk. Me røystar for den avtalen som er forhandla fram. Så har me i tilrådinga til jordbruksoppgjeret valt å omtala nokre andre tema, og så har me heilt ryddig og greitt lagt inn løyvingforslaget i samband med revidert nasjonalbudsjett, som vert behandla i morgon. Me har snakka med både Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bonde-

lag om dette, og eg opplever at ingen av dei har den same bekymringa som Høgre har oppe i dette, nettopp fordi det ikkje er noko uvanleg det me har gjort, og det er ingen grunn til å retta kritikk mot Senterpartiet for det. Det er grunn til å retta kritikk mot dei partia som ikkje støttar vårt forslag.

Guro Angell Gimse (H) [13:27:10]: Jeg ser jo at forslaget med en fordeling på 1,1 mrd. kr er veldig detaljert. Jeg lurer på om dere har vært i ordentlig dialog med partene i oppgjøret, med faglagene, om den detaljeringsgraden. Er dette relevante forslag som faglagene selv virkelig ønsker?

Geir Pollestad (Sp) [13:27:39]: For det første, då me utarbeidde denne pakken, skjedde det gjennom at me hadde innspelsmøte med dei ulike delane av jordbruket, fekk innspel og fekk ønske om ei slik pakke. Det var ein veldig god prosess, og dersom ein ser i tilrådinga, skriv me òg der at den nærmare avklaringa av dei ulike postane og den nærmare innretninga av dette, f.eks. når det gjeld utforminga av grøftetilskotet, skal utformast gjennom ein særskild prosess mellom faglaga og departementet. Grunnen til at me skriv særskild prosess, er at me ikkje ønskjer å gjera dette om til ein ny runde med jordbruksforhandlingar. Me er veldig opptekne av den skiljelina som er mellom vår korona- og beredskaps-pakke, og det som er jordbruksoppgjeret. Det er bakgrunnen for det skiljet, og så seier me at det skal vera ein prosess mellom partane for å gjera pakka mest mogleg treffsikker.

André N. Skjelstad (V) [13:28:50]: Det er jo interessant når en dukker ned i Senterpartiets ekstra pakke, å se på dette opp mot forhandlingsinstituttet. Jeg trodde i min naivitet at Senterpartiet og vi var enige om å holde forhandlingsinstituttet rimelig hellig. Så hører jeg for så vidt hva representanten Pollestad sier i rundene her om at dette bare var ment som et signal. Men det ligger her, det blir fremmet i dag, og da er det jo ikke bare et signal. Dette er etter min mening med på å svekke legitimiteten til forhandlingsinstituttet. Representanten Pollestad har redegjort for partiets 100 år, fra Landmandsforbundet til Bondepartiet til det nåværende Senterpartiet. Som min farmor sa det: Det er jo interessant at vi har et parti som for så vidt like godt kunne hett «seg sjøl-partiet». Men hva ser Pollestad her? Ser han at dette faktisk svekker forhandlingsinstituttet?

Geir Pollestad (Sp) [13:29:57]: Nei, dette svekkjer ikkje forhandlingsinstituttet, men det som svekkjer beredskapen vår, det som svekkjer norsk landbruk, er at me har ei regjering med eit støtteparti som har vorte einige om å bruka 27 mrd. kr for å få i gang økonomien,

og ikkje ser på landbruket. For eksempel er det rundt om i distrikta veldig mange små fjøs, som i dag driv som bås fjøs, som må byggjast om til lausdriftsfjøs. Me ser definitivt at eit kjempegodt tiltak for å få i gang økonomien vil vera å gje støtte slik at denne ombygginga kan koma i gang, for me fryktar veldig kva som vil verta konsekvensane for landbruket i Noreg og eit landbruk i heile landet dersom me ikkje gjer dette. Ein nærmar seg fristen for når ein skal gå over til lausdriftsfjøs, og at ein då berre får erstatta desse fjøsa med store fjøs. Då vil ein mista landbruket i mange bygder. Så eg meiner kritikken ikkje bør rettast mot Senterpartiet, men kritikken må rettast mot parti som ikkje støttar våre forslag.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Katrine Boel Gregussen (SV) [13:31:15]: Jordbruk er viktig fordi det skaper verdier for landet, det bidrar til å ta vare på kulturlandskapet og matjorda vår, det sørger for sysselsetting i distriktene, og det sikrer at vi har tilgang til det mest grunnleggende behovet som menneskene har, nemlig næring. Å produsere mat i Norge er både miljøvennlig og solidarisk, og det gjør oss trygge på at vi kan klare oss selv. Færre og større bruk gjør oss mer sårbare i krisetider. Det synes vi er bekymringsfullt, og vi ser på det som viktig å stoppe strukturutviklingen og sentraliseringen som følge av dette i landbruket. Samtidig må vi styrke norsk matproduksjon basert på norske ressurser.

Årets jordbruksoppgjør er et forenklet oppgjør på grunn av korona, som veldig mange har nevnt, noe som gjør neste års jordbruksoppgjør enda viktigere. Vi har store forventninger til at det blir fokusert mer på strukturgrep i neste års forhandlinger, og at man gjør noe med lønnsnivået til bøndene. Stortinget har som mål å redusere inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet. At det ikke er blitt gjort noen større grep for å jevne ut denne forskjellen, er rett og slett for dårlig.

Pandemien har vist oss hvor sårbart jordbruket er når det gjelder tilgang på arbeidskraft, kanskje spesielt innenfor frukt- og grøntsektoren. Dette viser at det er nødvendig å jobbe videre med rekruttering for å sikre realkunnskap om jordbruk og dyrehold. Hvis beredskapen og tryggheten for mat skal være reell, må matproduksjonen også kunne utføres av folk som bor her i landet, og til akseptable lønns- og arbeidsvilkår.

Vi fra SV har lyst til å styrke kornøkonomien. Norsk produksjon har de siste årene blitt redusert i både areal og lønnsomhet. Det er det motsatte av det vi trenger nå. Vi trenger større kornareal og raske tiltak for å forsterke produksjonen, for plutselige kriser som den vi nettopp har vært gjennom, har vist oss at vi har et større behov for en bedre sikkerhetspolitikk, der tilgang til mat er helt grunnleggende.

Jeg har lyst til å legge fram forslaget som vi har i lag med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, der vi ber regjeringen om å sørge for at det i forbindelse med neste års jordbruksoppgjør utarbeides en opptrappingsplan for å styrke beredskap, selvforsyning og distriktsjordbruk.

Så må jeg ta på min varakappe at SV ikke er med på merknaden til Senterpartiet og Arbeiderpartiet om at vi kan kutte utslipp ved å forbedre produksjonen, uten å kutte i selve produksjonen. Selvfølgelig er vi enig i det.

Det er litt spesielt at tiltak knyttet til koronapandemien ikke har vært tema i årets forhandlinger i en tid der flere har fått øynene opp for hvor viktig norsk jordbruk er. Derfor har vi fra SV foreslått flere tiltak i vårt opplegg for krisepakke 3, som skal behandles i morgen. Der foreslår vi en rekke tiltak som vil føre til verdiskaping i landbruket og styrke landets selvforsyningsevne i et lengre perspektiv.

Jeg vil også si at SV støtter de løse forslagene fra Miljøpartiet De Grønne.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

André N. Skjelstad (V) [13:34:34]: Først vil jeg rose Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag for å ha vært svært konstruktive i en særdeles krevende tid. Koronakrisen er den største helse- og økonomiske krisen siden annen verdenskrig, og dette ble gjennomført på en veldig god måte. Det er god grunn til å rose faglagene i så måte. Inntekts- og kostnadsutviklingen samt måloppnåelse i forhold til målsettinger for landbrukspolitikken vil bli vurdert i ordinære forhandlinger i 2021.

Til tross for situasjonen har norsk landbruk holdt et godt aktivitetsnivå oppe og til dels økt aktivitetsnivået for å sikre folk mat på bordet. Dette har vært av stor betydning da det også har vært skapt usikkerhet. Norsk landbruk har kjørt på og vist kriseforståelse, men ikke minst også vist stor vilje til å håndtere det vi har vært oppi. Og ikke minst: Med betydelig usikkerhet i store deler av næringslivet er det bra at partene har kommet til nettopp den enigheten vi har i år. Dette sørger for forutsigbarhet og trygge rammer for norsk matproduksjon i en ellers krevende og usikker tid for landet.

Krisen vi er inne i, viser også at det er viktig med en god strukturprofil i norsk landbruk, der vi tar vare på de små og mellomstore brukene. Vi har alltid stått på barrikadene for de små og mellomstore brukene, og i regjering har Venstre også stått på for å styrke økonomien til nettopp dem. Økonomien er styrket, distriktstilskudd og beitetilskudd har økt, og norsk matproduksjon er styrket under regjeringen vi er en del av.

Alle bør ete mer frukt og grønt, for det er bra for kloden, det er bra for bonden, og det er bra for folks helse. I 2019 ble vi enige om å øke norskandelen for grøntpro-

duksjon, og i jordbruksoppgjøret i 2020 følger vi opp det. Målpris for frukt, grønt, bær og korn er økt. Avtalen innebærer også at målprisene for korn og mathvete får den største økningen. Korn er en av produksjonene med markedsmuligheter, og økt norsk kornproduksjon bidrar til økt selvforsyningsgrad.

Regjeringen har også styrket kanaliseringspolitikken ytterligere, ved bl.a. å styrke kornøkonomien i jordbruksoppgjøret i år og flere år på rad. Denne regjeringen har også fjernet tilskuddene til grasproduksjon i kornområdene, som gjør at vi styrker kanaliseringsprofilen enda tydeligere. Distriktsprofilen er styrket på flere vis, bl.a. ved at distriktstilskudd til melk og ammeku har økt. Økt tilskudd til utmarksbeite bidrar også til å styrke distriktsprofilen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:37:42]: Hvordan ønsker representanten Skjelstad å presse regjeringen det kommende året for å få opp den reelle selvforsyningsgraden?

André N. Skjelstad (V) [13:37:55]: Vi er nå en del av regjeringen, hvis ikke Sandtrøen har fått med seg det. Så det er klart at mange av de rundene vi har internt, har vi vært godt fornøyd med.

Hvis man regner med fisken, er den reelle selvforsyningsgraden rimelig høy, noe som også Sandtrøen har fått svar på tidligere i dag. Men jeg har også tro på at vi må ha et landbruk ikke bare i deler av landet, men i hele landet. Det er den beste beredskapen vi kan ha, og det tror jeg også vi skal fortsette med. Venstre ønsker et differensiert landbruk der det faktisk er mulig å ha landbruk i Pasvik og i mange andre deler av landet, selv om klimaet er forskjellig. Det tror jeg har å gjøre med både den totale beredskapen som gjelder mat, og beredskapen som gjelder den følte sikkerheten til folk.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:38:53]: Grunnen til mitt korte og enkle spørsmål er at når man hører på debatten her, er det mange fine ord. Innlegget som representanten hadde fra talerstolen, var veldig positivt, og skulle dette vært oppfylt i praksis, burde vi hatt en reell selvforsyningsgrad som hadde økt de siste årene, i stedet for at kornarealene går ned, og at arealer på Vestlandet og i Nord-Norge står i fare for å bli lagt brakk.

Det er et paradoks her, for Stortinget har vært ganske tydelig og offensiv i sin bestilling ved forrige behandling av jordbruksmeldingen. Nå er da Venstre og Kristelig Folkeparti egentlig frigitt fra Fremskrittspartiet. Da må vi stille spørsmålet på en litt annen måte: Når Venstre og Kristelig Folkeparti blir nedstemt i Stortinget i mange saker, hvorfor kan ikke de mindre partiene fri-

gjøre seg og nå danne et reelt grunnlag for at vi faktisk får jordbrukspolitikken inn på et bedre spor i virkelighetens verden?

André N. Skjelstad (V) [13:39:55]: Jeg tror jordbrukspolitikken er på et langt bedre spor nå enn den var da representanten som står her, startet som gårdbruker tidlig på 1990-tallet. Jeg husker rimelig godt hvem som da var landbruksminister. Da var det ikke spesielt stor optimisme rundt bordene når statsråd Gunhild Øyangen forfektet sine ideer.

Jeg tror at optimismen i norsk landbruk nå også viser seg ved at det er mange som ønsker å ta over nye bruk rundt omkring, og nettopp de tiltakene som har vært gjort, skaper optimisme og er den sikreste måten for å få ny rekruttering og ikke minst også økt produksjon. Men som sagt: Alt handler ikke bare om produksjon. Det handler også om muligheten til å ha et differensiert landbruk og et landbruk som skal ivareta flere goder enn bare mat, som bosetting – men også matsikkerhet. Det er viktige ting, noe Venstre hele tiden har hevdet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:40:58]: Hvis vi skal sørge for rekruttering, er det unektelig en ulempe for unge folk som ønsker å leve av melkeproduksjon som arbeid, at det blir tre ganger så dyrt å få inngangsbillett. Etter Sylvi Listhaugs sentraliseringspolitikk og det urealistiske nivået på kvotetaket har vi nå fått mer av den samme utviklingen innen melkeproduksjon som det unge folk har slitt med innen fiskeri, over flere år. Det er passive krefter som gjør gode penger, som finansnæringen, mens de som faktisk skal leve av aktiv verdiskaping og eget arbeid, må betale mer. Ville det ikke ha vært en gunstig mulighet om representanten ble med Arbeiderpartiet neste år for å sørge for at vi faktisk heller bedrer mulighetene for aktiv produksjon og for dem som skal inn i næringen i framtiden, i stedet for at det blir dyrere, slik vi har sett innen fiskeriene?

André N. Skjelstad (V) [13:41:55]: Med min erfaring gjennom mange år i norsk landbruk er det sjelden jeg har oppfattet Arbeiderpartiet som landbrukets beste venn. Men representanten Sandtrøen har rett i at prisene – inngangsbilletten, som han kaller det – var ganske høye en periode. Jeg tror at de grepene som nå er gjort mellom partene, og det som ligger på bordet her i dag, vil være positivt for nettopp å få de prisene ned, gjennom den 40–60-fordelingen som nå ligger der.

Jeg tror at dette handler om flere ting, ikke nødvendigvis bare om bruksstøtte. Det handler også om å se mulighetsrommet gjennom nettopp å ha et differensiert landbruk der man har både små og store, og at det ligger i forskjellige deler av landet. Det gir muligheter, men selvfølgelig også utfordringer.

Jeg tror at Venstre har vært med og truffet godt. Jeg opplever dessverre ikke at det i den tiden Arbeiderpartiet styrte landbruket, har vært treffpunkter.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Steinar Reiten (KrF) [13:43:21]: I likhet med resten av samfunnet er våren også blitt annerledes med tanke på jordbruksoppgjør. Årets variant er mindre omfattende enn en er vant med. Likevel er det tatt viktige grep i årets oppgjør. Vi i Kristelig Folkeparti vil gi partene honnør for den ansvarligheten og ryddigheten som preget årets forhandlinger, i en svært krevende tid for landet vårt og for norsk matproduksjon.

Avtalepartene har fordelt de økte bevilgningene i jordbruksavtalen tilsvarende 350 mill. kr i 2021, og midlene blir i stor grad disponert til pris- og direktetilskudd. Fordelingen har styrket det økonomiske grunnlaget for matproduksjon, spesielt korn, poteter og grønt, og ivaretar klima- og distriktshensyn. Målprisene for råvarer blir økt med 1,75 pst. i gjennomsnitt. Det er den kraftigste økningen på fem år. Likevel gjør nedskrivning av priser med budsjettmidler at utslaget på norske matpriser blir små.

Vi i Kristelig Folkeparti er også tilfreds med at det i år kommer et viktig og etterlengtet løft i målprisen for svinekjøtt, med 1,46 kr per kilo.

Prioritering av økonomien i produksjon av korn, frukt og grønt og poteter blir videreført gjennom at målprisene blir økt. Distriktstilskuddet for frukt, bær og grønnsaker blir også økt med 10 mill. kr, i tillegg til at avtalen øremerket 120 mill. kr til investeringer, kompetanse og produktutvikling i grøntsektoren. Dette er viktige og riktige grep for å øke norsk produksjon i sektorer der selvforsyningen er lavere enn for husdyrprodukt.

Partene er også blitt enige om tiltak som styrker klimaprofilen i årets oppgjør ved å øke innsatsen på kunnskapsutvikling. Det er viktig i arbeidet med å realisere klimaavtalen mellom jordbruket og staten. Avtalen økte bevilgningene til ordninger for å redusere utslipp og få en bedre tilpassing til et klima i endring. Vi vil særlig peke på økningen i tilskudd til levering av gjødsel til biogassproduksjon som viktig, særlig i de delene av landet som har et overskudd av husdyrgjødsel.

Det er også en tydelig distriktsprofil i årets avtale. Kanaliseringspolitikken blir forsterket ved at det blir mer lønnsomt å dyrke korn, poteter og grønnsaker på de arealene som er egnet for det. Samtidig blir bevilgningene økt til ordninger som er målrettet mot husdyrhold i distriktene. Distriktsprofilen i driftstilskuddet til melk og ammeku blir styrket, og tilskudd til utmarksbeite blir økt. Det stimulerer til økt bruk av gode beiteresurser rundt om i landet.

Samlet sett bidrar disse grepene til å styrke den geografiske arbeidsdelingen i norsk landbruk og til å opprettholde matproduksjon i alle deler av landet. Avtalepartene setter nå i gang et arbeid for å forbedre virkemidlene med sikte på økt norskandel i føret til husdyr som noe av grunnlaget for arbeidet med en ordinær avtale i 2021.

Vi kommer i dag til å stemme for en jordbruksavtale i forenklet versjon, men med en god profil og gode prioriteringer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [13:46:20]: Ei av årsakene til at ein dette året har eit forenkla oppgjør, er at ein ikkje hadde dei bakgrunnstala som ein trong for å gjera heilt nødvendige utrekningar, så dette hindra regjeringa og faglaga frå å ha ei ordinær forhandling. Men det forhindra ikkje fleirtalet i komiteen frå å spekulera, for det står nemleg i merknadene:

«Flertallet vil likevel påpeke at koronasituasjonen, med noen reduserte kostnader og økt etterspørsel, sammen med oppgjøret kan ha bidratt til en inntektsutjevning mellom jordbruket og andre grupper.»

Her seier ein først at det ikkje er grunnlag for å forhandla, og så seier ein at det kan godt vera at det er slik som dette. Då har eg lyst til å høyra representanten Reiten sin analyse: Kor mykje kan bøndene venta å få i inntektsutjamning som følgje av dette oppgjøret?

Steinar Reiten (KrF) [13:47:17]: Det er for det første ikke riktig at det ikke var grunnlag for å forhandle, for partene konkluderte med det stikk motsatte: Det var grunnlag for å forhandle, de ble gjennomført, og det ble landet et forlik.

Men når det gjelder årets forhandlinger, er det helt riktig at det er mange ukjente variabler. Renten er satt ned til null. Grensehandelen har stoppet helt opp, slik at vi har et vesentlig høyere forbruk av norske landbruksprodukter enn tidligere, og folk har endret matvanene sine, slik at de spiser mer hjemme og mindre på restauranter og utesteder. Så verken representanten Pollestad eller jeg er i dag i stand til å kunne fastslå hvordan det vil slå ut, men det er faktisk grunn til å være optimist og anta at virkningene samlet sett vil slå positivt ut for landbruket, ikke minst for melkeprodusentene. Det må vi avvente, og så må vi komme tilbake til dette ved neste års forhandlinger. Da ligger jo inntektsmålet fast, som et enstemmig storting har stilt seg bak, og så må det være en målsetting når en skal inn i neste års forhandlinger.

Geir Pollestad (Sp) [13:48:22]: Beklager dersom eg var upresis i det første spørsmålet. Det er sjølvsagt

grunnlaget for ordinære forhandlingar eg meinte. Det har vore forhandlingar, det er eg kjend med.

Men eg undrar meg framleis litt over kvifor fleirtalet har behov for å skriva at ein «kan ha bidratt til en inntektsutjevning mellom jordbruket og andre grupper», når dette openbert ikkje er noko ein kan talfesta. Då er eigentleg spørsmålet mitt til representanten Reiten: Kva har fleirtalet ønskt å oppnå med ei slik formulering? Og er representanten Reiten einig i at når det ikkje er mogleg å gjera slike berekningar, burde ein ha latt vera å omtala det?

Steinar Reiten (KrF) [13:49:08]: Vi har ikke ønsket å oppnå noe som helst med dette. Vi bare konstaterer, i likhet med budsjettnemnda, at det ikke har vært mulig å gjøre beregninger av inntektsutviklingen som kunne ha ligget til grunn for årets oppgjør. Derfor har partene blitt enige om forenklede forhandlinger i påvente av at dette skal bli avklart, slik at en har et bedre grunnlag for å kunne gjennomføre ordinære forhandlinger om et år.

Geir Pollestad (Sp) [13:49:38]: Då trur eg me kan slå fast at det som står i den merknaden, er det som vert kalla skryt, og så får me sjå neste år om det slår til eller ikkje.

Men eg vil tilbake til denne saka om IBU-ordninga, som me som sagt kan lesa om i Bondebladet den 18. juni – at Høgre ønskjer å styrkja IBU-ordninga, altså investeringsmidlane til jordbruket. Men det har det ikkje vore mogleg for Høgre å få eit fleirtal for, det veit me når me no ser både jordbruksoppgjøret og innstillinga til revdert budsjett.

Då er spørsmålet mitt til Kristeleg Folkeparti om det er Kristeleg Folkeparti som har motsett seg at ein får ei styrking av IBU-ordninga, noko eg meiner ville ha vore veldig viktig i den situasjonen som både næringslivet elles og jordbruket står i.

Steinar Reiten (KrF) [13:50:31]: I den inngåtte avtalen er IBU-ordningen blitt styrket, riktignok moderat. Jeg tror mange av oss kunne ha ønsket at den hadde blitt styrket mer, men vi er inne i en utrolig vanskelig tid for landet vårt. Det må prioriteres hardt. I enkelte deler av næringslivet vårt er det massearbeidsledighet. Hundretusenvis av mennesker vet ikke per i dag om de har et arbeid å gå til. Jeg kan ikke si annet om de tingene enn at det er gjort prioriteringer i regjeringen. Det har helt sikkert vært vanskelige prioriteringer, og resultatet har blitt slik det har blitt. Noe mer kan jeg egentlig ikke si om det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Une Bastholm (MDG) [13:51:37]: Vi lever ikke av olje i dette landet. Vi lever av mat. For noen somre si-

den jobbet jeg på Gjelsetra i Jøldalen i Trollheimen med kyr og geiter og ysting fordi jeg ville lære mer om den daglige drifta på gården og på setra etter at vi fikk flyttet dyra opp der. Jeg ville lære om hva det kreves å være bonde, om hvordan jordbrukspolitikken påvirker produksjonen.

Det er ikke veldig mange setre i drift igjen i Norge. 742 enkeltsetre fikk tilskudd til drift i 2017. For et par generasjoner siden var det titusenvis. Det er et symptom på en politikk som beveger jordbruket i feil retning. Sentralisering og færre og større bruk er ikke forenlig med målet om å ta hele landet i bruk.

Landbruket sysselsetter flere mennesker enn oljen. Likevel har stortingsflertallet svidd av 39 mrd. kr på å gi oljenæringen enda mer subsidier og skattefordeler i år, mens jordbruket avspises med et forenklet jordbruksoppgjør. Matprodusentene, mener jeg, hadde fortjent så mye mer.

Hvert år foreslår De Grønne å øke rammen i jordbruksoppgjøret kraftig. Et langsommere, desentralisert landbruk der maten produseres på norske ressurser, koster penger, men det er matsikkerhet vi betaler for, og for at Norge bidrar med våre ressurser til den globale matauken. Dagens subsidiepolitikk gjør at det ofte lønner seg å satse på beitedyr i kornbygdene. Det svekker distriktsjordbruket der grasproduksjonen fortregnes av gras dyrket på Østlandet. Det svekker selvforsyningen fordi kornproduksjonen går ned. Det øker klimagassutslippene fordi kjøttproduksjonen går opp og presser kjøttprisene nedover.

Med vår politikk ville selvforsyningen gått opp. Vi ville tatt mer av landet i bruk og hindret gjengroing. Norske bønder ville fått en bedre økonomi. Det er fullt mulig å øke beitebruken og kutte kjøttforbruket samtidig. Det handler om hvordan vi produserer, og hvordan vi forbruker. Grønn jordbrukspolitikker mener jeg er bra for dyrene. Det er bra for menneskene, og det er bra for miljøet.

Vi fremmer fem forslag i dag som vil øke selvforsyningen og bevege jordbruket i grønn retning. Vi ber regjeringen øke tilskuddet og investeringsstøtten til mindre grønnsaksprodusenter, øke målprisen på korn uten økning i prisnedskrivningen på kraftfôr for å stimulere til mer bruk av grovfôr og utmarksbeite. Vi vil øke beite- og grastilskuddet for å vri føret over fra kraftfôr til gras og øke støtten til opplysningskontorene for korn, frukt og grønt. Vi ber regjeringen gå gjennom tollvernet for poteter, frukt og grønt, slik at mat som kan produseres i Norge, ikke blir utkonkurrert av import. Med dette tar jeg opp disse forslagene.

Presidenten: Representanten Une Bastholm har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Steinar Reiten (KrF) [13:54:40]: MDG har fremmet et forslag til denne saken med følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen i jordbruksoppjøret i 2021 øke målprisen på korn uten økning i prisnedskrivning for kraftfôr, for å stimulere til mer bærekraftig dyrehold med mindre bruk av kraftfôr, og mer bruk av grovfôr og utmarksbeite.»

Hvis dette forslaget blir vedtatt, vil det i vesentlig grad svekke økonomien til norske kjøttprodusenter og til norske melkeprodusenter. Representanten og partiet hevder at det er for å stimulere til mer bærekraftig dyrehold, men er ikke sannheten at Miljøpartiet De Grønne i realiteten vil straffe norske kjøttprodusenter, og at det også som en sideeffekt vil få svært negative konsekvenser for norske melkeprodusenter?

Une Bastholm (MDG) [13:55:29]: På ingen måte. Miljøpartiet De Grønne har ingen politikk for at det ikke skal være kjøttproduksjon i Norge, men vi mener vi må ha en politikk for en bærekraftig kjøttproduksjon og et redusert forbruk av kjøtt. Det er noe som alle klimaforskere i verden er enige om, at det er noe vestlige land er nødt til å ta for seg dersom vi skal klare å nå klimamålene våre. Det mener jeg også er viktig for Norge fordi vi ønsker å ha en styrket matsikkerhet. Vi trenger det nå, allerede i dag. Det så vi allerede i vår da vi fikk et endret marked for mat, men også med klimændringene, og det kan gå ganske mye storpolitikk inn i kjøp og salg av korn i verden. Jeg mener det er utrolig viktig at vi i Norge passer på at vi bruker våre norske ressurser best mulig. Det er ikke ressurseffektivt eller energieffektivt å produsere kjøtt der en kan produsere korn, grønt eller poteter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:56:49]: Korona har gjort denne våren ekstraordinær på mange måter. Det har vært mye usikkerhet, og i vår avlyste SSB publiseringen av sine økonomiske prognoser. Budsjett-nemnda hadde ikke tilstrekkelig faglig grunnlag til å lage ordinært grunnlagsmateriale med inntektsutvikling for 2020. Etter dialog med jordbruksorganisasjonene ble vi enige om å gjennomføre forenklede forhandlinger, og det vil jeg takke organisasjonene for. De kunne ikke i disse forhandlingene ta utgangspunkt i et ordinært grunnlagsmateriale, og antall tema ble derfor begrenset. Hensikten var å sikre best mulig forutsigbarhet for landets matprodusenter og bringe mest mulig normalitet inn i en unormal situasjon. Det gjorde det

mulig å styrke grunnlaget for produksjon av plantevekster til mat for inneværende sesong.

I en krevende tid med betydelig usikkerhet i store deler av norsk næringsliv er det viktig og bra at vi kan få på plass en jordbruksavtale også denne våren – en avtale som gir forutsigbarhet for norske bønder og bidrar til å trygge matproduksjonen vår. Den viderefører satsingen på landbruk i distriktene i den vanskelige tiden som vi nå er inne i.

Dette var forenklede forhandlinger og en spesiell jordbruksavtale i et spesielt år. Samtidig viser avtalen noen tydelige politiske prioriteringer som er viktige for meg og politikken jeg står for. Avtalen legger til rette for økt selvforsyning og norsk matproduksjon ved å styrke økonomien i korn, poteter, frukt og grønt. Vi begynner oppfølgingen av arbeidet i utvalget for innovasjon og vekst på grøntsektoren. Det skal også arbeides videre med å få økt bruk av norske fôrressurser. Avtalen har en tydelig distriktsprofil gjennom forsterket kanaliseringpolitikk og gjennom høyere tilskudd til utmarksbeite, styrkede fraktordninger og økt distriktstilskudd for frukt, bær og grønnsaker. Klimainnsatsen forsterkes gjennom satsing på utslippskutt og klimatilpasning, bl.a. gjennom tiltak som er miljøvennlige – gjødselspredning, satsing på biogass og teknologiutvikling.

Partene var altså enige om å gjennomføre ordinære forhandlinger i 2020 i et unormalt år. Partene er også enige om å gjennomføre ordinære forhandlinger i 2021, med et fullstendig grunnlagsmateriale. Da vil kanskje også forhandlingene legge til grunn flere tema enn det har vært i dette oppjøret.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:00:01]: I innstillingen til behandlingen av jordbruksmeldingen står det:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norges Bondelag i sitt innspill til høringen 19. januar 2017 foreslo selvforsyningsgrad korrigerert for import av fôr som resultatmål for norsk matproduksjon på norske ressurser. Disse medlemmer støtter denne definisjonen, da den best fanger opp formålet med at matproduksjonen skal skje med grunnlag i norske ressurser og sikre økt selvforsyningsgrad.»

Hvorfor har landbruksministeren, som også er første nestleder i Kristelig Folkeparti, brukt mye krefter denne våren på å argumentere mot nettopp intensjonen i det som stortingsflertallet her har sluttet seg til, og som Kristelig Folkeparti er en del av?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:01:00]: Jeg må nesten samle meg litt for å svare, for er det noe jeg har

brukt tid på, er det å øke selvforsyningen, kanalisere for å bruke ressursene våre riktig og legge til rette for at vi har både en grovfôrproduksjon som er bygd på norske ressurser, og en økt kornproduksjon av både matkorn for folk og fôr til dyrene våre. Det har vært grunnlaget for den produksjonen vi har lagt til grunn, og det mener jeg også ligger i den planen som vi har vedtatt i lag.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:01:44]: I norsk politikk er 4 pst. kjent som en kritisk grense: sperregrensa. Når det gjelder selvforsyning, er vi nå nede i bare 40 pst. kalorier tilgjengelig i Norge som kommer fra produksjon på norske jorder og norske beitearealer. Det er et kritisk nivå for selvforsyningen.

Det er helt åpenbart: Hvis man bare gjør et enkelt søk, vil man se at landbruksministeren denne våren tvert imot har sagt at dette ikke er noe problem, at selvforsyningen er høy, og at vi ikke skal ha en tydelig opptrapping av dette. Det er det jeg leser som et resultat av den debatten landbruksministeren har vært inne i.

Så mitt spørsmål er som følger: Vil vi neste år få et jordbruksoppgjør som tar tak i realiteten i denne flertallsinnstillingen og dermed sikrer økt selvforsyning korrigert for import av fôr?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:02:49]: Jeg har så stor respekt for forhandlingsinstituttet at det tar jeg med partene, ikke med ett parti i Stortinget. Det er det første jeg kan si. Og den forståelsen skulle jeg ønske også Arbeiderpartiet hadde.

Det andre jeg har lyst til å si, er at hvis en går inn og ser på resultatene for kornproduksjon, for grønnsaksproduksjon, for områder der vi ikke har vært selvforsynt, er det akkurat det vi har gjort de siste oppgjørene: fokusert på de områdene og lagt ordningen inn på de områdene der vi ikke har vært selvforsynt, for å øke selvforsyningsgraden.

En kan gå tilbake og se på kornproduksjon, på selvforsyningen av korn i 2019, der en på tross av et tørkeår i 2018 hadde en større selvforsyningsgrad av både fôr-korn og matkorn i 2019 enn det som hadde vært før.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:03:46]: Været varierer fra sommer til sommer. Det får vi ikke gjort noe med. Men vi får gjort noe med politikken. Og jeg tror at én grunn til at folk flest blir litt frustrert noen ganger over det som ofte kalles politikk, er at det sies ting fra talerstolen, og så opplever man ikke at det blir fulgt opp i praksis.

Jeg må si at jeg har hatt stor tiltro til Kristelig Folkeparti denne stortingsperioden og forsøkt å gjøre offensive grep sammen med dem, sånn at den gode jordbruksmeldingen vi sammen behandlet, kunne bli en realitet. Og det var ikke bare ett parti, for jeg refererte jo nettopp

til fire partier og flertallet, og uavhengig av hvem som danner flertallet i denne salen, er det statsrådets oppgave å følge opp det. Det er klinkende klart.

Det er mange ting vi kan gjøre sammen når det gjelder å forsterke kornproduksjonen. Målpris er selvfølgelig én del, men ofte stopper debatten der. Det kan innføres frakttilskudd fra de nest beste kornområdene, vi kan øke tilskuddet til drenering og grøfting så mye at det gjøres i stort monn, og vi kan sørge for at flere får tilskudd til å investere i korntørker.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:04:53]: Nå fikk jeg et lite foredrag i representantens syn på politikk, men det endte ikke med et spørsmål, så jeg antar at en fortsatt er i selvforsyningsdebatten og hvordan vi kan bruke ressursene våre riktig.

Hvis representanten har lest hele det forenklede oppgjøret i år – og det legger jeg til grunn – bør han også ha fått med seg det som har vært gjort på kanalisering, hvor en har brukt disse virkemidlene for å oppnå en bedre produksjon, både på målpris, på bruk av arealene og på tilskudd i distriktene, nettopp for å bruke ressursene – og da med den tanken at en faktisk hadde en plan for å øke selvforsyningen i Norge.

Geir Pollestad (Sp) [14:05:53]: Skal me auka sjølvforsyninga i Noreg, treng me å ha eit landbruk i heile landet, me treng å ta i bruk dei ressursane me har. Dei ligg spreidde, og då treng me både små og store bruk.

Me er i ein situasjon med eit stort behov for å føreta investeringar, særleg på mindre bruk og på bruk der ein ikkje kan auka produksjonen, men må leggja om og modernisera slik at ein framleis kan bruka gras- og beiteressursane til å produsera mat – og slik bidra til at sjølvforsyninga stig.

Situasjonen er at det vert meldt landet rundt at det begynner å verta tomt for investeringsverkemiddel. Då er mitt spørsmål: Meiner statsråden at det for 2020 er nok midlar til investeringar i jordbruket?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:06:50]: Jeg er klar over at IBU-midlene som representanten viser til, i mange regioner begynner å gå tomme. Jeg skulle ønske jeg hadde en stor pott å putte i IBU-midler, for jeg ser muligheten for investeringer. I en situasjon der vi må gjøre veldig mange prioriteringer, har det vært en sak som det har vært viktig at vi har løftet fram, men vi må også prioritere andre ting. Det ligger til grunn for de prioriteringene vi har gjort. Men jeg ser helt klart at det også kunne vært med og gitt ringvirkninger, spesielt i Distrikts-Norge.

Geir Pollestad (Sp) [14:07:32]: Me kan lesa i Bondebladet at det ikkje er Høgre det står på i denne saka, og

at representanten Margunn Ebbesen er klar for å styrke IBU-ordninga. Så einkvan må det vera som bremsar.

Det vert òg sagt av representanten Reiten frå Kristelig Folkeparti at me er i ei vanskeleg tid for landet vårt. Det er eg einig i, men me er i ei tid der det vert brukt ganske mykje pengar over budsjetta. Det er påfallande at i pakken for å skapa aktivitet og i samband med den saka me behandlar no, vel ein altså ikkje å prioritera jordbruket. Det er klart at det å byggja fjøs ville gjeve aktivitet i bygg- og anleggssektoren, som det er behov for, pluss at me ville ha styrkt sjølvforsyninga og løyst eit problem for jordbruket. Så kva er bakgrunnen for at ein ikkje finn spor av jordbruket i dei krisepakane og pakkane for aktivitet, tiltakspakke 3, som er lagde fram no?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:08:34]: Jeg er helt enig i at det har vært brukt fryktelig mye penger i den situasjonen som landet vårt har vært i, og jeg er veldig takknemlig for at vi som bor i Norge, har hatt den muligheten til å bruke mye penger.

Men det er også forskjeller. Noen har mistet jobb og inntekt fra den ene timen til den andre. Andre har kanskje ikke mulighet for å komme tilbake i jobb overhodet. Og andre, bl.a. innen jordbruket, har vært i en veldig spesiell situasjon, men de har ikke vært i en situasjon der de har mistet jobben på timen, men de har faktisk hatt en mulighet til å produsere både mer og viktig mat for oss. Det har jeg lyst til å si. Og det har vært grunnen til prioriteringen – at man prioriterer dem som i utgangspunktet har mistet alt, først.

Katrine Boel Gregussen (SV) [14:09:42]: I dag må mange være deltidsbønder for å få hjulene til å gå rundt, og vi ser at mange har andre jobber ved siden av jordbruk. I Granavolden-plattformen står det fra regjeringen:

«For å sikre rekruttering og inntektsmuligheter for dem som bruker hele eller mesteparten av arbeidskraften sin i næringen, er det viktig å redusere inntektstapet mellom jordbruket og andre i samfunnet.»

Tidligere har Kristelig Folkeparti vært opptatt av at det skal gjelde alle som jobber i landbruket, og ikke kun dem som har det som heltidsstilling. Så da lurer jeg på: Har statsråden som mål å redusere inntektstapet mellom alle i jordbruket og andre i samfunnet – også dem som er deltidsbønder – eller bare for dem som har hele eller størstedelen av inntekten fra jordbruket?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:10:36]: Nei, det er overhodet ikke sånn at Kristelig Folkeparti har lagt deltidsbønderne til side. De er et viktig supplement, men vi ser også at de produksjonene som gir mest, ofte er de der hele tiden brukes i produksjonen. Det er store

produksjoner som er viktige for forsyningen vår. Det er ekstremt viktig.

Det har vært et inntektsgap, og da kan staten bidra med noe i det inntektsgapet i forhandlinger. Det gjorde vi i fjor. Men man ser samtidig at det er andre ting som virker inn på inntektsgapet. Andre priser, andre renter, andre markeder og annen kjøpekraft virker inn på hva bøndene til slutt sitter igjen med på bunnlinjen når året er over. Men det skal jeg forsikre representanten om: Kristelig Folkeparti og regjeringen er ekstremt opptatt av å sikre landbruket over hele landet, av å sikre små og store, heltids- og deltidsbønder. Det er ekstremt viktig for å sikre landbruket og bruke ressursene våre i Norge.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Margunn Ebbesen (H) [14:12:07]: Jeg ønsker å starte med å takke og gratulere partene for å ha blitt enige om årets forhandlinger. Ja, dette har vært et spesielt oppgjør, men like fullt et oppgjør som alle partene var enige om, og som var det mest riktige ut ifra den situasjonen som Norge og verden står i. Ikke minst var det viktig for landbruket å få på plass nye målpriser fra 1. juli 2020.

Gjennom denne avtalen forsterkes kanaliseringspolitikken. Den er en av bærebjelkene i norsk landbrukspolitikk. I avtalen som nå er inngått, var det enighet om å prioritere planteprodukter til mat og klimatiltak samtidig som distriktshensyn ble ivarettatt. Dette betyr at regjeringen fortsetter å styrke kornøkonomien som skal gjøre det mer lønnsomt å dyrke korn, poteter og grønnsaker på de arealene som er egnet for det. Dette er et viktig distriktspolitisk virkemiddel, også i landbrukspolitikken.

Ved å styrke tilskuddene til utmarksbeite stimuleres det til økt bruk av gode beiteressurser rundt om i landet. Det er ikke tvil om at det er stor forskjell på å drive et gårdsbruk i Innlandet og å gjøre det i Brønnøy. Men alle er de like viktige. Mine besøk og samtaler med bønder og organisasjoner sammen med Høyres landbruksnettverk har gitt meg mange gode innspill. Det er stolte bønder som går til en viktig jobb hver eneste dag for å sikre oss mye av den maten vi trenger. Bøndene produserer råvarer i verdensklasse, som verden faktisk burde få lov til å få tilgang til. Ikke bare er bøndene flinke til å produsere råvarer og mat og ta vare på jorda vår, de er også dyktige og framoverlente i å ta et ansvar for klimaet. I møtene med landbruksnettverket har flere av bøndene og organisasjonene gitt oss sin bekymring for konsekvensene av Klimakur 2030.

Men bøndene er også avhengige av at klimaendringene tas på alvor, for klimaendringene er med på å true deres matproduksjon. Derfor skrev jordbruksorganisasjonene under en klimaavtale med regjeringen i

fjor, hvor de lovte å redusere jordbrukets samlede klimagassutslipp med 5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter fra 2021 til 2030. Dette har de fulgt opp videre når de nå har utarbeidet en egen klimastrategi, som viser hvordan et samlet jordbruk gjennom åtte satsingsområder skal nå målet om å kutte klimagassutslipp og øke opptaket av karbon i jord.

Nå følger regjeringen og partene opp med flere tiltak i denne avtalen, bl.a. økt støtte til levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg samt økt satsing på prosjekter som kan bidra til fossilfri oppvarming og maskinpark.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:15:17]: Jordbrukspolitikken skal løse et samfunnsoppdrag, men hva er samfunnsoppdraget? Jo, det er matvareberedskap, trygg forsyning av jordbruksmat produsert på en økologisk langsiktig og forsvarlig måte, og med en kvalitet som gjør at folk er sunne og friske. Jeg er veldig glad for at forbrukerne i byene blir mer opptatt av dette, og jeg vil gjøre alt jeg kan for å støtte de progressive moderne forbrukerne.

Tall for matvareberedskapen blir framlagt hvert år i dokumentet Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken, fra budsjettnemnda. Siste oppdaterte versjon er av 11. mai 2020. Her framgår det at sjølforsyningsgraden av jordbruksmatvareforbruket var 36 pst. i 2019 – 36 pst. av jordbruksmaten vi spiser, er produsert i norsk jordbruk på norsk fôr, altså norske planter. Det er historisk lavt, og det bør vi ta inn over oss. Det er kritisk dårlig oppfylld av samfunnsoppdraget. Regjeringa drøfter ikke årsaken – ja, en er ikke engang enig om fakta i saken. Jeg vil si at aller verst for gårdbrukerne er det at jordbrukets egne organisasjoner ikke setter skarpt fokus på dette, på fakta og årsaker.

En svært alvorlig årsak er stadig økende forbruk og import av kraftfôr, altså mel til husdyrene. Norske planter erstattes av utenlandsk produserte planter. Konsekvensen er sjølsagt helt logisk: Norge gror igjen. Kraftfôrforbruket i 2019 var på over 2 mrd. kg – en økning på 400 mill. kg fra 2001. Med en avling på 400 kg bygg på målet, er det 1 mill. dekar som er kraftfôrforbruksøkningen. Og av det har det altså fra 2001 til 2019 skjedd at mer enn 1 mrd. kg er kommet som følge av import – dramatisk. Når statsråden bruker tid på at en har arbeidet for økt sjølforsyning, er ikke det sant. Sjølforsyningen av kraftfôr har gått ned fra 60 pst. i 2017 til 48 pst. i 2019, og sjølforsyningsgraden har altså gått ned. Det kan statsråden lese ved å se på dokumentet sitt.

Det er ingen partier som sier åpent at dette er riktig utvikling, og det er det alvorlige. Det er ingen som sier det er riktig at vi skal erstatte norske planter med importerte planter, men det skjer. Hvorfor skjer det? Jo, sjølsagt fordi maktpersoner i det korporative systemet er

enige om det. Det er her det må tas et oppgjør. Hvis en ikke tar et oppgjør med dette, vil vi få en lavere og lavere beredskap og en svakere og svakere mulighet til å fylle samfunnsoppdraget.

Nils T. Bjørke (Sp) [14:18:35]: Det var tydeleg tale frå førre representant, så eg skal ikkje gå inn i det same. Eg meiner at i jordbruksoppgjøret i år vart det ein heilt spesiell situasjon, og eg har ikkje lyst til å kritisera verken den eine eller den andre.

Enkelte endringar gjer litt nytte for distrikta, men det er uforståeleg for meg når ein seier ein vil satsa på frukt og grønt fordi ein har bruk for meir, men faktisk ikkje kan gå inn for meir enn 2 pst. stiging. Det er jo ein reell prisnedgang. Det er vanskeleg å skjønna at ein då trur at ein kan få løfta dette.

Ein legg inn enkeltting på både struktur, pyramide-tilskot og andre ting for å sikra distriktslandbruket, mens det store problemet er endringa som vart gjord i 2014, då ein snudde opp ned på strukturutviklinga i landbruket og 90 pst. av bøndene tapte på omlegginga. Den største utfordringa med kanaliseringspolitikken er at for mange bruk i distrikta nyttar det ikkje med den driftsstorleiken det vert lagt opp til for at ein skal få ein økonomi som ber seg. Difor vert det nedgang i seterdrift, difor vert areal sette ute av drift, difor er det meir lønnsamt å driva med husdyr i sentrale strøk enn i distrikta.

Ein kan flikka litt her og flikka litt der, men ein tek ikkje tak i hovudsaka. I 2014 klarte ein å laga ubalanse etter å ha dobla konsesjonen på kylling. Ein auka produksjonen og tok vekk alle tak på produksjonar i ulike produksjonar. Det har ført til ein svær auke i kvotepriisen på mjølk og på arealleige. Bøndene føler seg pressa til å verta større og større. Det er den reelle, store utfordringa. Då kunne ein, som Senterpartiet har føreslått i koronapakka, fått ei ekstra tilskotsordning, der bøndene kunne fått fornya seg utan å veksa, så dei slapp den vanskelege marknaden for både kvote og arealleige. Ein kunne fått drive garden sin i tråd med den strukturen som passa på sitt område, der ein kunne klart å produsera meir av føret sjølv og sloppe den evige kampen med meir bruk av kraftfôr for å klara å få dette til å gå rundt.

Jon Georg Dale (FrP) [14:21:27]: Det som fekk meg til å ta ordet i dag, var innlegget frå representanten Sandtrøen, som i stadig større grad framstår som eit ektefødt barn av Per Olaf Lundteigen. Og sjølv om Kristeleg Folkeparti meiner at klarar du ein, klarar du to, er eg neimen ikkje sikker i dette tilfellet. For felles for analysane frå dei begge er at dei fullstendig manglar ei grunnleggjande forståing for kor avhengig jordbruket er av etterspørselen etter det dei produserer, i den norske marknaden. Vi er i veldig liten grad konkurransedyktige på ein internasjonal marknad med norsk jordbruks-

produksjon, og det betyr at dei varene vi produserer, faktisk må omsetjast i ein marknad.

Dei siste åra har Stortinget aktivt villa både auke inntektene til norske bønder for å få dei til å tene betre og auke produksjonen av ei rekkje varer, med det som det einaste resultatet at vi har bytt ut inntektene som bøndene hadde frå forbrukarane, med inntekter som dei får frå statskassa. Norske bønder vert ikkje rikare på den måten, norske bønder tener ikkje betre på den måten, og norsk sjølvforsyningsgrad vert ikkje betre på den måten, fordi samanhengen i analysen er fullstendig fråverande. Vi kan ikkje produsere varer som ikkje er etterspurde. Vi kan ikkje gjere bøndene høgare inntekt enn det dei er villige til å arbeide for. Den grunnleggjande utfordringa til jordbruket har i mange år vore at Stortinget vil noko heilt anna for jordbruket enn det marknaden spør etter.

Den ubalansen vert berre forsterka gjennom innlegg etter innlegg i denne debatten, og det er den grunnleggjande utfordringa til jordbruket. Og eg vil seie at det er prisverdig at denne forståinga er mykje sterkare i Bondelaget, og endåtil etter kvart nesten i Bonde- og Småbrukarlaget, enn ho er på Arbeidarpartiets benkar i Stortinget. Det er jo ikkje fordi Bondelaget har snubla, det er fordi Arbeidarpartiet har gått seg fullstendig vill i sin eigen retorikk i eit slags håp om å hengje seg på når representanten Lundteigen går fremst i demonstrasjonstoga.

Vi treng ein heilt annan politikk enn det. Vi treng ein politikk som faktisk gjer at vi stimulerer til produksjon der det er grunnlag for auka innlandsproduksjon, men at vi ikkje stimulerer så mykje at marknadsinntektene fell vekk i neste omgang, for det gjer det uføreseieleg for bøndene med tanke på å gjere nødvendige investeringar i eiga drift. Det er denne balansen som det nok ein gong er illustrert av både Senterpartiet og Arbeidarpartiet i dag at ein ikkje har skjønt. Det er det som kjem til å vere den grunnleggjande utfordringa for norsk jordbruk i mange år framover, og det er det eg synest jordbruksavtalen som bondelaga og staten har kome fram til no, godt balanserer.

André N. Skjelstad (V) [14:24:43]: Jeg har stor respekt for de samme personene som representanten Dale nevnte, og ikke minst deler jeg nok synet på at det er samfunnsoppdrag, med representanten Lundteigen. Men så er det sånn at vi er 5,5 millioner innbyggere, og vi har lagt opp til at vår produksjon skal betjene dem. Det er ikke så mange. Noen av oss har en viss grad av historisk interesse, og vi husker ganske godt at det ble etterspurt med tanke på Hitra-aksjonen i 1975 og opptrappingsvedtaket som kom etter det, og plutselig hadde vi en overproduksjon som var ganske stor innenfor melkeproduksjon.

Det er prisverdig at Senterpartiet er så tydelig på IBU-midler. Problemet er hvilket landbruk vi skal ha framover. Utfordringen er om vi skal lage et landbruk som lagrer sine varer i Norge, når denne sal ikke vil se på de mulighetene som ligger også i eksport. Selvfølgelig skal vi ha en stor grad av selvforsyning, men vi kan ikke trumfe folk til å ete det vi til enhver tid mener er riktig kost selv.

Det som er det aller viktigste, som jeg syns er litt fraværende fra de nevnte to herrer, er at et marked også må balanseres. Noen har nevnt sau, men vi har hatt ganske stor overproduksjon før vi gikk inn i denne koronasituasjonen. På de fleste har vi klart å balansere. Det er også en bit i dette, at man er nødt til å ha balanse i markedet, ellers tapper man ut de mulighetene landbruket har til faktisk å tjene mer penger.

Jeg mener vi har en mulighet, men det har ikke vært så stor vilje til å se på nettopp de mulighetene vi har gjennom eksport av norske matvarer. Den mener jeg er helt genuin. Vi er i den heldige situasjon i Norden og ikke minst Norge at vi har rent grunnvann. Rent grunnvann betyr at vi også tar innover oss mulighetene gjennom både planter og dyr, for vi må altså ta det i oss. Den muligheten i denne koronasituasjonen mener jeg at vi bør klare å utnytte bedre.

Vi kan alltså debattere opp og ned med tanke på selvforsyning, om det er det ene eller det andre tallet. Så må en også ta med seg at landbruket selvfølgelig har tilpasset seg det som har blitt gitt av klare signal. Nå har vi en helt annen gjeldssituasjon i norsk landbruk enn det vi hadde for 20 år siden, og da kan man ikke reversere dette, som jeg oppfatter at noen ønsker, for da har vi virkelig gjort vondt verre.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:27:52]: Her tror jeg vi må komme oss ned på jorda igjen. Det er mange teoretiske krumspring fra talerstolen.

Til representanten Dale kan vi si to ting. For det første: Er det et parti som er for markedsbalansering i Norge, så er det Arbeiderpartiet, dvs. at vi sørger for at det er samsvar mellom det som produseres, og det som vi faktisk trenger av mat. Jeg kan nevne tre konkrete eksempler, for både fra Høyre og fra Fremskrittspartiet blir det mange markedsteorier. Det er åpenbart at det er rom for å produsere mer hvete i Norge, som vi kan ha i brød – udiskutabelt. Hadde vi f.eks. fått gjort tilsvarende ting innenfor lovverket og handelsavtalene som den rød-grønne regjeringen gjorde på ostetoll, for erter, kunne Findus i Vestfold brukt mer av norske erter. Hadde vi fått forsterket potetproduksjonen i år, kunne norske kjøttprodusenter brukt mer av stivelsen i poteten i forproduksjon. Så vi har konkrete eksempler og jordnær politikk. Det pleier i hvert fall å være det beste i Hedmark.

For det andre: Det vi har tatt til orde for i dag, er en optimistisk fortelling om at vi faktisk skal få jordbrukspolitikken inn på det sporet som flertallet har bestemt her gjennom behandlingen av landbruksmeldingen. Fremskrittspartiet er riktignok imot det meste, og parti-programmet deres er imot mange av de viktige virkemidlene for nettopp markedsbalansering. Men det spiller ingen rolle, for vi har et flertall, og også Kristelig Folkeparti er forpliktet til å følge opp det. Det er det som er vår hovedkritikk, at nettopp det vi har blitt enige om, ikke skjer i praksis, men at den reelle selvforsyningen er for svak. Det har vi på en glimrende måte fått illustrert nå. Vi trenger ikke gå lenger tilbake enn noen uker. Da så vi hvordan den manglende produksjonen av korn i Norge direkte ble et problem for kjøttproduksjonen, kylling og svin, for plutselig går kronekursen ned, kornprisene opp, og så får vi et stort problem.

Så enkelt og praktisk, men også sårbart er forholdet i disse sammenhengene, og det hadde jeg vel tenkt at den tidligere landbruksministeren så.

Til slutt et annet positivt og optimistisk forslag vi har til markedsbalansering: Det er å se på den modellen man har i Canada, nettopp for å få et bedre samsvar mellom det som etterspørres av egg blant folk, og det som produseres. Det kan også Fremskrittspartiet bli med og støtte. Men det strir nok mot deres markedsliberalistiske ideologi, som vi ser har kommet veldig til kort i nettopp koronakrisen.

Margret Hagerup (H) [14:30:56]: Vi lever i et langstrakt land, og vi produserer mat av aller høyeste kvalitet. Men det er våtere, kaldere, brattere og mer avsides hos oss enn i mange andre land, og sesongene 2017 og 2018 viste oss hvor galt det kan gå når værgudene ikke spiller på lag. I 2019 sto jeg på denne talerstolen og sa at en kald mai kunne gi lovnader om at bondens lader igjen kunne bli fulle.

I mars 2020 kom koronaen.

Koronaepidemien har skapt et betydelig økonomisk tilbakeslag og stor usikkerhet. Gjennom de siste månedene har Høyres landbruksnettverk hatt ukentlige møter med aktører i landbruket. Arbeidskraftutfordringer har vært sentrale temaer, og det har vært viktig med en tett dialog med en næring som står klar til å bidra videre inn i det grønne skiftet.

I en krevende tid er det bra at staten og jordbruket er enige om en jordbruksavtale for 2020/2021. Avtalen bidrar til forutsigbarhet for bøndene og matproduksjonen, og den bedrer det økonomiske grunnlaget for næringen.

Allerede i jordbruksoppjøret i 2019 ble partene enige om en satsing på grøntsektoren, og det ble etablert et rådgivende utvalg for innovasjon og vekst i sek-

toren. Man følger nå opp dette arbeidet. Utvalgets ambisjon for totalmarkedet fram mot 2035 er fem om dagen, som samsvarer med det myndighetene sier om fem porsjoner grønnsaker, frukt og bær per dag. I dag spiser nordmenn 3,4 porsjoner per dag. Går vi opp til målet om fem om dagen, gir det en vekstrate på 75 pst. Så enkelt, så vanskelig.

Men med kriser kommer også nye muligheter. En forutsetning for grøntutvalget er at veksten må være drevet av etterspørsel. Da må både smak, kvalitet og fordelene med norske produkter komme klart fram. Jeg som forbruker må være opplyst. Krisen har gitt den norske maten et løft, og bevisstheten rundt dette har økt. Vi som forbrukere spiller en viktig rolle.

Men vi trenger mer kunnskap om mat, matproduksjon og hvordan den henger sammen med helse, arbeidsplasser, selvforsyning og kultur. Jeg må vite hvorfor jeg skal spise fem om dagen og hvorfor jeg bør velge norsk. Samtidig vil jeg kose meg med ananas på pizzaen uten at det skaper frykt for at vi ikke produserer nok mat i Norge.

Det er kjekt å se bønder og produsenter som løfter fram produktene sine og nå knives om å være best i klassen med det de produserer. Maten kommer ikke i fersk varedisken av seg selv. Det er et resultat av hardt arbeid, kjærlighet for matproduksjon og en god samhandling. Norsk mat er i verdensklasse, og Høyre skal fortsette med å løfte denne videre også inn i en grønn framtid. Nå har Jæren faktisk fått seg sin første jordbærbonde. Norske bær gir bærekraft.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:33:50]: Mat er veldig mye verdt når det er for lite av det. Det er veldig lite verdt når det er for mye av det. Markedsbalanse er sjølsagt det aller viktigste, og vi har store muligheter for å gjennomføre det fordi vi har et nasjonalt marked. Hva er det som skaper ubalanse i markedet? Er det fordi vi bruker for store norske jordbruksarealer, eller er det fordi vi bruker for store utenlandske jordbruksarealer? Det norske jordbruksarealet går ned, det utenlandske jordbruksarealet går opp. Vi må gjøre det mindre lønnsomt å bruke utenlandske jordbruksarealer.

Statsråden kan innføre en importavgift på soya innenfor internasjonale avtaler på 4,50 kr per kilo. Det ville vært et hensiktsmessig virkemiddel. Overproduksjonsproblemet ligger i import av korn og soya, den er nå på 1 mrd. kilo per år. Den er stadig økende, den er mer enn hele den norske produksjonen. Fakta har makta i det lange løp. Vi er nødt til å ha et importvern både på kroner og på kvalitet. Vi har innført en produksjonsmåte i Norge på kylling som er fri for narasin, fri for antibiotika. Det er en sånn retning vi skal gå i, for da får forbrukerne en kvalitet som gir et marked for de norske produktene.

Så snakker statsråden om forutsigbarhet når det gjelder priser. Jeg har lyst til å referere hva regjeringa, ved statsråd Bollestad, svarte i forhandlingene: Jordbruket har foreslått en altfor stor økning i målprisen i den situasjonen vi er i. Det kan framstå som om jordbruket utnytter situasjonen i en tid med klart svekket kjøpekraft for mange. Næringspolitisk bør en heller ikke løse et kortsiktig problem ved å skape et langsiktig problem med hensyn til produksjonsvolum og konkurransekraft.

Det kom på bakgrunn av at jordbruket krevde 6 øre i økning på kumelkprisen og 5 pst. på grønnsaker og frukt. Det var ublutt. Det statsråden her sier, er forutsigbart. Framover skal prisøkningene være så små som de nå er, som innebærer at bøndene ikke engang får dekket kostnadsøkningen sin i markedet. Det betyr at bøndene blir mer og mer avhengig av bevilgninger over statsbudsjettet, mer og mer avhengig av statens luner.

Tom-Christer Nilsen (H) [14:37:15]: Innledningsvis er det grunn til å gi honnør til hvordan jordbruket har tatt ansvar og håndtert den krisen vi nå er inne i. Slike situasjoner gir kanskje enda større forståelse for viktigheten av trygg og stabil matproduksjon.

Vi har i løpet av debatten fått oppsummert Arbeiderpartiets alternative jordbrukspolitikk som dyrere erter og mer poteter til dyrefôr. Ingen av delene er en spesielt god idé for norsk selvforsyning, norsk folkehelse eller norske bønder. Det blir ikke bedre, verken for folkehelsen eller økonomien til norske bønder, at vi skulle spise færre erter fordi de blir dyrere. Det blir ikke bedre for noen av delene dersom vi skulle bruke poteter, norske kvalitetspoteter, og sende dem rett i magen til dyrene. I tillegg er det innenfor det området, altså karbohydrater, man har den høyeste graden av selvforsyning i kraftfôret. Det er i hvert fall ikke vår politikk.

Som helhet har etterspørsel etter landbruksprodukter ikke vært veldig påvirket av korona i negativ retning. Det er som sagt hovedinntrykket, selv om etterspørselen i enkelte markeder har gitt betydelige utfordringer for enkelte aktører. Likevel har verdikjeden for mat sett ut til å stå seg relativt bra, og det er påfallende, spesielt med tanke på de diskusjonene vi har hatt om beredskap både i replikkordskiftet og tidligere, at det nok en gang i en krisesituasjon slett ikke har oppstått noen forsyningskrise.

Vi har i flere omganger her i salen fått høre eksempler, bl.a. at Russland har et eksportforbud av korn. Det er ikke sant. Det er ikke riktig. Det er kvoter på eksport av korn fra Russland, og det har det vært. Vi har i dag fått presentert at Kasakhstan skal ha innført forbud mot eksport av korn. Det er heller ikke riktig. Det er kvoter på eksport av korn fra Kasakhstan. Kasakhstan innførte et forbud mot meleksport fra Kasakhstan, noe som selvføl-

gelig førte til at korneksporten økte og meleksporten gikk ned. Vi har fått høre at Vietnam har innført forbud mot eksport av ris. Det er rett, i én uke i mars. Etter en uke ble eksporten gjenopptatt med kvoter og fra 1.mai med fri eksport.

Jeg har inntrykk av at man forsøker å danne et skremmebilde av norsk forsyningssikkerhet som ikke har rot i virkeligheten. Merknadene fra opposisjonen om at covid-19 har vist at beredskapen er for svak og at selvforsyningen må styrkes, er ikke riktig. Det kan være grunner til å både styrke selvforsyningen og bedre beredskapen, men covid-19-krisen har tvert imot vist at forsyningssystemene er svært robuste i møte med den type kriser, både innenlands og internasjonalt, som vi møtte nå og som vi møtte i 2008. Derfor vil jeg si at når det gjelder forslaget som bl.a. Senterpartiet har kommet med rundt en krisepakke, i dette tilfellet smaker mer av valgflesk enn kriseforståelse.

Liv Kari Eskeland (H) [14:40:30]: Jordbruksavtalen dette året vart noko spesiell og forenkla på grunn av koronaepidemien, men me er likevel svært fornøgd med det fokuset han faktisk har fått: nemleg distriktsutvikling, klimaprofil i jordbruket og prioritering av grøntsektoren.

Klimaarbeidet har verkeleg vorte løfta innan landbruket dei seinaste åra. Me opplever at bøndene er genuint opptekne av å bidra til reduksjon i klimagassutsleppa. Og ikkje berre det – ei satsing på biobasert energi og skogplanting for å binda CO₂ er tiltak som vert sette i verk.

I 2019 inngjekk norsk jordbruk ein klimaavtale med staten. Her forpliktar både jordbruket og staten seg til saman å redusera klimagassutsleppa og auka karbonopptaket med totalt 5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter innan 2030. Klima har vore og vil vera ein viktig del av jordbruksavtalen i mange år, og i årets avtale er det einigheit om å forsterka klimasatsinga ytterlegare.

Produksjon av biogass er eit viktig klimatiltak i jordbruket. I årets avtale har me auka støtta til levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg. Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket vert styrkt med 10 mill. kr. Prosjekt som bidreg til å redusera fossile utslepp på gardsnivå, skal prioriterast. Landbruksorganisasjonane sjølve svarar godt opp og har utvikla ein eigen klimaplan for å nå utsleppsmål, noko som kan utgjera eit svært godt høyringsinnspel frå sektoren til Klimakur 2030.

Me opplever at me har ein tett og god dialog med landbruket i heile landet. Landbruket utgjør ein viktig faktor for å syta for at me har busetnad i heile landet og levande og gode bygder. Me opplever difor at tiltak innan kanaliseringspolitikken vert helsa velkomne –

saman med styrking av distriktsprofilen i driftstilskot til mjølk og ammeku, samstundes som me aukar distrikts-tilskotet til frukt, bær og grønnsaker.

God landbrukspolitikk er viktig distriktpolitikk. Det er aktivt jordbruk i alle kommunar i landet, så nær som i fem kommunar. Det gjev oss mangfald, er med på å oppretthalda busetnad i heile landet og bidreg til at presset på dei store byane vert mindre.

Landbruksnettverket til Høgre har vore på ei kunnskapsreise gjennom heile landet. Den iveren den norske bonden legg for dagen for å utvikla landbruket, som òg tryggjer matforsyninga og sikrar at me kan tilby trygg og god mat til innbyggjarane våre, gjev oss alle tryggleik.

Eg kjenner litt hornmusikk i bringa når me får løfta fram det norske landbruket, for det fortener den norske bonden.

Geir Pollestad (Sp) [14:43:35]: Eg vil knyta nokre kommentarar til debatten som har vore. For det fyrste til påstanden om at Senterpartiet stiller Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag i forlegenheit ved å leggja fram ei tiltakspakke: Det er veldig rart å få ein sånn påstand når me fremjar forslag som me har fått innspel om frå dei same organisasjonane.

Så har eg lyst til å knyta ein kommentar til Arbeidarpartiet, for Arbeidarpartiet er veldig høge og mørke i debatten. Eg vil nok påstå at det er litt seminarprega mykje av det som kjem ut, for når me kjem til den konkrete politikken, når me kjem til tiltakspakka, seier Arbeidarpartiet at det kan vera behov for ei ny vurdering av korleis ein kan styrkja matproduksjon over heile landet basert på norske ressursar. Me har eit forslag om at me vil gjera om igjen og koma med ei ny sak om forbodet mot å bruka myr til å produsera mat, og Arbeidarpartiet er einig i merknaden, men dei kan ikkje vera med i forslaget, så eg trur Arbeidarpartiet òg bør fokusera på den konkrete politikken og dei faktiske politiske tiltaka, ikkje berre på retorikken.

Så ein kommentar til Høgre sitt landbruksnettverk, som gjer seg sterkt representert i talet på innlegg i debatten. Dei hevdar i eit lesarinnlegg at dei er 17 personar. Eg er glad for at me i Senterpartiets stortingsgruppe er 19 personar som jobbar for landbruk kvar einaste dag. Men eg synest det er éin svakheit med landbruksnettverket til Høgre, og det er evna til å sjå samanhengen mellom Høgre sin politikk og resultatata i landbruket. Veldig mange av dei tinga ein ser og gler seg over når ein reiser rundt, er tiltak som Høgre tradisjonelt har vore imot og jobba for å fjerna, bl.a. svekking av marknadsregulering. Me hugsar at dei sat i regjering og la fram forslag om å fjerna avløysartilskotet. Det er ei rekkje tiltak, bl.a. å fjerna marknadsbalanseringa på fleire produkt – og så reiser ein no rundt og gler seg over at Høgre ikkje fekk gjen-

nomslag. Eg gler meg òg over det, så me skal ikkje gjera det til eit større problem enn det er, men eg meiner det er verdt å påpeika.

Når det gjeld forslaga frå Miljøpartiet Dei Grøne, kjem Senterpartiet til å støtta forslag nr. 7. Me støttar kvart forslag om å styrkja tollvernet i Noreg. Når det gjeld forslaga nr. 3–5, er dei veldig detaljerte på kva tiltak ein skal setja i verk i neste års forhandlingar. Eg meiner at Stortingets jobb er å peika på måla med landbrukspolitikken, og så er det partane som skal forhandla om tiltaka. Difor støttar me ikkje forslaga nr. 3–5, og me støttar heller ikkje forslag nr. 6.

Jon Georg Dale (FrP) [14:46:51]: Denne gongen er eg her for å snakke om det eg kom for i stad, men som eg vart skipla ut av, nemleg viktigheita av at vi klarer å få til ei effektiv løysing for at jordbruket reduserer sine klimagassutslepp utan at det går utover norsk produksjon. Det er eit vesentleg poeng, spesielt i lys av replikkrunnen med representanten Bastholm, som eigentleg seier i klartekst at vi må redusere eigen kjøtproduksjon heilt uavhengig av korleis etterspurnaden i marknaden er.

Det er ein effektiv politikk for å bygge ned distriktsjordbruket i Noreg – det husdyrbaserte, beitebrukande distriktsjordbruket – og erstatte den matvareproduksjonen som då går tapt, med importert storfe frå andre land.

Det er ikkje berre ein heilt hårreisande landbrukspolitikk, som gjer Noreg til eit anna land enn slik vi kjenner det i dag, det er også ein heilt meningslaus klimapolitikk. Difor meiner eg det er avgjerande at ein også i dei vidare jordbruksforhandlingane har med seg det perspektivet når ein skal gjennomføre den avtalen som er inngått mellom regjeringa og jordbruket, nemleg at vi skal søkje løysingar som bidreg til at jordbruket sine klimagassutslepp går ned, men ikkje på ein måte som gjer at vi berre oppnår karbonlekkasje og tap av konkurransekraft for norsk jordbruksproduksjon mot andre land.

Det er altså slik at det er dei dyra som har fire magar som gjer at vi kan sende dei på beite, som gjer at Noreg er eit grønt og vakkert land, som også legg til rette for ein drøss av andre næringar. Alternativet er å gå og ete gras sjølve, og for dei aller fleste av oss framstår det som relativt lite lukrativt. Å bytte ut den produksjonen med annan matproduksjon vil gjere Noreg til eit anna land enn slik vi kjenner det.

Det er viktig å hugse på, for i den erkjenninga må vi også ta med oss at om vi skal gjere klimatiltak i jordbruket – som også Framstegspartiet meiner vi skal, det er massevis av smart teknologi vi kan kome opp med som kan bidra til det – må vi samtidig halde oppe produksjonsgrunnlaget på dei naturgjevne ressursane vi har, og det er i veldig stor grad utmarksbasert.

Elin Rodum Agdestein (H) [14:49:33]: Det er veldig mange gode konservative verdier i norsk landbruk, med sin langsiktige forvaltningshorisont og generasjonsperspektivet i alt. Representanten Pollestad avla Høyres landbruksnettverk en visitt og gleder seg over engasjementet. Det er stort. Han gleder seg over at det går bra i norsk landbruk, og det er et tegn på at politikken virker, men kanskje er det slik at Senterpartiet føler at Høyre er i ferd med å stjele klærne mens de bader. I hvert fall satser vi veldig på å tydeliggjøre at Høyre har en god politikk og er opptatt av norsk landbruk i hele landet.

God landbrukspolitikk er viktig distriktspolitikk, og den har store ringvirkninger og stor betydning for verdiskaping og sysselsetting over hele landet. Med et aktivt landbruk opprettholdes kulturlandskapet og gir basis for utvikling av nye næringer, ikke minst innen reiselivet. Norsk landbruksproduksjon gir også økt matsikkerhet og mattrygghet. Derfor må vi produsere mer mat på norske ressurser til en voksende befolkning, ikke mindre – mer sunn, smittefri, plantemiddelfri og antibiotikafri mat, som markedet ute i verden etterspør. Det gjør vi med fisken, og bare i Europa er det et marked på over 500 millioner mennesker.

God landbrukspolitikk er også god klimapolitikk. Norsk landbruk er offensivt i møte med klimautfordringene og har som første næring i landet inngått en klimaavtale med regjeringen om utslippskutt og karbonbinding. Landbruket har lansert sin egen klimaplan som et alternativ til Klimakur-rapporten. Det foregår veldig mye spennende utviklingsarbeid innen norsk landbruk for å komme utfordringene i møte. I Trøndelag har vi tunge kunnskapsmiljø og et aktivt produsentmiljø som er i tet. Det skal Høyres landbruksnettverk se nærmere på under et todagers besøk neste uke.

Som et spennende eksempel kan jeg nevne økt produksjon av biogass på ressurser fra landbruket. Biokraft AS, som har verdens største anlegg for produksjon av flytende biogass på Skogn i Nord-Trøndelag, vurderer potensialet for norskprodusert biogass til 11–13 TWh per år i 2030. Potensialvurderingen tilsier at det kan bety 20 000 årsverk og en årlig verdiskaping på omtrent 24 mrd. kr. Med rammevilkår som er gode, kan norsk biokraftproduksjon øke betydelig og være avtaker av 30 pst. av husdyrgjødsel mot 1 pst. i dag. Det er et klimatilak som monner, som snur oppfatningen av kua som et problem til å bli en del av svaret på de utfordringene vi står foran. Det skaper flere grønne jobber og produserer mer grønn energi, produserer mer mat med mindre klimaavtrykk og gjør landbruket til en del av løsningen og ikke problemet.

Presidenten: Vi avbryter nå debatten i sak nr. 4 for å gå til votering over sakene nr. 1–3 på dagens kart.

Votering

Tone Wilhelmsen Trøen gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er nå klar til å votere over sakene nr. 1–3 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 18. juni 2020

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til konferansen for overvåking av EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikk (Innst. 392 S (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Som nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til konferansen for overvåking av EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikk velges: Trine Skei Grande.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 18. juni 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak (Innst. 382 S (2019–2020), jf. Meld. St. 20 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 16 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ketil Kjenseth på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–16, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslagene nr. 2–16, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen definere SVO Iskantsonen i tråd med det vitenskapelige grunnlaget fra Norsk Polarinstitut og Havforskningsinstituttet, som området der det forekommer havis 0,5 pst. av dagene i april (0,5 pst. isfrekvens), basert på satel-

littobservasjon av isutbredelse fra 30-årsperioden 1988–2017.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ikke igangsettes ny petroleumsvirksomhet i områder der det forekommer havis mer enn 0,5 pst. av dagene i april, beregnet på grunnlag av isdata for 30-årsperioden 1988–2017.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre for lisenshavere at det ikke vil være aktuelt å tillate utbygging av olje- og gassfelt i områdene hvor det forekommer havis mer enn 0,5 pst. av dagene i april, beregnet på grunnlag av isdata for 30-årsperioden 1988–2017. Om nødvendig må regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendring for å sikre at dette skjer.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om endring av petroleumsloven som gjør det mulig for myndighetene å trekke tilbake gitte utvinningslisenser, samt gjøre det enklere for myndighetene å ikke godkjenne planer for utbygging og drift, i lys av ny kunnskap om klima og sårbarheten til naturen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen presentere ressursanslaget som ekskluderer ressurser beliggende nord for den av Stortinget fastsatte aktivitetsgrensen for petroleumsaktivitet, og at disse anslagene heretter legges til grunn for forvaltningens videre arbeid med ressursanslag for norske petroleumsressurser.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram for Stortinget en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder senest høsten 2020, slik regjeringen tidligere har varslet at den vil gjøre.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det ikke iverksettes petroleumsvirksomhet, inkludert leting og seismikkskyting, i områder definert som særlig verdifulle og sårbare (SVO).»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et moratorium mot gruvedrift på havbunnen fram til 2030.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det ikke iverksettes mineralaktivitet i norske havområder før en helhetlig marin verneplan for alle de norske havområdene er lagt frem for Stortinget.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å styrke oljevernberedskapen i nord og om at teknologiutviklingen innen oljeverntechnologi må intensiveres.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for oppdatering av seismikkveilederen gitt ny kunnskap om lydforurensning og støy under vann, samtidig som nye områder har blitt tatt i bruk for petroleumsaktivitet i norske farvann.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den marine verneplanen som er varslet, sette et mål for vern av norske havområder som er i tråd med de vitenskapelige anbefalingene fra det internasjonale havpanelet for bærekraftig havøkonomi.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere den marine verneplanen i framtidige forvaltningsplaner for norske havområder.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for en enklere og mer effektiv måte å etablere marine verneområder i internasjonalt farvann på i den pågående FN-forhandlingen.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse arbeidet med vekst i oppdrettsnæringen inntil man har kontroll på problematikkn knyttet til rømming, lus, forurensning av plast og næringsstoffer og arealkonflikter.» Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 8 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.03.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved eventuelle grenseoverskridende funn, nord for områder der det i dag er åpnet for petroleumsvirksomhet, om å raskt vurdere hvordan man best ivaretar norske interesser, herunder behovet for å starte en åpningsprosess for relevante områder.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 46 mot 43 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.03.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 20 (2019–2020) – Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3, debattert 18. juni 2020

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon (Innst. 391 S (2019–2020), jf. Dokument 8:120 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Sandra Borch satt frem ett forslag på vegne av Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for uttak av rovvilt i, og i tilknytning til, tamreinens kalvingsområder.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:120 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 79 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.36)

Sak nr. 6 [15:04:57]

Referat

1. (397) Grunnlovsforslag fra Erlend Wiborg om endring i §§ 21 og 91 (Stortingets samtykke ved utnev-

ning av dommere til Høyesterett) (Dokument 12:3 (2019–2020))

2. (398) Grunnlovsforslag fra Roy Steffensen om endring i § 59 (sperregrense på fem prosent for utjevningsmandater) (Dokument 12:4 (2019–2020))
3. (399) Grunnlovsforslag fra Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk, Terje Breivik og Solveig Schytz om endring i § 2, § 4, § 9, § 16, § 44, § 99 og tittel på kapittel B (om å fullføre skillet mellom staten og Den norske kirke) (Dokument 12:5 (2019–2020))
Enst.: Nr. 1–3 blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykking for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.
4. (400) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Audun Lysbakken og Arne Nævra om sterkere vern av naturen i vindkraftutbygginger (Dokument 8:143 S (2019–2020))

Presidenten: Etter det presidenten forstår, er det flertall for at dette forslaget skal behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c. Det innstiller da presidenten på.

Er det noen som motsetter seg det? – Det er det ikke, og det anses enstemmig vedtatt.

Videre ble referert:

5. (401) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Mona Fagerås, Solfrid Lerbrekk og Katrine Boel Gregussen om en norsk offentlig utredning om seksuell trakassering (Dokument 8:135 S (2019–2020))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
6. (402) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om ansettelsen av leder for Oljefondet og Norges Banks omdømme (Dokument 8:131 S (2019–2020))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
7. (403) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maria Aasen-Svensrud, Arild Grande og Lene Vågslid om vask og renhold i kriminalomsorgen (Dokument 8:134 S (2019–2020))
8. (404) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Katrine Boel Gregussen og Mona Fagerås om å utvide barneomsorgsattesten (Dokument 8:136 S (2019–2020))
9. (405) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Kari Kjønnaas Kjos og Jon Engen-Helgheim om forbud mot søskenbarnekte-skap (Dokument 8:138 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 7–9 sendes justiskomiteen.

Presidenten: Stortinget går da tilbake til behandlingen av sak nr. 4.

Sak nr. 4 [15:05:55]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppkjøret 2020 m.m.) (Innst. 380 S (2019–2020), jf. Prop. 118 S (2019–2020))

Nils T. Bjørke (Sp) [15:06:23]: Det er interessant å høyra representanten Dale snakka om at me ikkje tenkjer marknad, me må marknadstilpassa produksjonen, når ein veit kven som hadde departementet då ein i 2014 gjorde nettopp det motsette av å marknadstilpassa. Då flata ein ut alle tilskot, ein auka produksjonen, og ein dobla konsesjonen på kylling. Det var nettopp då me fekk ubalanse i marknaden, som ein har slite med i seks år, fram til i dag. Det er det som er utfordringa.

Ja, kjøtproduksjon er berekraftig, og det kan vera eit godt klimatiltak, men då må det produserast på rett måte. Då er det faktisk viktig at me har ein struktur der bøndene kan bruka utmark og beite, der dei slepp å køyra milevis for å henta nok fôr til å ha ein produksjon som er stor nok til at ein klarar å leva av det. Det er akkurat det som er poenget. Det er viss ein har variert bruksstruktur og ein struktur som er tilpassa arealet ein har, ein får til ein berekraftig produksjon.

Det er kjekt at det er eit landbruksnettverk i Høgre. Eg heiar på det. Eg synest det er bra at dei reiser rundt. Men eg synest det er litt merkeleg at dei ikkje tek inn over seg kva som skal til for å ha den berekraftige og gode matproduksjonen dei snakkar så varmt om. Då må ein leggja til rette for det, slik at ein får brukt dette arealet og køyrt dette løpet.

Det er spesielt når det er så stor forskjell mellom det dei seier dei vil ha, og den politikken som denne regjeringa lyftar fram. Skal me få til eit klimanøytralt og godt landbruk, må ein kunna bruka arealet der det ligg, og ha tilpassa strukturar. Vårt forslag om å få ei utbygging, spesielt i mjølkeproduksjon, der bøndene kan få fornya seg og få ein enklare kvardag med den produksjonen som dei er tilpassa, hadde absolutt lyfta det. Det er synd dei ikkje tek det inn over seg.

Dei snakkar om at dei er så glade for at det er satsing på grønt og frukt. Vel, då må det òg vera prisar som gjer at det er råd å ta tak i dette, at det er råd å lyfta det, og då er ikkje 2 pst. auke nok. Eg kan ikkje skjønna at det skal klara å lyfta dette. Dei midlane som ligg inne der i tillegg, er på langt nær nok til å kompensera for den veksten i kostnader som desse bøndene har.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [15:09:13]: Jeg har lyst til å innlede med å si at jeg synes det er flott at det er

ulike nettverk i ulike partier som ønsker å snakke både fram og opp norsk landbruk. Det er jeg kjempeopptatt av.

Det har vært brukt noen tall i denne debatten som jeg ønsker å si bitte litt om.

Det ene er selvforsyningsgraden, som sank i 2019. Jeg synes man må være ærlig og si at i 2018 hadde vi den verste tørkesommeren siden krigen. Da ble over 100 000 dekar korn slått til fôr før det ble modent. I 2019 var grovførlagrene i vårt land tomme, og mange bønder måtte bygge opp grovførlagre igjen. Det lyktes de faktisk med, for avlingene i 2019 ble gode, men det forplantet seg, det som skjedde i 2018. Likevel ble kornproduksjonen i 2019 så stor at det så langt i 2020 har vært mindre behov for å importere fôrkorn enn tidligere. Vi hadde også så mye norsk mathvete i 2019 at en del av høstkornet som hadde matkvalitet, måtte reguleres om til fôr.

Jeg er enig i at i normalår er det riktig at det er markert, og vi skal ha større kornareal. Vi leverte dette i jordbruksoppkjøret i fjor, og vi gjør det i år, men vi må samtidig bruke tallene ut fra det som var forutsetningen det året.

Så er det også slik at verken Stortinget eller avtalepartene vedtar en arealbruk. Det er et resultat av markedsmulighetene og de rammebetingelsene som en legger for 40 000 private næringsdrivende, som bøndene er. Jeg vet ikke om noen som er bedre til å kjenne jordsmonnet og produsere på egen gård enn de som både eier og driver den.

Guro Angell Gimse (H) [15:11:57]: Jeg sa under replikkrunderen her at vi kanskje aldri har vært bedre rustet til å møte en krise enn i dag. Det viktigste vi gjør for matsikkerheten, er å styrke den kontinuerlige produksjonen, og vi ønsker å legge til rette for at vi kan produsere mest mulig av det som etterspørres. Samtidig er vi en liten, åpen økonomi som er helt avhengig av handel med verden rundt oss. Dette må balanseres opp mot hverandre, noe som regjeringen gjør på en utmerket måte. Årets oppgjør legger opp til å styrke produksjonen på det vi ikke er selvforsynt med, som poteter, korn, frukt, grønt og bær, så vi fortsetter jobben med å opprettholde og styrke selvforsyningsgraden.

Så har jeg behov for å si noen ord om Sandtrøens kalorier opp mot beredskap og selvforsyning. Selvforsyningsgraden baserer seg på kostholdet som vi har i dag, og ikke på hvor mye energi vi trenger for å overleve ved en krise. I en ordentlig krise hvor handelen stopper opp, vil selvforsyningsgraden bli større, og når det gjelder det totale, vil vi da være 100 pst. selvforsynt når vi legger på fisken. Vi vil altså greie oss på mindre i en krise. I en krise vil vi også kunne legge om produksjonen til mer planteprodukter, slik at vi ikke går via kua. Vi vil heller ikke

være så kresne i en slik situasjon, så da vil vi kunne spise det vi ikke spiser i dag.

Med fisken i tillegg vil vi som sagt da være 100 pst. selvforsynt og vel så det i en slik situasjon. Dette under- slår Arbeiderpartiet når de snakker om selvforsynings- graden og om hvordan vi er beredt for en krise. Det synes jeg er veldig dumt. Jeg skulle ønske at man sluttet å spre usannheter om at vi ikke har nok mat i en slik situasjon. I Norge har vi helt unike forutsetninger for å greie oss, bl.a. på grunn av fisken, som er nevnt mange ganger her i dag, og det mener jeg Arbeiderpartiet heller burde ha snakket om. Folk må slippe å gå rundt og være redd når det egentlig ikke er grunn til det.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrø- en har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:14:46]: Vi er som sagt sterkt uenige med Høyre, som mener at vi skal klare oss på mindre energi enn vi normalt gjør, ved en skikkelig krise. Det er akkurat det vi skal unngå. Det er nøyaktig derfor vi har beredskap, for at det ikke skal oppstå en situasjon hvor folk blir sultne når det er krise. Vi så nå under koronaen at folk begynte å hamstre, og det er dessverre et dårlig tegn, for det betyr at det er en del folk i Norge som ikke føler at myndighetene har kontroll. Og det er jo kontroll vi skal skape.

Så til Dale: Han hadde et par oppsiktsvekkende på- stander – og noen riktige påstander. Den riktige er at det er smart for klimaet å produsere kjøtt i Norge på lokale ressurser. Men de oppsiktsvekkende påstandene, eller de påstandene som ikke ble ettergått, er at i Fremskrittspartiets partiprogram står det helt tydelig, skrevet svart på hvitt, at en skal fjerne systemet med markedsregule- ring og bygge tollsatsene ned. Da blir det ikke rare kjøtt- produksjonen i Norge.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:16:05]: Statsråd Bolle- stad har et stort problem. Hun er statsråd i en regjering som på alvor mener at vi har den samme sjølforsynings- graden om vi importerer fôr til dyra eller ikke. Det betyr at enten vi har tørkesommer i Norge eller ikke tørkesom- mer i Norge, har vi den samme trykgheten for mat. Alle forstår at det er feil. Statsråden har et kjempeproblem.

Så snakkes det veldig mye om forhandlingsinstitut- tet. Det snakkes i denne sal som om det er sånn at der- som stortingspartier har en mening om en framfor- handlet avtale som er annerledes enn det som er fram- forhandlet, er det i strid med forhandlingsinstituttet.

Hvor står det? Det står ingen steder. Det er sjølsagt feil. Jordbruksforhandlingene, forhandlingsinstituttet, er en forberedelse til Stortingets behandling. Stortinget står fritt til å foreslå det som er nødvendig, ut fra Stortingets mening. Problemet er at Stortinget er for uklar i sin me- ning til partene.

Presidenten: Representanten Nils T. Bjørke har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nils T. Bjørke (Sp) [15:17:22]: Det er tydeleg at det er veldig viktig for regjeringa å forklara sjølvforsynings- prosenten og problematisera at nokon meiner at han er låg. Eg trudde jo – bl.a. fordi det er eit landbruksnettverk med mange – at me er einige om at han bør styrkast, at me bør lyfta han, og at me skal lyfta han på norske res- sursar. Så mitt håp – og mitt engasjement – i dag er at me fram til den neste forhandlinga kan ha det som utgangs- punkt. Om prosenten er éin eller to opp, er faktisk ikkje det som burde vera det viktige. Det viktige er korleis me skal gjera dette på ein klimavenleg måte. Då synest eg òg det er synd at ein ikkje vågar å svara på dette med struk- turen og den biten der, kva det har å seia for at ein skal kunna ha grønsaker òg ute i distrikta, for at ein skal be- halda fruktproduksjon i distrikta og ikkje berre i sentra- le, flate område, der ein heller kunne produsera korn.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [15:18:29]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomi- teen om Utbygging og finansiering av E18 Lysaker–Ram- stadsletta i Akershus (Innst. 393 S (2019–2020), jf. Prop. 38 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommu- nikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til med- lemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Aage Jegstad (H) [15:19:08] (ordfører for sa- ken): Jeg vil takke komiteen for godt arbeid. Dette er og har vært en spesiell sak.

Planleggingsprosessen har vært omfattende, men den har hele tiden hatt bred politisk støtte i Oslo og Akershus. Akershus fylkeskommune stilte 22. oktober 2018 garanti for prosjektet og finansieringen. Saken ble

oversendt Stortinget like før jul i fjor. Tidligere i år trakk det nye styret i Viken fylkeskommune denne garantien. Stilt overfor dette fikk jeg som saksordfører tilslutning til å stille den videre behandlingen av saken i bero, slik at departementet fikk en sjanse til å gå nye runder med Viken og Oslo om prosjektet. I den prosessen har det kommet konstruktive innspill fra Viken, som det framgår av statsrådens brev av 29. mai i år.

Komiteens flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre, har derfor lagt det nedskalerte prosjektet til grunn for sin innstilling. Vi mener dette tilfredsstillende kravene Viken stilte i sitt brev av 17. januar 2017. Reduksjonen vil også gjøre prosjektet økonomisk robust. Ved å forlenge innkrevningstiden fra 15 til 20 år vil også bompengetakstene kunne reduseres med 15 pst.

Mange har ønsket å framstille dette prosjektet som et nytt monsterprosjekt. Det er det ikke. Ny E18 vil erstatte den veien som allerede ligger der. Den har to bilfelt og et kollektivfelt inn mot Oslo og tre bilfelt ut av byen. Nå blir det sambruksfelt i begge retninger. En kan stille spørsmålet: Hvorfor bygger vi da en ny vei – med det samme antall felt som i dag?

Det er tre hovedgrunner. For det første gjør vi det for dem som bor og arbeider i Bærum. Ved å legge deler av veien i tunnel reduserer vi støy- og støvplagene. Disse plagene løses ikke ved å elektrifisere bilparken. Totaliteten i prosjektet vil også redusere opphopingen av biler i bolig gatene i rushtiden. Med det foreslåtte bompengelopplet for E18 med sideveier vil trafikken på Griniveien og Bærumsveien bli redusert med 60 pst. Dessuten reduseres trafikken i Bekkestuatunnelen med 30 pst. som følge av at Bærumsdiagonalen bygges. Dette vil også føre til et klart skille mellom lokaltrafikk og gjennomgangstrafikk.

For det andre gjør vi det for å bedre framkommeligheten for kollektivtransporten og legge bedre til rette for gående og syklende.

For det tredje gjør vi det for å legge til rette for by- og tettstedsutvikling i Bærum – i denne omgangen området rundt Høvik, i neste omgang Sandvika, før vi viderefører prosjektet i Asker. Vi har trukket lærdom av erfaringene i Oslo: legg veien i tunnel og frigjør overflaten til tettstedsutvikling. Det er gledelig om Oslo nå vil gjøre det samme med E18 på Filipstad.

Jeg vil til slutt berømme statsråden for måten saken har blitt behandlet på, og representanten Myrli for prosessen han har gjennomført i sitt eget parti.

Sverre Myrli (A) [15:22:12]: La meg starte med et sitat:

«Regjeringen prioriterer å starte opp utbyggingen av E18 Vestkorridoren gjennom prosjektet Lysaker–Ramstadsletta.»

Dette sitatet er hentet fra Nasjonal transportplan fra 2013. Statsministeren het da Jens Stoltenberg, og samferdselsministeren het Marit Arnstad.

Det er nemlig en rød tråd i det som er gjort med samferdselsutfordringene i Oslo og Akershus de siste 30 årene, nå Oslo og Viken. Tunneler er bygd for å få biltrafikken bort fra boligområder. Jernbanen er bygd ut med nye dobbeltspor nordover og vestover fra Oslo, og nå bygges Follobanen sørover. Kollektivtilbudet er kraftig forbedret, og flere enn noen gang reiser nå kollektivt.

Dette har vært en vellykket politikk, der ansvarlige politikere fra Oslo, Akershus og staten har tatt vanskelige valg, til tider også upopulære valg, men historien har vist at beslutningene har vært riktige. Færre byområder og færre boligområder er plaget med biltrafikk og støy, nye områder er åpnet opp for byutvikling, flere reiser kollektivt, flere sykler, og utslippene går ned. Dette er bra, og derfor må vi fortsette dette arbeidet.

På disse årene har vi fått Vålerengtunnelen, Festningstunnelen, Bjørvikatunnelen, Lørentunnelen og enda flere. Nå står Vestkorridoren for tur – med veg i tunnel og veg under lokk. Nye områder åpnes for byutvikling, kollektivtrafikken får bedre forhold, færre folk får gjennomgående biltrafikk i boligområdene, færre folk blir støyutsatt, og de som sykler, får bedre forhold. Det var riktig å legge biltrafikken i Bjørvika og på Økern og Løren i tunnel, på samme måte som det er riktig å legge biltrafikken på Høvik i tunnel.

Så skal jeg være den første til å si at det hadde vært en fordel om både Oslo, Viken og staten hadde vært enige om E18-utbyggingen som det nå ser ut til å være et klart flertall for i Stortinget. Og derfor satte de tre partene seg til forhandlingsbordet for å forsøke å bli enige om E18-utbyggingen og Oslopakke 3. Jeg vil rose samferdselsminister Hareide, som viste vilje til reelle forhandlinger fra statens side, og reell vilje til også å endre E18-prosjektet – hele tida for å forsøke å få til enighet.

Det ble avholdt 13 forhandlingsmøter uten at de tre partene ble enige. Jeg gjentar at det aller beste hadde vært om partene ble enige, men det ble de altså ikke etter 13 møter. Det er liten grunn til å tro at partene hadde blitt enige på møte nr. 14 eller 15.

Det er seks måneder siden proposisjonen ble lagt fram, og det er Arbeiderpartiets vurdering at vi nå må fatte en beslutning, nå må vi få en avklaring. Vårt utgangspunkt har hele tida vært å få en løsning for E18 på strekningen Lysaker–Ramstadsletta i Bærum, og det får vi nå.

Tor André Johnsen (FrP) [15:25:40]: I dag skal vi behandle et gigantisk prosjekt med stor usikkerhet vedrørende kostnader. Kostnadsrammen er på hele 17,4 mrd. kr. Hadde det vært korrekt at det skal bygges nye motorvei, slik motstanderne av prosjektet og spe-

sielt Miljøpartiet De Grønne prøver å skape et feilaktig inntrykk av, hadde det for oss i Fremskrittspartiet vært ok å bruke 17,4 mrd. kr bare på vei. Det ville faktisk gitt mange mil med trygg og sikker motorvei og ikke bare noen få kilometer med E18 – slik vi vedtar i dag.

For å sette ting litt i perspektiv: Vi bygger nå 43 km med ny firefelts E6 gjennom hele Hedmark. Deler av prosjekt skal ministeren for øvrig åpne nå 1. juli. Og tallet være Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er dette nå norgeshistoriens lengste firefeltsprosjekt. 43 km er ti ganger så langt som E18-prosjektet vi i dag vedtar – ti ganger så langt, og kostnaden er bare 8 mrd. kr.

E6- og E18-prosjektene er selvfølgelig ikke helt sammenlignbare, men det er en viktig påminnelse om hvor mye motorvei vi kunne fått for hele 17,4 mrd. kr, og E18-prosjektet vi vedtar i dag, er absolutt ikke et motorveiprojekt, men så mye, mye mer. Fakta er at det ikke skal bygges såkalte monstermotorveier, som venstresosialister og Miljøpartiet De Grønne prøver å lure folk til å tro. Fakta er at E18 Lysaker–Ramstadsletta er et grønt byutviklingsprosjekt hvor størsteparten av midlene går til alt mulig annet enn vei. Store deler av prosjektet gjelder sykkel, gange og kollektive løsninger med sykkelveier og kollektivfelt. Det skal plantes trær, bygges tunneller og legges lokk over E18 for å frigjøre arealer til næring og annen aktivitet. For beboerne langs veien blir det mer grønt og mindre støy og forurensning. Alt dette selvfølgelig positivt for dem som bor langs E18, men det blir helt feil å vri det til at det er å bygge monstermotorveier.

Jeg anbefaler Miljøpartiet De Grønne å ta en studietur til USA hvor det virkelig bygges motorveier med både 8, 10, 12, 14, etc. felt. Det er motorveier som er bredere enn flystripa på Gardermoen. Da kan det kanskje være passende å bruke en retorikk med ordet «monstermotorvei» på slike veier, men ikke når det gjelder dette prosjektet. Det skal faktisk bare bygges 4,4 km ny E18 – bare 4,4 km. Det er fakta, så det er helt utrolig hvor feilaktig denne saken har blitt framstilt i media.

Det er også litt misvisende at selve saken kalles «Utbygging og finansiering av E18 Lysaker–Ramstadsletta». Følgelig er det naturlig å tenke at dette er et motorveiprojekt, men det er som sagt så mye, mye mer enn en motorvei.

Jeg fremmer til slutt Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Tor-André Johnsen har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Presidenten vil nok anbefale representanten å være noe forsiktig med å karakterisere andre politikere på en slik måte som vedkommende gjorde i sitt innlegg.

Bengt Fasteraune (Sp) [15:29:00]: E18 Vestkorridoren består av 17,3 km motorvei mellom Lysaker og Drengsrud i Asker. Cirka halvparten av strekningen går i tunnel under lokk. Hele prosjektet skal bygges i tre etapper. Det er Lysaker–Ramstadsletta, som vi skal behandle nå, Ramstadsletta–Slependen og Slependen–Drengsrud. I tillegg til motorveien består prosjektet av Bærumsdialogen og Vestre lenke. Dette er lokalveier for bl.a. å bedre forbindelsen til Fornebu. Selvfølgelig er dette viktig for Asker og Bærum. Prosjektet finansierer i stor grad bedre bymiljø og byutvikling, som det har blitt poengtert mange ganger, noe som i seg selv er svært spesielt når man sammenligner med prosjekt i andre deler av landet.

Prisen for hele prosjektet E18 Vestkorridoren var i Nasjonal transportplan anslått til å være 37,1 mrd. kr. Vi har bedt om sist oppdaterte tall, men har ikke fått det, og det er grunn til å tro at kostnaden blir godt over 40 mrd. kr. Kostnaden de første 4,4 km er på 17 mrd. kr, med 34 pst. statlig bidrag.

Senterpartiet er opptatt av omfang og kostnader for prosjektet. Vi viser videre til at Viken fylkeskommune ikke ønsker å stille garanti for bompengelånet slik prosjektet er skissert i proposisjonen, heller ikke etter de nye forhandlingene med utgangspunkt i justert alternativ. Det er ikke grunnlag for å vedta prosjektet slik situasjonen er nå. Forhandlingene mellom staten, Viken og Oslo kommune har ikke ført fram, og jeg kan vise til brevet som vi har fått i transport- og kommunikasjonskomiteen:

«Det har ikke vært mulig å oppnå lokalpolitisk enighet som gir grunnlag for et nytt garantivedtak fra Viken fylkeskommune. Premissene i Prop. 38 S om lokalpolitisk tilslutning og fylkeskommunalt garantivedtak er derfor ikke lenger tilstede.»

Likevel og merkelig nok legger flertallsforslaget i dag til grunn at det stilles en tilstrekkelig lokal garanti for bompengelånet. Og ikke nok med det – departementet får fullmakt til å tilpasse prosjektet i henhold til de endrede forutsetningene. I tillegg poengteres det at det er svært viktig å komme i gang med forhandlingene om Oslopakke 3. Det er vel ingen ting som tyder på at noen kommer til forhandlingsbordet etter det vedtaket som mest sannsynlig blir gjort her.

Denne proposisjonen skulle aldri vært fremmet med så mye usikkerhet med hensyn til både sakens innhold og garantistillelse. Innstillingen fra komiteen lener seg på et brev fra statsråden der en rekke endringer av opprinnelig prosjekt ramses opp. Det er ikke en framforhandlet løsning mellom Oslo, Viken og staten, og det som nå skjer, er å overkjøre to fylkeskommuner som representerer to millioner mennesker.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Har representanten tenkt å ta opp forslag?

Bengt Fasteraune (Sp) [15:32:04]: Det har han tenkt å gjøre!

Presidenten: Då har representanten Bengt Fasteraune både tenkt og gjort det – han har teke opp forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti og forslaget frå Senterpartiet.

Arne Nævra (SV) [15:32:21]: Som presidenten helt sikkert kjenner til, deler jeg tidligere talers synspunkter i denne saken.

Dette har vært, mildt sagt, dårlig håndtert. Jeg skal komme tilbake til hva prosjektet innebærer, og hvorfor SV er imot, men nå skal jeg si litt om det alvorligste i denne saken, nemlig de krumspringene som er foretatt av regjeringa og etter hvert også av stortingsflertallet, og dette som nå tenderer til å lukte litt maktmisbruk og sviakt mot lokaldemokratiet. Det er alvorlig.

Aller først: Hvorfor fremme en proposisjon som i både prosjektinnhold og finansiering mangler støtte fra to regioner, med et politisk flertall som representerer over to millioner mennesker, nesten halve befolkningen? Tenk over dette. Det skulle etter SVs mening ikke vært satt fram en slik proposisjon etter at Viken, ut fra sin nye samarbeidsplattform, klart sa fra at garanti for opprinnelig prosjekt ikke kom på tale.

Fra før hadde vi et slags kompromiss fra 2016 i Oslo-pakke 3-forhandlingene. Det var utgangspunktet. Men så har altså stortingsflertallet og regjeringa økt ambisjonene for dette enorme prosjektet, som kanskje får en sluttsum på 40, 50, 60 mrd. kr, hvis vi tar med innkrevingskostnadene – ikke vet jeg – hvis disse utbyggingsvirke i salen her får det som de vil. En skal ikke ha mye politisk teft for å skjønne at en sånn strategi ville føre til skjæring, frustrasjon og krav om nye forhandlinger.

Så har det vært ført forhandlinger, men forhandlinger mot klokka, med en proposisjon liggende i Stortinget over seg. Ikke så rart at med et sånt hastverk og med et forhandlingsklima om at «dette skal gå igjennom, koste hva det koste vil», blir det altså ingen enighet.

En helt naturlig konsekvens av at forhandlingene ikke førte fram under hastverket i vår, burde vært at proposisjonen ble trukket tilbake, og at en ny en, med en framforhandlet ny løsning, ble lagt fram for Stortinget – men nei, det ble det ikke.

Regjeringa kommer med et lengre svar på et spørsmål fra komiteen, og så limes dette svaret som et kjempelangt sitat inn i proposisjonen som et nytt saksunder-

lag – en helt underlig framgangsmåte. På toppen av det hele svares det fra statsråden at videre framdrift er avhengig av lokal støtte. Han åpner altså, som han også presiserer i et svar til meg, for garantier fra Bærum kommune, f.eks., som jo har vært presentert i mediene. Om dette har skjedd tidligere, om det er i orden formelt, og at det er Fylkesmannen som i så fall godkjenner det, er ikke poenget. Det som er poenget her, er at dette er nok en slalåm, som igjen føles som en overkjøring av de store regionene. Det var tydeligvis ikke nok at Viken ble tredd ned over hodet på de tre fylkene; nå skal også Viken-konstruksjonen på et vis umyndiggjøres.

Jeg tar da opp forslaget fra SV.

Presidenten: Då har representanten Arne Nævra teke opp forslaget frå Sosialistisk Venstreparti.

Solveig Schytz (V) [15:35:44]: Å vedta bompengeproposisjonen for E18 Lysaker–Ramstadsletta er en stor milepæl. Jeg har jobbet med denne saken så lenge jeg har vært folkevalgt, og jeg er veldig glad for at vi har funnet en enighet i Stortinget om en løsning for E18 Vestkorridoren som sikrer bedre framkommelighet for kollektivtrafikken, ny kollektivterminal på Lysaker, nye, gode sykkelveier og at bilene nå skal under bakken. Det betyr mer plass til mennesker, til gående og syklende, og til byutvikling, og mindre vei som barriere i nærmiljøet, og å åpne opp mot fjorden. Det betyr mye for alle som bor i dette området, både for dem som bor der nå, som har vært sterkt plaget av støy, støv og forurensning i årtier, og ikke minst for alle som skal bo i dette området i framtiden. De fleste ser at Bjørvika og Fjordbyen er positivt for Oslo, og nå har vi lagt forholdene til rette for en liknende utvikling i nabokommunene vest for Oslo.

Bedre kollektivløsninger har alltid vært mål nummer én for Venstre, og enigheten mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet er utrolig viktig for folk som er opptatt av bedre kollektivløsninger nær Oslo. Krangelen om E18 har også satt Fornebubanen på vent i altfor lang tid. Nå kan vi komme videre også med Fornebubanen, som er det viktigste miljøprosjektet i Oslo-området. Fornebubanen er ikke bare en T-bane til Fornebu, det er en T-bane fra Fornebu via Lysaker og Skøyen til Majorstuen, som vil øke kapasiteten i T-banenettet i Oslo med 20 pst. Det er mange millioner flere kollektivreiser på skinner i året. Og uten en enighet om E18 Vestkorridoren ville grunneierbidrag på flere milliarder til utbygging av Fornebubanen forsvunnet.

Det har vært svært viktig å være pragmatisk og finne løsninger på tvers av politiske partier, kommuner og fylkeskommuner, og det er gjennom å bygge samarbeid og finne løsninger over tid at vi klarer å få viktige prosjekter realisert. Manglende vilje til kompromisser var i ferd med å sette en stopper for bedre løsninger for folk i vår

region. Det er de som evner å bli enige, som får ting til, og det er også den grunnleggende forutsetningen for alle samferdselsprosjekter i Oslo, Akershus og Viken de siste tiårene.

Noe av det første dagens byråd i Oslo gjorde da de kom til makta, var å signere på å bygge ut E18, og i et Aftenposten-intervju for et par måneder siden innrømmet også byrådspartiene at de fortsatt vil bygge den ut. Med støtten fra Arbeiderpartiet på Stortinget blir det nå gjennomført, og da med en løsning med mer kollektiv og sykkel, og det er veldig bra.

For Venstre har det viktigste vært å finne løsninger. Gjennom samarbeid har vi blitt enige om en fornuftig veiløsning der man får støy og forurensning i tunnel, egne bussfiler hver vei, effektive sykkelveier og en særdeles viktig kollektivterminal på Lysaker.

Une Bastholm (MDG) [15:38:48]: Sannheten står på spill i denne saken. La meg være veldig tydelig: At dette ikke vil øke veikapasiteten, er direkte feil. Veien er fortsatt både lengre, dyrere og bredere enn det man ble enige om for fire år siden. At dette er bra for kollektivtransporten, er også feil. Løsningene flertallet vil vedta i dag, har både mer vei, flere bilfelt og kompliserte kryss, og summen blir derfor at vi får mindre og kortere kollektivfelt inn mot Oslo enn det er i dag. Derfor er også Ruter, eksperten på kollektivtransport i regionen, kritisk. Prosjektet er fortsatt større enn de lokale partene var enige om i 2016, og per i dag er det ingen lokal enighet om et større prosjekt enn vi hadde i 2016.

Det som presenteres som store endringer, er i realiteten marginal flikking. Det svarer ikke på det innbyggerne i Viken og Oslo trenger for å kunne reise enkelt og miljøvennlig. I stedet har man tatt utgangspunkt i bilen, som om vi var et helt annet sted i Norge enn i en hovedstadsregion i vekst, og som om vi var på et helt annet tidspunkt i historien enn i 2020 når det kommer til hvordan vi tenker byutvikling i store områder i vekst. Man planlegger for mer støy, mer kø og dårligere luft.

Av alle selvmotsigelsene i denne saken er den verste at regjeringen og stortingsflertallet prøver å presse lokale myndigheter til å ta valg som saboterer både nullvekstmålet som Stortinget selv har vedtatt, og Norges forpliktelser om å kutte 50–55 pst. av våre klimagassutslipp innen 2030. Det skulle vært motsatt. Det skulle vært slik at Stortinget iherdig jobbet for at man lokalt fulgte opp de målene som Stortinget har bestemt.

For at kollektivfelt ut av Oslo skal fungere, forutsetter Vegvesenet at trafikken i Oslo må kraftig ned, med 20 pst., uten at de har noen som helst form for sannsynliggjøring av hvordan dette skal skje, særlig sammen med en kapasitetsøkning for bilen. Svaret er enkelt: Det er egentlig bare skyhøye bompengavgifter som kan hin-

dre at trafikken øker hvis vi vedtar dette prosjektet nå. Man ender altså opp med en situasjon der man i stedet for å satse stort på kollektiv, sykkel og gange først vil bruke 16 mrd. kr – eller mer, gudene vet – til et veiprojekt for så å sette bompengavgiften så høyt at folk ikke har råd til å bruke bilen inn til byen.

Transportøkonomisk institutt slår fast at oppskriften for å oppnå nullvekst i biltrafikken ikke er utvidet veikapasitet, men et forbedret kollektivtilbud, trygge sykkel- og gangveier og å innføre restriktive virkemidler mot biltrafikken.

Heldigvis har vi et byråd i Oslo og et fylkesråd i Viken som lytter til ekspertene og ikke lar seg presse av Stortinget. For oss i Miljøpartiet De Grønne er det viktigert å se hvor stødig våre forhandlingspartnere står på den politiske plattformen vi forhandlet fram i høst. Dette er politikere som ser hva som står på spill. Å fortsette planleggingen av prosjektet uten en fylkeskommunal garanti for Stortinget nå vil bryte fullstendig med hvordan vi planlegger store samferdselsprosjekter i Norge, nettopp for å gi innbyggerne forutsigbarhet og sikre lokal forankring og en ansvarlig bruk av penger.

Bjørnar Moxnes (R) [15:42:07]: I denne saken vil Arbeiderpartiet og de borgerlige regjeringspartiene påtvinge folk i Oslo og Viken en motorvei som innbyggerne selv ikke vil ha, til en kostnad av flere titalls milliarder kroner på toppen av det – tidenes bompengebonanza – bare for å kunne måke inn til byen enda flere biler med enda mer forurensning. Stortinget har vedtatt en nullvisjon, dvs. at det ikke skal være noen vekst i biltrafikken inn til byen. Dette er samferdselspolitikk i Bakvendtland, og det er en trist dag for dem som kjemper for levelig byluft, mot klimaendringer og for en framtidsrettet samferdselspolitikk.

Arbeiderpartiet er her med og sikrer flertall for en miljøfiendtlig, byluftfiendtlig motorvei fra Lysaker til Ramstadsletta i Bærum. Denne motorveien har en pris på over 4 mrd. kr per kilometer og er Norges tredje mest ulønnsomme veiprojekt. Alle her i salen vet jo – i hvert fall burde alle i salen her vite – at jo mer motorvei man bygger, desto mer trafikk blir det, og desto lengre blir køene. Det har vært slik siden 1950-tallet. Det burde Arbeiderpartiet snart ta inn over seg, og det er det på tide at vi også tar konsekvensen av.

Vi og folk i Oslo vet at bilen tar altfor mye plass i byen vår, og at det koster vanvittig mye med de store veiprojektene. Derfor burde hovedjobben vært å sørge for et enda mye bedre kollektivtilbud som alternativ til privatbilen. Rødt har fra dag én vært imot dette monstremotorveiprojektet, som er finansmessig galimatias og også bompengemessig helt vanvittig. Vi vet at Oslo-regionen trenger bedre kollektivtrafikk, ikke mer mot-

orvei og ikke en enda større bompengerregning til folk flest, som dette prosjektet kommer til å medføre.

Et klart flertall i Oslo bystyre, og også i Viken fylkeskommune, ønsker å skrote utvidelsen av E18. At Høyre nekter å legge vekk en gammeldags motorveiløsning, mot lokaldemokratiets vilje, er kanskje ikke så overraskende. At Arbeiderpartiet gjør det samme, er kanskje litt mer skuffende. Vi mener at samferdselspolitikken bør forankres i åpne og brede demokratiske prosesser lokalt og ikke bare bankes igjennom i Stortinget mot lokaldemokratiets vilje, mot klimahensyn og ikke minst mot byluftensyn, som regjeringen og Arbeiderpartiet gjør i salen i dag.

Statsråd Knut Arild Hareide [15:45:23]: Det har vore ein lang og brokete veg til der me er i dag, men no er eg glad for at Arbeidarpartiet på Stortinget er med på å ta ansvar og støttar utbygginga av E18 Lysaker–Ramstadsletta.

Dette er eit prosjekt som mange har venta lenge på. E18 Vestkorridoren har frå etableringa av Oslopakke 3 lege som ein av dei viktigaste føresetnadene for den breie politiske einigheita om pakka, i tillegg til den storstilte satsinga på kollektivtransport som har skjedd dei siste åra i hovudstadsområdet. Trafikantane vestfrå har betalt nesten 4 mrd. kr i ekstra bompengar på fylkesgrensa sidan 2008. Det er verkeleg på tide at dette prosjektet, som er eit byutviklingsprosjekt, blir realisert.

Saka blei lagd fram av regjeringa før jul og var basert på ein langvarig prosess og lokalpolitisk tilslutning og vedtak om finansieringsløsning, eit bompengelopplegg og lokal garantistilling. Da Viken trekte garantien i februar, fall ein avgjerande premiss for saka bort. Det er eit grunnleggjande prinsipp ved bompengefinansiering i Noreg at det er basert på regionalt/lokalt initiativ og vedtak. Det ønskjer ikkje eg å endre på. Ordninga med at fylkeskommunar og/eller kommunar stiller garanti for bompengelån i vegprosjekt, er òg ein langvarig og etablert praksis. Dette medfører at dei lokale myndigheitene er med på å ta ansvar for finansieringsplanen for prosjektet. Det er mest vanleg med fylkeskommunal garanti, og sidan det òg er fylkeskommunane som eig bompengeselskapa, betyr det at dei kan vareta interessene sine som garantistar ved å fokusere på effektiv innkrevjing og god finansforvaltning av bompengane gjennom selskapa. Det er ikkje aktuelt for meg å endre denne praksisen ved å stille statleg garanti for prosjektet.

Eit lokalt garantivedtak må altså på plass og er ein føresetnad for Stortingets vedtak. Eg håpar, men kan ikkje garantere for, at ei slik rask løysing finn stad når no Stortinget har behandla denne saka.

Ny E18 er ikkje eit monstervegprosjekt, men eit byutviklings- og kollektivprosjekt, eit vegprosjekt for

framtida og ein del av ei heilskapleg transportløsning for hovudstadsregionen – eit slikt prosjekt som Oslo har fått i Bjørvika, og som dei no òg ønskjer seg på Filipstad.

Me veit ikkje i dag kva utfallet av denne saka er, men no har Stortinget gjort sin del av jobben. Om me lykkast, vil eg rette ein spesiell takk til to herremenn som eg meiner han bør gå til, Sverre Myrli og Nils Aage Jegstad, for arbeidet deira i denne saka.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [15:48:40]: Nå ble de før nevnte forhandlingene om E18 og forhandlingene om Oslopakke 3 mellom staten, Oslo og Viken i realiteten ført parallelt. Etter at man da ikke kom til enighet om E18, kom man heller ikke videre med Oslopakke 3. I innstillingen skriver komitéflertallet at det er «svært viktig» at en «nå kommer i gang igjen med forhandlingene om Oslopakke 3». Spørsmålet mitt til samferdselsministeren er: Har han merket seg komiteens utålmodighet etter å komme i gang igjen med Oslopakke 3-forhandlingene, og hvordan har han som samferdselsminister og staten tenkt å bidra i ytterligere forhandlinger om Oslopakke 3?

Statsråd Knut Arild Hareide [15:49:28]: Eg meiner at forhandlingane om Oslopakke 3 har vore utruleg viktige og gode forhandlingar for hovudstadsregionen. Det har betydd veldig mykje. Me har funne tverrpolitiske løysingar, og mitt ønske er at nettopp Oslopakke 3 skal leve vidare. Men det er ikkje tvil om, når vi veit kor viktig E18 og Vestkorridoren har vore som ein grunnpiilar i Oslopakke 3-arbeidet, at om det ikkje blir nettopp ein E18 Vestkorridoren, vil det bli svært krevjande å få Oslopakke 3 til å leve vidare.

Men eg ønskjer å bidra, og eg ønskjer å ta eit møte med partane. Det er òg fordi eg ønskjer å få Fornebu-bane-prosjektet på plass. Det er eit godt prosjekt. Så eg vil ta eit initiativ til å møte partane torsdag i neste veke. Til grunn for det møtet vil det vedtaket som Stortinget gjer i dag, liggje.

Sverre Myrli (A) [15:50:32]: Jeg takker for svaret og ønsker lykke til med svært viktige møter og viktige forhandlinger.

Nå var statsråden selv inne på det som i utgangspunktet er mitt neste spørsmål – det gjelder Fornebubanen. Vi husker alle for noen valgkamper siden fire borgerlige partiledere som sto med spader og litt av hvert ute på Fornebu og lovte statlig bidrag og fart i Fornebubane-utbyggingen. Det har vel ikke akkurat gått sånn, men uansett er det nå viktig at man kommer videre med arbeidet med Fornebubanen, og at man nå ser på helhetlige transportløsninger i Vestkorridoren, hvor E18-utbyggingen både åpner for den såkalte Gjønnediago-

nalen i Bærum og åpner for ny vei til Fornebu, slik at man får helhetlige transportløsninger.

Da er spørsmålet mitt: Hva er nå statens bidrag til Fornebubanen, og hvordan ser samferdselsministeren for seg framdriften for å komme i gang med utbyggingen av Fornebubanen?

Statsråd Knut Arild Hareide [15:51:34]: Eg vil på møtet i neste veke nettopp ta føre meg det som bør vere statens bidrag. Men det me skal vere klar over, er at utan E18 vil grunneigarbidraget til Fornebubanen forsvinne. Det er 2,5 mrd. kr. Så utan at E18-prosjektet kjem på plass, har me ikkje finansiering for Fornebubanen.

Eg deler representanten Myrlis både engasjement og ønske om at me skal kome i gang med Fornebubanen. Det er ein viktig del både for å få ein betre kollektivtransport til Fornebu og fordi det vil inngå i eit T-banett som betyr veldig mykje. Og eg opplever, sjølv om me i dag diskuterer eit prosjekt det er noko ueinigheit om, at det er ein veldig samla region som peiker på Fornebubanen. Det er mitt ønske at me skal lukkast med no å gi sikkerheit både for E18 og for Fornebubanen.

Bård Hoksrud (FrP) [15:52:47]: Jeg skal ikke prate om veien. Den skal jeg komme tilbake til i innlegget mitt.

Jeg synes Fornebubanen og løsningen der er en spennende ting. Og The Boring Company, som Elon Musk eier, er jo et av de selskapene som nå ønsker at man skal se på og regne på om man kan få ned kostnadene, for det koster vanvittig mye penger det som nå ligger i Fornebubanen. De er veldig opptatt av muligheten til at noen også kan se over og følge opp det, og min utfordring til statsråden er da: Er det noe statsråden også vil gi dem muligheten til å få sett på – om man kan få ned kostnadene ved å velge en ny, moderne, spennende løsning som er framtidrettet, og kanskje også autonome biler istedenfor tradisjonell bane, som er det som ligger der i dag?

Statsråd Knut Arild Hareide [15:53:40]: Eg har sjølv fått den presentasjonen av The Boring Company, og det er ikkje tvil om at dei her presenterer nye løysingar som eg trur me vil få stor glede av framover. Det kunne vore spennande å ha sett dette inn mot Fornebubane-prosjektet, men det er ikkje tvil om at konseptet for Fornebubanen har kome veldig langt. Fornebubanen er jo òg ein del av ei T-baneløysing i Oslo som allereie er etablert på den teknologien som er der, og det no å forandre konsept knytt til T-banen og Fornebubanen trur eg er eit betydeleg og vanskeleg arbeid. Men eg deler representanten Hoksruks både visjon og tankar om at nettopp den typen løysingar som kan bruke ny teknologi, vil kunne spare kostnader, men òg gi oss betre til-

bod. Men eg trur at for Fornebubanen ligg det eit fullgodt konsept til grunn, og eg ønskjer ikkje no å gå inn og forseinke eit arbeid. Me har venta lenge nok på Fornebubanen, og eg ønskjer at det skal arbeidast vidare med det konseptet.

Bengt Fasteraune (Sp) [15:54:56]: Flertallsforslaget fra komiteen baserer seg på brevet fra samferdselsministeren av 29. mai 2020, som er belyst flere ganger, og i brevet orienterer statsråden om et justert alternativ for E18 som Statens vegvesen har lagt fram i forhandlingene. Ettersom det ikke har vært mulig å oppnå lokalpolitisk enighet, heller ikke med det justerte alternativet fra Statens vegvesen, er det altså uklart hvilket prosjekt vi får med forslaget fra flertallet. Dette har jo også bare blitt forsterket når vi har hørt det som har blitt sagt i salen. Samtidig skriver flertallet i merknadene sine at «departementet får fullmakt til å tilpasse prosjektet i henhold til de endrede forutsetningene». Det ligger altså i vedtaket.

Hvilke fullmakter mener statsråden han får med det forslaget som foreligger fra flertallet, og hvor store endringer skal til for at Stortinget igjen må behandle saken?

Statsråd Knut Arild Hareide [15:55:55]: Det er veldig tydeleg kva prosjekt me i dag vedtar. Da Viken gjekk inn i forhandlingane, hadde dei eit vedtak om eit heilskapleg E18-prosjekt som i større grad sikrar god kollektivløysing, og som bidreg positivt til nullvekstmålet. Det ligg til grunn for det Stortinget vedtar i dag.

Så er det slik at det må ein lokal garanti på plass. Me inviterer lokale myndigheiter – me går ikkje bort frå den regelen – og det må på plass for at dette prosjektet skal kunne realiserast. Så det er ikkje tilstrekkeleg det som skjer i Stortinget i dag, men det er ein nødvendig føresetnad for at me skal lykkast med dette prosjektet.

Eg skulle gjerne sett at det var blitt ei einigheit, men eg synest dei forhandlingane som har vore, faktisk har gjort prosjektet enda betre. Dette er eit byutviklingsprosjekt, det er eit kollektivprosjekt, som fleire har påpeikt i dag.

Arne Nævra (SV) [15:57:13]: I innlegget mitt beskrev jeg en mildt sagt rotete prosess i denne saken, som bærer preg av overkjøring av to store regioner. For mange tror jeg nok det føles som et maktmisbruk. Mitt spørsmål til statsråden er rett og slett: Føler statsråden seg komfortabel med at så mange ser på dette som nettopp maktmisbruk?

Statsråd Knut Arild Hareide [15:57:43]: Eg er veldig komfortabel med dette. Det var Viken som trekte sin garanti. Det måtte me ta inn over oss. Da var det heilt naturleg, meiner eg, å gå i nye forhandlingar. Me kjem

ikkje til å overkøyre dei regionale, lokale myndigheitene, for me seier: Det må stillast ein lokal, regional garanti til grunn for dette prosjektet, som for alle andre prosjekt. Men hadde eg kome med ein statleg garanti i dag, overkøyrte og laga nye prinsipp for bompengefinansieringa, forstår eg at ein kunne ha stilt den typen spørsmål som representanten Nævra her tar opp. Men det er Viken, som valde å trekkje garantien, som har skapt denne «rotete» situasjonen. Me har, så godt me har greidd, prøvd å rydde opp, og me har eigentleg fått eit betre prosjekt. Men me treng ein lokal garanti for å kome i mål.

Une Bastholm (MDG) [15:58:56]: I denne saken er det fylkeskommunene Viken og Oslo som forsvarer Stortinget og regjeringens mål på miljø, klima og folkehelse ved å insistere på – og dermed bli framstilt som vanskelig fra enkelte representanter i salen her – at man ikke skal utvide veikapasiteten for biler inn i hovedstadsområdet vårt, som er i vekst, og som trenger en mye smartere mobilitet, og flere over på kollektiv.

Da statsråden kom inn i posisjonen som statsråd, var han tydelig på at klimaet skulle bli høyt prioritert. Statsråden var dessverre den første som har vært i den posisjonen som begynte å true med å holde Fornebu-banen tilbake, altså ikke bidra til å finansiere Fornebu-banen hvis man ikke fikk på plass en utvidelse av E18. Det synes jeg var overraskende. Et springende punkt nå er om staten er tilfredsstilt med en lokal garanti fra en enkeltkommune i Viken. Er statsråden enig i at det vil være negativt for den helhetlige samferdselsplanleggingen i hovedstadsområdet hvis E18 bygges utenfor Oslopakke 3 og en enighet mellom de partene som sitter der?

Statsråd Knut Arild Hareide [16:00:09]: Me har halde oss til dei forhandlingane som har vore heile vegen, og når me no byggjer dette prosjektet, får me like mange gjennomgåande felt som me har hatt tidlegare. Me får fleire kollektivfelt, me får ei betydeleg sykkel- og gangvegutvikling, og me får eit byutviklingsprosjekt som er veldig stort. Eg synest det er litt spesielt – når eg no ser at Oslo ønskjer å gjere det same på Filipstad, og det stiller eg meg positiv til – at denne typen byutviklingsprosjekt er greitt i Oslo, men det er altså ikkje greitt i Viken, ut frå Oslo sin ståstad.

Som eg òg har svart på i spørsmåla til meg: Det å nå nullvekstmålet med nettopp dette prosjektet er det gode moglegheiter for. Dette er eit godt prosjekt, men me held oss til den kutymen og det regelverket me har om lokal, regional garanti.

Presidenten: Replikkordskiftet er då omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Hårek Elvenes (H) [16:01:31]: I dag passerer vi en milepæl hva angår utviklingen av ny E18. Kampen har vært lang og tålmodigheten har vært stor. Jeg kom selv inn i kommunestyret i Bærum i 1995, og da var dette et høyaktuelt politisk tema, og mange hadde stått i denne kampen før den tid.

Det interessante er at de samferdselspolitiske grepene som man i hovedstaden gjorde for 30 år siden, og som man er så stolt av i dag, skal man nå gjøre i vestregionen 30 år etterpå. Det er på høy tid å bedre framkommeligheten og legge til rette for en miljøvennlig utbygging i Asker og Bærum, og den tiden er kommet nå. Vi skal huske på at Stor-Oslo er en av de raskest voksende regioner i Europa. Befolkningen i Asker og Bærum er antatt å øke med 50 000 mennesker innen 2030. Den befolkningsveksten og den trafikkveksten som dette medfører, skal primært tas kollektivt ved buss. Så 55 pst. av kollektivtransporten vestfra skal faktisk tas med buss, og da må også bussen få bedre framkommelighet enn i dag.

Dette er noe langt mer enn en lokalvei i Asker og Bærum. Undersøkelser viser at 130 kommuner direkte eller indirekte vil ha en positiv effekt av den utbyggingen som gjøres i dag. Vi skal huske på det, og det bør kanskje de som tilsynelatende er spesielt opptatt av miljøpolitikk, at hele 17 000 mennesker i Bærum plages av støy og forurensning daglig fra denne veien. Det vil være uansvarlig ikke å gjøre noe med det. Deres tålmodighet har vært satt på prøve i lang tid, og de har sittet i boliger som ikke har vært omsettbare på grunn av at denne veien har vært planlagt.

Det er en klar nasjonal vilje representert her i salen for å gjennomføre dette prosjektet. Lokalt i Asker og Bærum er det et stort flertall for det samme. Vi vet at det også reelt sett er et flertall i Viken for å gjennomføre dette prosjektet, men de venstresosialistiske partiene og Miljøpartiet De Grønne har liksom gjort dette prosjektet til sin symbolsak å gå imot. Samferdselsministeren var tydelig på at det vedtaket som er blitt gjort i Viken, er å imøtekomme det konseptet som nå legges fram.

Til slutt vil jeg gi honnør til samferdselsministeren som har smidd dette prosjektet godt på plass sammen med de involverte partene – et godt politisk arbeid.

Kirsti Leirtrø (A) [16:04:44]: Dette må være landets viktigste og mest etterlengtede samferdselsprosjekt. Det er ikke bare viktig for dem som bor der, men også for resten av landet. Diskusjonene har gått lenge, både rundt kostnader, trasévalg, finansiering, bompengandelen og ikke minst konsekvensene for vekst i biltrafikken – hvordan vil dette slå ut? Her er det viktig at en gjør flere ting samtidig, og det er en forutsetning at det totalt sett ikke blir en vekst, men bedre framkommelighet. Veksten i persontrafikk i og rundt de store byene tas

med kollektivtransport, sykkel og gange. Dette er viktig for å redusere kø, klima- og luftforurensning, og det er helt nødvendig for at byene skal være gode steder å bo, og for å utvikle nye arbeidsplasser.

For Arbeiderpartiet er det avgjørende at de siste forhandlingene endte med at det ble lagt langt mer på bordet fra statens side for å legge mer til rette for kollektivtrafikk, og at man for å nå nullvekstmål også ser takstene på E18 i sammenheng med takstene i Oslopakke 3 og annen virkemiddelbruk.

Oslo står også foran store investeringer i kollektivprosjekter de kommende årene. Arbeiderpartiet mener at staten må ta opptil 70 pst. av utgiftene til disse prosjektene mot at kommunene forplikter seg til omfattende boligbygging nær traseene. Antall innbyggere øker raskt, og det øker transportbehovet. Det er derfor avgjørende at vi nå har en enighet om et nytt handlingsprogram for Oslopakke 3 de neste fire årene. Dette sikrer finansiering av Fornebu-banen og nytt signalsystem for T-banen, og det settes også av betydelige midler til drift av kollektivtrafikken i Oslo og Viken. Dette er viktig. At Oslo når sine klimamål, og at vi får bedre framkommelighet og gode kollektivsystemer her, er bra for hele landet.

Evnen til å inngå kompromiss er avgjørende i politikken. Dette måtte skje nå. Det er bare slik vi kommer videre, og det er det som er det beste både for landet og for Oslo som by.

Åsmund Aukrust (A) [16:07:35]: Veksten i trafikken i hele området rundt Oslo skal tas gjennom kollektivtrafikk. Når vi vet hvor stor vekst man regner med å få i dette området, vet vi hvilken stor ambisjon det er, og hvilken massiv satsing det betyr på bygging av ny kollektivtrafikk, nye banestrekninger og flere avganger på buss og tog.

Saken vi diskuterer i dag, handler ikke om mer vei og bil, den handler om å løse trafikkutfordringer. Det handler om at kollektivtrafikken skal komme raskere fram, og det handler om at noe av trafikken som går på andre veier i Bærum, skal flyttes over på E18. Det er derfor ikke riktig at det vil gå flere biler – hvis man tar alle veiene i Bærum – over grensen, over til Oslo. Det viser veldig godt det svaret som kom fra samferdselsministeren.

I tillegg mener jeg at noe av det mest underkommuniserte i dette prosjektet er hvor viktig det er for byutviklingen. Det er ingen andre byområder hvor folk bor så tett, som ikke har fått lagt områdene sine under lokk. Det frigjør areal som kan brukes på veldig mye bedre måter enn å ha det på vei, sånn som i dag. I tillegg vil det gi bedre luft og mindre støy for befolkningen som bor der.

Befolkningen i Asker og Bærum har i årevis betalt bompenger. De har betalt det til kollektivtrafikk, til bygging av nye sykkelveier, men de har også betalt det for bygging av E18. I årevis har de vært lovet denne veien, for beslutningen om den tas ikke i dag; den er i praksis tatt for mange år siden. Nå må saken snart få en løsning.

Vi fra Arbeiderpartiet har alltid vært for E18-prosjektet. Sverre Myrli refererte fra Stoltenberg-regjeringen, hvordan vi sa det samme da som det vi sier nå, og vi sier også det samme nå som det vi sa før valget i 2017. Det vi gjør i dag, er å følge opp våre løfter til velgerne.

Til slutt: I samferdselspolitikken kommer man ikke langt med kompromissløse premisser. Man kan holde fanen høyt, men da holder man seg utenfor beslutningene. Skal man få gjennomført prosjekter i samferdselspolitikken, prosjekter som kommer til å vare gjennom mange år og ha store kostnader, så trenger man forutsigbarhet og samarbeid og tillit som varer over en periode. Jeg vil derfor slutte meg til dem som har rost alle dem som har sittet sammen og fått dette til her i Stortinget – og jeg vil også legge til den veldig gode tverrpolitiske enigheten det har vært lokalt i de kommunene dette gjelder, som i årevis har jobbet sammen for å få til det prosjektet som Stortinget i morgen kommer til å vedta.

Arne Nævra (SV) [16:10:25]: Jeg synes siste taler snakket om lokal enighet. Det fikk det litt til å skurre, men det kan hende jeg hørte feil.

Det er mange sider ved E18-prosjektet, også det reviderte forslaget, som SV sliter med eller stiller spørsmålstegn ved. Det er vanskelig å se at det ikke blir mer vei i areal og i lengde, og SV er veldig i tvil om dette bidrar til flere kollektivreisende, som jo bør være et mål.

Så vidt jeg har forstått, har Ruter anbefalt at hele prosjektet skal stresstestes, altså gjennomgås på nytt med kritiske øyne. Ruter og Jernbanedirektoratet har ikke fått vurdert hvordan man skal styrke kollektivtilbudet på konseptnivå, altså på et tidlig stadium, for det er naturlig å spørre: Hva slags transport skal vi velge for å få folk inn til Oslo? De har bare spurt om hva de mener om ulike løsninger, hvis de altså har fått den rammen – at vi skal bygge E18 – og så får dere mene noe i tillegg til det. Det er veldig viktig når det gjelder kollektivtrafikken, at de som virkelig er fagfolk på dette området, kommer inn på et veldig tidlig tidspunkt.

Kanskje får vi et prosjekt til 17 mrd. kr i første omgang som i liten grad styrker kollektivtrafikken. Det mener SV er uansvarlig. SV er også bekymret for det omfattende lokalveisystemet på overflate over tunnelloesningene som legger til rette for bilkjøring mellom øvre Bærum og Fornebu og mellom øvre Bærum og Oslo. Så vidt jeg har fanget opp, har det tydelig kommet fram i for-

handlingene at Ruter og Jernbanedirektoratet er skeptiske til de planlagte løsningene og mener det er mangelfullt utredet. Det bør vi legge oss litt på sinne.

SV mener at statsråden ikke har dekning for å hevde at prosjektet bidrar positivt til nullvekstmålet. Prosjektet genererer mer biltrafikk, men det finnes en redning for å få ned biltrafikken, og det er nok veldig, veldig høye bompengeretakster. Så kanskje kan vi på den måten unngå at trafikken øker, men da har vi et veldig usosialt perspektiv.

SV kan absolutt være med på enkeltmomenter i prosjektet, som Lysaker bussterminal, enkel avkopling til Fornebu og kollektivfelt på eksisterende vei osv., men først og fremst må vi se på helhetlige løsninger for transporten i regionen. Og da må, som jeg sa, de beste fagfolkene våre inn, også på jernbane- og kollektivløsninger, på et tidlig konseptstadium.

Det er ikke aktuelt for SV å være med på å støtte en fylkeskommunal garanti i Viken for strekningen Lysaker–Strand hvis den er en del av en utbygging helt til Ramstadsletta som det ikke er lokal tilslutning til. Og det bør jo være, det må jo være, lokal enighet hvis dette skal gli på en ordentlig måte, og i dag er det altså ikke en sånn lokal enighet. Derfor mener vi at saken bør sendes i retur til regjeringa for nettopp å oppnå en sånn enighet først.

Bård Hoksrud (FrP) [16:13:44]: Det er en artig opplevelse å høre på debatten som går her nå. Når man hører på Miljøpartiet De Grønne, SV og Rødt, høres det ut som man skal bygge en monstermotorvei. Når man hører på regjeringspartiene og på Arbeiderpartiet, høres det ut som man skal bygge en vei med økt og god kapasitet. Men realiteten er at det man gjør, er å bygge en vei som skal ha lavere kapasitet enn den veien man har i dag, og bilistene skal betale 16,3 mrd. kr i bompenger. Det er ganske spesielt. Og jeg synes det er trist at Miljøpartiet De Grønne, som er det største bilfiendtlige partiet – og som alltid vil prate bilen ned – blir dratt etter av champagnesosialistene i Arbeiderpartiet, og at Høyre også mener at det som kommer nå, er en god løsning. Dette er en utrolig dårlig løsning for bilistene i dette landet, og mange, mange er helt avhengig av å bruke denne veien. Men de skal altså få en større regning, og de skal få dårligere kapasitet enn det det er i dag.

I tillegg står det at vi skal sørge for å ha enda mer restriktive tiltak hvis trafikkveksten går opp. Da er det bare å lese svaret fra statsråden: Trafikkveksten kommer til å gå opp fram til 2040. Det betyr at de stakkars bilistene som skal kjøre på denne veien i framtiden, bare kan forberede seg på at de skal stå enda lenger i kø, at de skal betale enda mer i bompenger. Det er altså hilsenen fra flertallet som kommer til å gå for dette. Jeg kan ikke skjønne

at verken Rødt eller Miljøpartiet De Grønne er så veldig frustrerte og mener at dette er en monstervei, for dette er altså en vei med mindre kapasitet enn det man har i dag. Det er rimelig spesielt. Da har man ikke helt tatt inn over seg virkeligheten og fakta.

Men jeg må også si at det er ganske spesielt at det er noen punkter i en innstilling som er det som legges til grunn for det vedtaket vi nå gjør, og sørger for å putte på 16,3 mrd. kr til bilistene, som de skal betale, som sagt, for å få lov til å stå mer i kø.

Jeg hører argumentasjonen fra dem som bor og arbeider der, selvfølgelig, og det har jeg stor forståelse for. Men jeg mener at hvis man skulle gjort dette, om vi skal bruke så mye penger, så la oss da sørge for at bilistene får den skikkelige veien én gang for alle – sånn som representanten Johnsen viste til fra Hedmarken, der man altså bygger 43 km vei for 8 mrd. kr. Og her skal vi bygge 4,4 km – som skal være den store monsterveien. Jeg tror folk ler når de hører at det er 4,4 km, og at bilistene skal få mindre kapasitet enn det de har i dag.

Så jeg er overrasket over all den entusiasmen som er her. Jeg synes at noen også bør tenke på de stakkarene som skal betale dette gildet, nemlig de som skal få lov til å stå lenger i kø og vente mer, men som er nødt til å betale mye, mye er enn det de allerede har gjort. Færre felter og færre filer skal ramme bilistene. Det er en utrolig dårlig løsning.

Presidenten: Å karakterisera dei frå Arbeidarpartiet som har engasjert seg i denne debatten, som «champagnesosialistar», er totalt feil, og sånne karakteristikkar skal ikkje koma frå talarstolen.

Ellen Eriksen (FrP) [16:17:16]: Vi behandler i dag et stort og viktig veiprojekt. Ny og utvidet E18 er etterspurt og etterlengtet fra både lokalområdene og alle andre som bruker veien. Dessverre ser vi i dag at flertallet vil gå inn for dårligere løsninger, som vil ende opp med å koste vanlige folk milliarder i bompenger. Flertallet velger å gå bakover i stedet for å ta denne veien inn i framtiden. Og det er nettopp framtiden og de mulighetene som teknologien gir oss, jeg vil snakke litt om.

For selv om flertallet ønsker å ta E18 bakover i tid, er det ikke slik at det er den eneste muligheten. Vi i Fremskrittspartiet er teknologioptimister. Vi ønsker de beste løsningene for pengene, og det vet vi at både dagens og morgendagens teknologi kan hjelpe oss med. Det foregår nå en betydelig grad av teknologitvilling som gjør løsningene på samferdselsfeltet både bedre og billigere. Ved å ta i bruk ny teknologi kan man kutte kostnader og forbedre eksisterende løsninger, men det kan også gi grunnlag for helt nye måter å løse oppgaver på.

Med Fremskrittspartiet i Samferdselsdepartementet ble det i 2018 nedsatt en ekspertgruppe for å utrede

potensialet i den raske teknologiske utviklingen innen transportinfrastruktur. Rapporten ble framlagt sommeren 2019, og gir en god omtale av de muligheter, utfordringer og paradokser som den raske teknologiutviklingen medfører.

Ny transportteknologi gjør ikke at behovet for infrastruktur forsvinner, men den kan brukes på en bedre og mer fleksibel måte. Kjøretøy som tidligere har vært forbundet med miljøutfordringer, kan bli miljøvennlige, og store kjøretøy kan i framtiden erstattes med mindre kjøretøy med større fleksibilitet. Fremskrittspartiet mener derfor det er viktig at transportplanleggere og myndigheter følger nøye med på og evaluerer nye løsninger som er relevante for norsk infrastruktur og transportbehov.

I innværende Nasjonal transportplan sikret Fremskrittspartiet at det ble gjort tilgjengelig betydelige beløp for utprøving og utvikling av bedre teknologi. Fremskrittspartiet mener det er viktig å bygge ut gode kollektivløsninger, samtidig som man er trygg på at man får en best mulig løsning for pengene. Ta eksempelet Fornebubanen: Det er etter hvert et enormt prosjekt med stort potensial for besparelser. Banen skal ha 8 700 meter tunnel og seks stasjoner, og prisen er beregnet til 17 mrd. kr. Hva kan ny teknologi gjøre for oss i dette prosjektet?

Ser vi til hva det norske firmaet Seabrokers jobber med i USA, finner vi et godt eksempel på bruk av ny teknologi for å redusere bygge- og driftskostnader for kollektivløsninger betydelig. De bygger nå en tunnelloosning for kollektivtrafikk i Las Vegas med totalt 2,6 km tunnel og tre stasjoner. Hele prosjektet koster om lag 525 mill. kr. Skalerer vi dette opp til nivået for Fornebubanen, som er i overkant av seks ganger større enn prosjektet i Las Vegas, ser vi raskt at det er potensial for besparelser. Selv om vi for eksempelets skyld sier at alt er tre ganger dyrere i Norge enn i USA, lander vi på en kostnad på 10 mrd. kr. Det er 7 mrd. kr mindre enn dagens beregning. Her har morgendagens teknologi muligheter for å gi oss store besparelser allerede i dag.

Derfor fremmer Fremskrittspartiet i dag et forslag som ber regjeringen ta med ny teknologi og alternative løsninger som kan redusere kostnadene for framtidens kollektivløsninger, f.eks. forbindelsen mellom Fornebu og Lysaker.

Ola Elvestuen (V) [16:21:06]: Det er et viktig vedtak vi gjør i dag med å få bompengeproposisjonen for E18 Lysaker–Ramstadsletta gjennom i Stortinget. Jeg vil berømme komiteen for å finne fram til gode løsninger, også med statsråden, når det gjelder både Lysaker kollektivterminal og bedre kollektivfelt både øst- og vestover. Og så skal jeg gi Bård Hoksrud rett i én ting, og det

er at dette kommer ikke til å føre til mer trafikk inn mot Oslo, for dette er en god løsning, og den har en lang historie.

Jeg har drevet med Oslopakke 3 helt siden vi først forhandlet og foreslo det tilbake i 2002–2003. Saksordfører Jegstad har også vært med siden den gang. Representanten Solveig Schytz har også vært med lenge, og Sverre Myrli har også vært med lenge i denne prosessen. Og i hele denne tiden har det ligget som en del av enigheten at vi skal ha en utbygging av E18 vestover. Det har ikke vært min hovedsak, men jeg har hatt respekt for at det har vært en nødvendig del av den enigheten som vi har hatt om Oslopakke 3, for Oslopakke 3 har vært drevet igjennom av dagens regjeringspartier – Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre – sammen med Arbeiderpartiet, og med litt skiftende støtte fra andre partier.

Og hva har vi ikke fått til i løpet av de årene? Vi har rustet opp hele T-banenettet i Oslo. Vi er nå i ferd med å ruste opp det trikkenettet som vi har, med gateoppustninger. Vi har fått på plass en tunell i Bjørvika, som har åpnet opp hele det området for byutvikling. Vi har fått til et samarbeid mellom Oslo og tidligere Akershus på kollektivsiden, som gir et busstilbud som denne regionen aldri har hatt eller vært i nærheten av tidligere. Og vi har satt ned prisene med 20 pst.

Nå trenger vi å se framover. Nå trenger vi å levere på E18, fordi den er en del av enigheten, og vi trenger å ha det brede flertallet for å komme videre. Løsningen gir ikke mer trafikk inn mot Oslo. Den gir gode lokale løsninger, men først og fremst åpner den for at vi skal komme videre med det neste store prosjektet, som er Fornebubanen. Og Fornebubanen er viktig for strekket fra Majorstuen til Fornebu, men det handler om hele kollektivsystemet i Oslo, hvor vi får en ny T-banelinje, vi får opp kapasiteten gjennom sentrum, og vi får også økt kapasitet på busstilbudet fordi vi frigjør de bussene som nå går fra Fornebu. Nå vil vi få et mye bedre tilbud over hele byen.

Jeg forstår ikke hvorfor Miljøpartiet De Grønne og SV kjører på med sin motstand mot det ene prosjektet og prøver å stoppe det og dermed stoppe helheten i kollektivtilbudet, som vi har vist at vi klarer, og som vi trenger å holde trykk på i årene framover.

Nils Aage Jegstad (H) [16:24:28]: Det er et par ting i denne debatten som jeg må ta tak i. Det ene er dette med overkjøring.

Den saken som vi behandler i dag, ble sendt over fra Akershus fylkeskommune etter at de hadde fattet sine vedtak. Den lå ikke på Vikens bord som en sak, fordi den var ferdigbehandlet av Akershus. Da er det litt rart at de partiene som har gått til valg på å oppheve Viken, som vil ha løst opp Viken, som noe av det første forsøker å

stoppe et vedtak fattet av et nesten enstemmig fylkesting i Akershus. Det er det paradoksale her. Fra 2008 har Akershus vært i førerretet for denne reguleringsplanen. De har fattet de tunge vedtakene. De har fattet vedtak om hvordan dette skulle gjøres – de har gitt garanti. Og så kommer Viken og sier at nei, det skal ikke vi ha, for vi vil ikke ha vei.

Jeg må si det er litt spesielt når man prøver å bruke de bompengene som dette skal dra inn, andre steder i landet. Det gjelder for så vidt også Fremskrittspartiet, som er veldig opptatt av at disse 17 mrd. kr skal gå til andre steder – nei, det er bompenger, så vi skal vel ikke bruke dem.

Vi tar en del belastninger når vi er med. Et av hovedpoengene våre er at vi faktisk tror – som det gamle uttrykket sier – at politikk er det muligens kunst, men vi er helt avhengige av at vi har motparter der ute som også ser betydningen av å inngå kompromisser. Men det vi har møtt i Viken, og det vi møtte i Oslo i slutfasen her, er mangel på vilje til å inngå kompromisser. Hvis man forhandler med en motpart og partene forhandler og forhandler i 13 møter, men til syvende og sist ikke er villige til å gå den andre én meter i møte, da må noen ta et ansvar.

Dette er ikke en hvilken som helst fylkesvei. Dette er en europavei. Den har ikke funksjon bare i Bærum, men den har funksjon for hele landet. Og selv om vi nå får nullutslippsskjoretøy, T-bane, trikk – og hva vi måtte få – vil veksten i befolkningen føre til behov for godstransport. Veiene kommer til å gjøre den jobben. Det vi gjør nå, er å inngå et kompromiss, og det har vært en positiv utvikling i forholdet mellom disse meklerne og Viken. Det som mangler nå, er at de som sitter i Viken, sier: Ja, vi kom så langt. Det var faktisk bra. Her kan alle være vinnere, hvis man bare ser det positive i vedtaket.

Bengt Fasteraune (Sp) [16:27:50]: Vi konstaterer at flere av de igangsatte prosjektene, som er iverksatt i Norges land, har hatt betydelige kostnadsoverskridelser. Vi har behandlet mange av dem nå de siste ukene, og hvis vi ser på kartet, tror jeg det er innenfor en femkroning på et 1:250 000 kart. Der har altså pengene blitt brukt. Når vi er opptatt av kostnadskontroll, er vi faktisk opptatt av at vi skal vite hva vi får. Når det blir lagt fram et forslag som sier at man skal redusere ambisjonsnivået, er det ikke redusert med en eneste krone. Det står fortsatt 17,3 mrd. kr, og da sier man at prosjektet bare har blitt mer robust. Samtidig sier man til statsråden at han har frie tøyler til å justere dette prosjektet innenfor det som står på to-tre sider i en proposisjons-tekst, som er sakset fra et brev som kom fra ministeren.

Jeg har full forståelse for at mange i denne salen som har vært på talerstolen, er opptatt av at dette er gode

prosjekter for denne regionen. Det har jeg full forståelse for. Men det må være noen av oss som ser dette i en annen sammenheng. Da vil jeg nevne at i f.eks. store prosjekt, som er nevnt i debatten, som Nye Veier har vært ansvarlig for, har ofte slike små by- og utviklingstiltak – det kan være en bro over en elv, eller det kan være en busslomme – bare blitt skrappt vekk fra prosjektet, og en har sagt at dette skal vi ikke ha. Hvis en kommune ute i distriktene er uenig i dette, er svaret at da bygger vi veien en annen plass.

Så sitter vi nå og behandler en sak hvor det meste av pengene går til byutvikling. Det er gode tiltak, det er jeg enig i, men vi kaller det altså noe annet. Det er en vei som skal finansiere byutviklingen. Og så har vi en helt annen metodikk i resten av landet, hvor man da skal bygge billigere, mer effektivt og med bedre bruk av pengene. Jeg tror ikke folk synes dette er helt greit. Med 40 mrd. kr kunne vi vedlikeholdt hele fylkesveinettet i hele landet, eller vi kunne gjennomført rassikring i hele landet – bare på dette prosjektet. Så det må være lov at noen er oppe med fingeren og sier noe om kostnadskontroll, som et minimum, for det har vi ikke sett mye av i det siste. Da kan en jo bare nevne Østfoldbanen og Folbotunnelen – det sier det meste.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Jon Gunnes (V) [16:31:07]: Oslopakken, nå Oslopakke 3, er alle bypakkens og byvekstavtalters mor – ikke ta livet av moren. Det var egentlig Oslo og om-landskommunene som var drivkraften for å få bedre bymiljøløsninger. Trondheim tok ballen, og videre Stavanger og Bergen – det er mange byer som gjerne vil ha slike avtaler. Det er en lokal forpliktelse i det, for det er ikke slik at det bare er å få penger; det er en avtale med staten hvor det å gi og det å ta medfører både plikter og rettigheter. Eller for å si det slik: Det er både gulrot og pisk.

E18-prosjektet er en bit av hele Oslopakke 3. Det er ikke det direkte, men indirekte er det helt klart det. Når det gjelder det som både Ola Elvestuen, Sverre Myrli og flere har sagt her i dag om hvilken suksess man har hatt i Oslo med tanke på de tingene som har blitt gjennomført, synes jeg faktisk at de som regjerer og har makten i Oslo i dag, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne, bør være litt stolte over det også de har vært med på å bidra til. Det er helt klart at den utviklingen som har vært i Oslo, har vært veldig bra for byen, for nasjonen og for beboerne med hensyn til CO₂-utslipp.

Det er attraktivt å bo i Oslo, og det er fordi man har den fantastiske kollektivtrafikken – over 1 million passasjerer hver dag er det i kollektivtrafikken i Oslo. Det var ikke slik på 1980-tallet, da jeg bodde en femårsperi-

ode i Oslo. Da var det mer køståing i bil, i dag er det et meget godt alternativ med kollektivtrafikk.

En har altså vist fram hvordan dette kan løses i alle andre store byer i Norge, og jeg tror at nå er dette et godt kompromiss og en god løsning for å utvikle kollektivtrafikken enda mer. Fornebubanen kan bli det nye store, og jeg er enig med Fremskrittspartiet i at ny teknologi er bra, men vi må huske på at det er et eksisterende T-baneprosjekt som nå skal utvides.

Sverre Myrli (A) [16:34:16]: Det som det nå ser ut til å være et klart flertall for i denne salen, har i løpet av debatten i dag blitt kalt både krumspring, demokratisk problem, maktmisbruk og sabotasje. Det er liksom ikke grenser for hva slags ord en kan bruke. Det er noen som først kritiserer staten for at en ikke er enig med lokale myndigheter. Så endrer staten prosjektet for å komme lokale myndigheter i møte. Så kritiserer de samme folkene at staten har endret prosjektet. En må bestemme seg: Er det riktig eller galt at en har endret prosjektet?

Debatten bærer preg av slagord. Jeg må ærlig talt si jeg er litt usikker på om alle de som svinger seg til de store høydene, har sett de endringene som nå foretas i prosjektet. De som er mest opptatt av slagord, må jeg dessverre plage litt med noen faktaopplysninger. Sannheten er nemlig at E18 ligger inne i Nasjonal transportplan. E18 ligger inne i Oslopakke 3. Jeg tok med meg Oslopakke 3-avtalen fra 2016. Jeg skal sitere én setning fra eksisterende Oslopakke 3, som lyder:

«For E18 Vestkorridoren er Oslo og Akershus enige om at strekningen Lysaker–Strand gjennomføres som 1. etappe av strekningen Lysaker–Drengsrud, med mål om byggestart mot slutten av 2018 i tråd med gjeldende planer.»

Det er Oslopakke 3. Så Oslopakke 3 sier at E18 skal bygges hele veien til Drengsrud, som er i Asker. Det uenigheten har dreid seg om, er hva som skulle være første etappe. Det står, som jeg akkurat siterte fra 2016, at da var enigheten at det skulle være Lysaker–Strand. Så kommer fagmyndighetene og departementet til Stortinget og sier: Beklager, det er en veldig dårlig løsning – det er en dyrere og dårligere løsning, vi vil fraråde det. Da sier Stortinget: Det skjønner vi. Det var en enstemmig transportkomité som i 2017 sa: Da endrer vi, slik at første etappe av E18-utbyggingen blir Lysaker–Ramstadsletta. Så dette har det vært jobbet med lenge. Det er ikke noe vi har kopt sammen på bakrommet nå. Dette er grundig utredet, og et seriøst og ordentlig arbeid som nå ser ut til å finne sin løsning.

Det er nå et bedre prosjekt som får flertall i Stortinget. Lysaker kollektivterminal bygges som en del av prosjektet. Busstrafikken får bedre forhold. Nedbetalingstiden forlenges, og dermed blir bompengetakstene lavere,

og kostnadene for prosjektet er kuttet. Dette er en stor dag for folk på Lysaker, Høvik og andre steder langs E18.

Tor André Johnsen (FrP) [16:37:34]: Jeg ønsker å gå litt tilbake til disse usle 4,4 kilometerne som skal bygges. Vi i Fremskrittspartiet er veldig opptatt av at det blir seks felt. Det er viktig for å få bedre flyt i trafikken ut og inn av Oslo. E18 er tross alt en nasjonal hovedvei som dessverre går på tvers gjennom hele hovedstaden.

Det er viktig for oss i Fremskrittspartiet å bedre kapasiteten og trafikkflyten på E18. Det er viktig ikke bare for Oslo og Akershus, men det er viktig for hele landet. Det er også logisk og riktig at vi viderefører de seks feltene som i dag går gjennom Oslo. I Operatunnelen er det seks felt hele veien, og det må videreføres vestover mot Akershus.

Jeg må si at når jeg hører på Rødt og Miljøpartiet De Grønne her i debatten, skulle en nesten tro at E18 ikke er en nasjonal hovedvei, men en lokal Oslo-vei som de tydeligvis ikke helt forstår nytten og viktigheten av. De snakker om at det er gammeldags å bygge bedre infrastruktur og bedre veier. De snakker om at det tydeligvis ikke er framtidsrettet. Vi i Fremskrittspartiet vil heller si det motsatte. Det var heldigvis statsråden også inne på, at det er framtidsrettet å bygge en bedre vei med bedre kapasitet, forhåpentligvis. Det ønsker Fremskrittspartiet å foreslå. Det er ikke det som ligger i forslaget, men det ligger i vårt forslag. Vi får flere og flere autonome kjøretøy. Vi har elbiler, og en har en helt annen transportløsning framover enn det en har i dag. Så det er helt klart et behov for veier. Det vil det alltid være behov for. Det som er viktig for oss i Fremskrittspartiet, er å få valgfrihet. Noen ganger ønsker en å reise kollektivt, og andre ganger reiser en individuelt med bil. En har da en frihet og en fleksibilitet som er viktig å ha.

For å kutte kostnader i prosjektet er det nå lagt fram et prosjekt med redusert veikapasitet. Det er helt uaktuelt for Fremskrittspartiet å være med og støtte et forslag som blir en tap–tap-sak for bilistene. For det første tvinges bilistene til å ta nesten hele regningen i prosjektet, og i tillegg vil de ikke få en bedre vei med seks felt siden deler av kapasiteten skal være kollektivfelt. Følgelig har Fremskrittspartiet et eget forslag om at veiløsningene må vedtas slik som opprinnelig planlagt. Det er viktig å unngå at bilistene fortsatt skal sitte timevis i stillestående kø, samtidig som de må betale regningen for alle de andre tiltakene som ligger i prosjektet.

Så er vi i Fremskrittspartiet litt fornøyd med at Senterpartiet ønsker å kutte kostnadene. Det synes vi er positivt. Men vi er litt kritiske og litt skeptiske, for slik vi leser Senterpartiets forslag, og slik det er formulert, ønsker de å kutte alle kostnader, inkludert veikostnadene, for å redusere kostnadene totalt sett i prosjektet. Det mener vi i Fremskrittspartiet er feil. Vi foreslår at en skal kutte

på alle andre tiltak enn å kutte på selve veien, som det er viktig at får økt kapasitet.

Helge Orten (H) [16:40:44] (komiteens leder): Når jeg hører på denne debatten, skulle man nesten tro at enkelte oppfatter det som at dette prosjektet nesten har kommet dalende ned fra himmelen, helt ut av intet. Det har det jo ikke. Dette har, som flere har vært inne på, ligget inne som en del av Oslopakke 3-forliket i lang tid. Oslopakke 3-forliket er ikke en plukklister av prosjekter som man kan plukke av akkurat som det passer en selv. Når MDG og SV nå ønsker å plukke ut dette prosjektet, rokker det ved helheten i Oslopakke 3-forliket. Det har ikke vi tenkt å akseptere. Derfor er det viktig for oss å få gjennomført dette prosjektet – ikke bare fordi prosjektet er bra i seg selv og hele regionen, men også fordi det er viktig for å få gjennomført de andre prosjektene som ligger i Oslopakke 3-forliket.

Så er det nå engang sånn at dette prosjektet er heller ikke nytt i Nasjonal transportplan-sammenheng. Første gang det kom inn i Nasjonal transportplan – så vidt jeg har fått med meg, i hvert fall – var vel i Nasjonal transportplan 2014–2023, som representanten Myrli redegjorde for innledningsvis i dag. Og det var ikke denne regjeringa som la fram den. Det var regjeringa Stoltenberg med en samferdselsminister fra Senterpartiet som la fram den nasjonale transportplanen. Når jeg hører på Senterpartiet i dag, skulle man ikke tro det var tilfellet.

Hvis representanten Bengt Fasteraune har så vanskelig for å forstå tilpasningene som er gjort i prosjektet, vil jeg anbefale ham å lese det brevet som ligger vedlagt fra statsråden, for det er bare mindre justeringer i prosjektet innenfor kostnadsrammen. Og antydningen fra statsråden er at prosjektet totalt sett vil bli billigere med de justeringene som er gjort – ikke dyrere. At dette skal være så vanskelig å forstå med så begrensede tilpasninger, har jeg vanskelig for å fatte.

Dette prosjektet har vært forankret lokalt med vedtak i Akershus fylkeskommune. Det vedtaket er også grunnlaget for at staten har brukt minst 1,6 mrd. kr på planlegging, grunnarbeid o.l. Det må jo være en grad av forutsigbarhet også for lokale myndigheter i disse prosessene når vi skal legge så mye penger i å planlegge et stort, viktig – både lokalt, regionalt og nasjonalt – prosjekt som E18 er.

Det er på tide, etter min oppfatning, at vi nå klarer å lande dette prosjektet. Jeg har store forventninger til at både Viken og lokale myndigheter for øvrig nå tar tak og går inn i dette, og skjønner at det er viktig å få lagt de lokale garantiene på plass sånn at vi kommer videre med alle de andre gode prosjektene som ligger i dette.

Så en liten visitt til Framskrittspartiet helt til slutt. Jeg vil bare minne om at den opprinnelige proposisjo-

nen som ligger til grunn her, er lagt fram av en Framskrittsparti-statsråd, Jon Georg Dale, i sin tid – også med den finansieringsplanen som de nå kritiserer.

Statsråd Knut Arild Hareide [16:43:54]: Eg synest dette er ein god debatt, som får fram heilskapen i dette prosjektet, og representanten Elvestuen beskreib Fornebubanen og det som ligg i det prosjektet. Eg har lyst til å seie at når nokon seier at eg har trua med Fornebubanen, er det feil. Eg har peika på at desse to prosjekta heng saman. Det er ikkje noko eg har trua med. Det er fysisk slik det er. Vestrelenke, E18, heng saman med dette prosjektet, og me veit òg at finansieringa, grunneigarbidraga på 2,5 mrd. kr, er ein del av finansieringa òg opp mot Fornebubanen.

Eg synest òg me skal lytte til representanten Gunnes. Når ein trønder seier at Oslopakke 3 er alle «byvekstavtalters mor», så seier det noko. Og dette har nettopp vore noko veldig positivt, der me har fått tverrpolitisk einigheit og samla oss om gode resultat og fått framdrift. Og ja, eg er bekymra for at det nettopp der me står no, skal bli eit brot med den gode linja me har hatt. Me skal vere medvitne. Me har altså brukt 1,6 mrd. kr i planlegging av dette prosjektet. Er det da rett å leggje det bort, starte nye rundar? Eg må òg seie at dei partia som no går mest aktivt mot det, seier altså at me kan gjere det same som dei seier nei til i Viken. Det kan me gjere på Filipstad – akkurat den same tenkinga, akkurat det same byutviklingsarbeidet. Dei seier ja til det i Oslo, men nei til det i Viken.

Så seier representanten Hoksrud: Stakkars dei som betaler. Ja, me kan ha forståing for det. Men dette prosjektet ønskjer dei jo. Dei seier jo ja til det, og dei har attpåtalt 4 mrd. kr frå 2008 og fram til i dag. Eg har òg lyst til å minne Framstegspartiet om at Jon Georg Dale sa: «Ingenting kan lenger stanse E18-prosjektet.» Og så er det altså Framstegspartiet som stoppar finansieringa i dag, men eg legg merke til at Framstegspartiet likevel går for E18-prosjektet i seg sjølv – det er finansieringa dei er imot.

Eg meiner at me får eit betre prosjekt gjennom dei tilpassingane me har fått. Me får ei tydeleg kollektivsatsing. Me får Lysaker kollektivstasjon. Me får satsing på gang- og sykkelveg. Og me får eit byutviklingsprosjekt. Eg håpar berre at det me gjer i dag, er tilstrekkeleg for å kome i mål med prosjektet.

Hårek Elvenes (H) [16:47:17]: Jeg må bruke litt tid på å gå inn på en åpenbar misforståelse hos Framskrittspartiet. Det å bygge en vei på Hedmarken og det å bygge en vei i hovedstadsområdet er som å sammenligne epler og pærer. Det viser jo de store beløpene – 1,5–1,6 mrd. kr, var det vel sagt – som allerede nå er brukt til planlegging og innløsning av eiendommer. Det kan

ikke sammenlignes. Jeg får ikke helt grepet på Fremskrittspartiet i dagens utgave her i salen. De vil bygge stort. De vil ikke bruke bompenger. Hvordan skal man da klare å gjennomføre et så stort prosjekt som Fremskrittspartiet egentlig argumenterer for? Det er i hvert fall ikke staten som kan ta det på egen kjøp.

Jeg vil si at tidligere samferdselsminister Jon Georg Dale hadde en helt annen og langt mer konstruktiv tilnærming til saken. Jeg glemte å si i mitt forrige innlegg at han fortjener honnør for at han fremmet denne proposisjonen til Stortinget før jul. Hadde ikke Stortinget fått denne proposisjonen, hadde man heller ikke hatt en sak å jobbe med. Fremskrittspartiets lokale stortingsrepresentant har vært en god samarbeidspartner og våpen- drager i dette prosjektet. Så jeg velger å tro at de retoriske høysanger som i dag er framført av Fremskrittspartiet knyttet til denne saken, egentlig er et utslag av dagens impulsive innfallsvinkel til debatten.

Så må vi huske på at 55 pst. av den trafikkveksten som befolkningsveksten i vestregionen utløser, skal tas med buss. Og skal det være mulig, må det gjøres noe med framkommeligheten for bussen, for den framkommeligheten er veldig dårlig i dag på grunn av av- og påkjøringsramper og rett og slett en for svak kapasitet.

Og jeg må si at det jeg hører fra Senterpartiet, er en sammenhengende rekke av vikarierende argumenter for at de egentlig er mot prosjektet. Men da tør jeg minne Senterpartiet på at den lokale representanten fra Akershus, Gjelsvik, hadde en stor og flott helside i Asker og Bærum Budstikke i valgkampen i 2017 og var genuint for ny E18. Men når det kommer til realitetene, og dette skal realitetsbehandles, ser vi jo at dette er ikke noe Senterpartiet er opptatt av, og vi vet jo alle årsaken til det.

Dag Terje Andersen (A) [16:50:21]: Jeg hører til dem som er glad for den gode jobben, vil jeg si, som nå er gjort av både statsråden og transportkomiteen – som jeg regner med han har hatt et godt samarbeid med – og flertallet der. Jeg vil si at jeg er glad hver gang vi vedtar E18 vestover, jeg, for det gjør vi jo stadig vekk, og vi begynte med det under Stoltenberg-regjeringa. Det er sånn som det er sagt, at det er jo dette prosjektet som har vært en forutsetning for at jeg for min del, og mange andre, siden 2008 har betalt bompenger på E18. Det skulle tatt seg ut om vi endte med at de som betaler bompenger på E18, betaler bompenger til alt annet enn E18. Det er en del av bakgrunnen for at vi nå igjen behandler denne saken. Jeg er som sagt glad for at det nå er funnet en enighet, med de tilpasninger som er naturlig, og at prosjektet nå endelig blir realisert.

Når jeg hører på debatten, sitter jeg og er lite grann forundret, for for meg kan det høres ut som om enkelte tror at en vei i Akershus – eller Viken heter det dessverre

nå – egentlig er et lokalveiprojekt i Oslo. Men det er jo ikke det. Én ting er at vi som ikke bor i Oslo, av og til har behov for å være i hovedstaden, og sånn sett bør den være tilgjengelig for folk ellers i landet. Men det er jo ikke bare det, for E18 er for oss vestfoldinger veien hvis vi skal til Gardermoen, og faktisk er det sånn at E18 er hovedveien fra Kristiansand til Trondheim. Det er det vi snakker om – en av de viktigste nasjonale veiene som vi har i landet. Derfor har vi for Vestfolds del hele tida vært opptatt av, i vårt eget parti og med tanke på de nasjonale planene, at vi også må få dette prosjektet i gang.

Sånn sett er det en lang historie som jeg håper blir behandlet for siste gang, og at det blir gjennomført. Det er i hvert fall grunn til å være glad for den enigheten om en viktig nasjonal vei som er etablert av et bredt flertall.

Øystein Langholm Hansen (A) [16:52:50]: Nå har andre også vært innom det jeg hadde tenkt å si noe om, men jeg skal gjengi en samferdselsministers ord. Vedkommende sa: Ingenting kan stoppe E18 nå. Den som sa det, var altså den forrige statsråden i Samferdselsdepartementet. Det sa Jon Georg Dale i forbindelse med at han fremmet denne proposisjonen. Og så kommer altså Fremskrittspartiets representanter opp på denne talerstolen og kritiserer sitt eget barn.

Jeg bor i nær tilknytning til E39 i Stavanger, og der slåss beboerne for å få veien i tunnel gjennom et boligområde nord for byen, den delen som heter E39 Smiene–Harestad. De hadde jublet og drukket champagne i ukevis hvis de hadde fått den veien i tunnel, for de nektes det av økonomiske årsaker.

Dette er et miljøprosjekt. Bompengenivået er i tillegg nå lavere enn da Fremskrittsparti-statsråden la fram denne proposisjonen. Dette er et resultat av et godt politisk håndverk av flere politikere fra flere parti – i stedet for det renkespillet og politiske spillet som Fremskrittspartiets representanter for tiden bedriver.

Dette er som sagt et godt miljøprosjekt som vil komme hele landet til gode.

Martin Kolberg (A) [16:54:55]: Jeg viser først til det som Arbeiderpartiets talsmenn har sagt i denne debatten som begrunnelse for den beslutningen vi skal ta, og støtter det.

Så vil jeg benytte anledningen til å komme med noen refleksjoner, og da vil jeg først si at jeg oppfatter dette som en gledens dag – eller i morgen, kanskje – når Stortinget gjør det nødvendige vedtaket. Det er fordi planleggingen og motstanden mot dette etter mitt skjønn må ta slutt. Grunnen til det er at jeg gjennom årene har lurt på – jeg er jo fra Buskerud og har i likhet med mange som har deltatt i denne debatten, vært engasjert i dette gjennom mange år – hva som egentlig er den

grunnleggende årsaken til all motstanden. Det sliter jeg faktisk med å forstå.

Jeg har sett på Oslopakke 3 og utbyggingen av E18 som en helhet, og dette er jo først og fremst et miljø- og kollektivprosjekt – egentlig er det først og fremst det, for utbyggingen av E18 skal jo løse trafikkproblemer på E18 på den aktuelle strekningen, men den skal også finansiere grunnleggende og mer krevende prosjekter i Oslo-området for å løse kollektivproblemet. Det er det fine håndverket i samspillet mellom disse to faktorene som gjør Oslopakke 3 unik, og – som det ble sagt av en kollega her – til alle byutviklingsprosjekters mor. Jeg er helt enig i og slutter meg tungt til det som er sagt, at dette ikke er noen lokalvei, dette er et nasjonalt prosjekt. Vi snakker om innfarten til landets hovedstad vestfra, kanskje den mest trafikkerte veien i Norge.

Det er store problemer med avviklingen av trafikken i dag, og det må jo uansett være framtidsrettet å få løst det på en ordentlig og kvalifisert måte. Når man gjør det, og gir Oslo, som har mye motstand i seg, milliarder av kroner for å løse deres kollektive utfordringer, må jo dette være en gledens dag for alle.

Til slutt bare et hjertesukk, som jeg trekker med – jeg holdt på å si – glede i denne stund: Vi har allerede betalt 4 mrd. kr uten at det er tatt et spadestikk på E18, så det er kanskje på tide at vi gjør det. Jeg lurer på om man i andre deler av landet hadde akseptert det så lenge som vi med den trafikken på E18 har måttet akseptere det gjennom alle disse årene.

Bård Hoksrud (FrP) [16:58:28]: At Fremskrittspartiet ikke er glad i bompenger, burde ikke være noen bombe eller noe sjokk i denne salen; jeg tror alle vet det ganske godt. Men når statsråden sier at alle sier ja til dette prosjektet, tror jeg det er å dra det litt langt. Jeg tror jeg kjenner ganske mange bilister som er avhengig av å kjøre på den veien, som ikke sier ja til dette prosjektet og den kostnaden de får. Når jeg hører på representanten Elvenes, skjønner jeg at han har et stort behov for å prate bort det faktiske forhold at dette betyr en dårligere løsning for bilistene som skal kjøre på og bruke denne veien. Jeg skjønner at man fra Høyres side prøver å late som om det ikke blir en dårligere løsning enn det de gjorde den gang statsråd Dale la fram dette med motorveiproblematikken – men det er det.

Så hører jeg at det blir sagt av mange representanter at ja, dette er et godt miljøprosjekt, så det kommer hele landet til gode. Ja, det er et veldig godt prosjekt, og det er ingen som har sagt at det ikke er bra for innbyggerne i Bærum og for dem som bor langs veien, hvor det blir gjort endringer. Og ja, jeg skal gi representanten Myrli rett i at det er gjort endringer – dessverre har endringene gjort at det har gått ut over bilistene, som skal betale sto-

re deler av denne regningen, og som har betalt nesten 4 mrd. kr allerede. Det er jo noe av det som ligger der, og noe av det som ligger til grunn for det vi diskuterer og behandler i dag.

Det er veldig bra for mange, men det er altså slik at noen må ta den regningen, fordi man har valgt å gå bort fra det opprinnelige forslaget, som gikk på tre kjørefelt hele veien, og dermed reduserer kapasiteten på veien. Det betyr at det blir dårligere kapasitet, og det betyr at man skal betale mer for det.

Hvis man hadde fulgt Fremskrittspartiets merknader om f.eks. å se på andre løsninger som kunne redusert kostnadene, f.eks. ved en annen løsning til Fornebu, mener jeg det er mulighet for at man kunne ha redusert kostnadene, og man kunne ha redusert belastningen for bilistene hvis man hadde villet det, eller man kunne kanskje ha bygd andre ting som også var sårt etterlengtet.

Det finnes mange muligheter, men jeg opplever at flertallet har valgt og har bestemt seg for at det er dette man nå går for. Men jeg synes det er bra. Jeg synes statsråden var tydelig på at han ser for seg at man kan se på andre nye løsninger, som The Boring Company og andre som kommer med forslag til hvordan man kan gjøre ting på en smartere måte og redusere kostnadene. Og det synes jeg er veldig bra.

Det er derfor jeg har lyst til å si at ja, det er en gledens dag – og det er et fantastisk flott vær ute i dag – for alle dem som er opptatt av veldig mye av det som går utenfor E18. Men for de bilistene som kommer til å måtte stå lenger i kø, tror jeg kanskje jeg ville sagt at det er litt trist slik, og så får vi si «prikk, prikk», for det andre er det ikke lov, ikke parlamentarisk, å si herfra.

Presidenten: Definitivt ikke.

Representanten Bengt Fasteraune har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:01:36]: Det er jo spesielt å høre at man delvis ikke har lest dokumentene. Jeg har lest dem svært godt. Jeg skjønner at prosjektet har vært i NTP, og jeg har også oppfattet i løpet av min korte periode på Stortinget at det er mange prosjekter som står i NTP, som ikke blir realisert. Jeg tror kanskje at når det gjelder kostnaden her, er det slik at vi i Senterpartiet ber om at man skal gå igjennom og se på kostnadene og få til kostnadsreduksjoner, og vi ber om at forhandlingene skal foregå før vi får det til Stortinget. Det er det vi har bedt om.

Til Fremskrittspartiet: Jeg må bare minne om at det skjedde noe med bompengegjelden da Fremskrittspartiet var i regjering: Den har økt. I 2013 var den på 35 mrd. kr, og i 2019 var den på 52 mrd. kr. Hvis man nå

sier at for dette prosjektet skal hele regningen betales av staten, tror jeg det er mange folk rundt omkring i landet som lurer på hvordan det skal gå med deres prosjekter.

Presidenten: Representanten Tor André Johnsen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tor André Johnsen (FrP) [17:02:45]: Til representanten Fasteraune fra Senterpartiet vil jeg først si at jeg kan bekrefte at han har lest saken veldig godt, for han har fått med seg at det er veldig mye annet enn vei i dette prosjektet. Men jeg tror ikke han har fått med seg at Fremskrittspartiet ønsker å kutte alle de andre områdene for å redusere bomkostnadene. Det er faktisk det eneste partiet som tar tak i det.

Til representanten Elvenes: Jeg er litt usikker på om han fikk med seg alt jeg sa i innlegget mitt i stad, for jeg påpekte nettopp det at man ikke kan sammenlikne E6 med E18, men poenget mitt var å vise hvor vanvittig mye trygg, sikker motorvei man kan få for hele 17,4 mrd. kr. Det er utrolig mye penger, og det er faktisk mulig å bygge nesten 100 km med firefelts for et så stort beløp, ikke bare usle 4,4 km. Poenget er å få fram at alle de andre kostnadene – alle de andre aktivitetene og prosjektene i dette byutviklingsprosjektet, som er kostnadsdrivende – bør kunne reduseres for å kutte bomkostnadene.

Nils Aage Jøegstad (H) [17:03:59]: Jeg tenkte jeg skulle takke for en god debatt.

Det er delte meninger om mange ting, men jeg har lyst til å si at en av de erfaringene vi har gjort med E18 i Oslopakke 3, og som gjør at vi nå faktisk skal bygge veier med etterskuddsinnkreving, er at man på E18 har måttet betale bompenger i bomringen på Lysaker siden 2008, uten å få veien. Det har på en måte sparket unna prinsippet om at man skal betale parallelt. Vi snakker altså her om mye penger som allerede er innkrevd.

I tillegg har vi gjort noe annet som er ganske viktig for dem som blir berørt av veiprojekter, og det er at man faktisk kommer tidligere i gang med grunnerv. Jeg vet av egen erfaring i min kommune at da det skulle bygges ny E6, satt folk i årevis på gamle hus som de visste at de måtte selge, men de fikk ikke solgt dem fordi de ikke var ferdig regulert ut. Det gikk år hvor det var gode muligheter for å kjøpe seg nye boliger, og så kunne de ikke gjøre det. Her har vi på et tidlig tidspunkt, før reguleringsvedtakene, gjennomført grunnerv. Så det har vært en lokal styring på dette prosjektet som har bidratt til at dette har kommet så langt som det har, og det mener jeg man skal ta hensyn til i den videre behandlingen der ute i regionen.

Når Fremskrittspartiet snakker om Forneubanen, får jeg déjà vu-følelse, for i 2007 stoppet Fremskrittspar-

tiet i Akershus byggingen av en automatbane til Fornebu. Den kostet 1,1 mrd. kr., og den var for dyr i 2008. Nå koster prosjektet 17 mrd. kr, men på den annen side får man noe helt annet. Man får noe som er mer trafikksterkt. Det er en sammenhengende streng fra Fornebu til kanskje Ahus eller helt opp til Kjeller. Det er et stort system. Ja, det koster. Det nytter likevel ikke å sette strek over alle de andre gode tiltakene som er gjort, f.eks. i Oslopakke 3.

Men veiprojektene har vært det som har gitt Oslopakke 3 legitimitet. Det er de som har gjort at bilistene i vår region faktisk har betalt sin skjerv, for de har sett at de har fått bedre veier, bedre kollektivtransport, bedre busstilbud, og det har hjulpet alle reisende, ikke bare bilistene.

Statsråd Knut Arild Hareide [17:07:13]: Eg skal ikkje forlengje ein god debatt for lenge, og eg må gi representanten Hoksrud rett i at det er nok ikkje alle som er like fornøgde. Men eg må jo seie at dette er eit prosjekt som nettopp dei som har vore med og betalt det, sidan 2008, nettopp i regionen vestfrå, verkeleg heiar fram. Sjeldan har eg opplevd eit så stort engasjement.

Så er det ein del ting eg har lyst til å ta opp nå til slutt. Det er blitt framheva i denne debatten at me køyrer over dei lokale regionale myndighetene her. Da skal me vere bevisste at alt var forankra gjennom dei lokale regionale myndighetene. Det var da Viken trakk garantien, at me måtte ta kva me kan kalle ei omkøyning, og den omkøyninga har gjort at me har fått eit enda betre prosjekt – det har eg lyst til å seie.

Så er det mange som seier at dette er ein «gledens dag». Det er eg einig i. Det er altså ein nødvendig føresetnad det Stortinget gjer i morgon med sitt vedtak, men det treng ikkje vere tilstrekkeleg. For me køyrer ikkje over, me treng ein regional lokal garanti for å kome i mål med dette prosjektet, og det vil eg sjølv sagt jobbe for, nettopp for at me skal kome i land med det.

Dette er også eit sterkt bompengefinansiert prosjekt, og dermed er det ikkje slik at me kan velje å bruke alle midlane til dette prosjektet landet rundt. Det blir ei altfor enkel analyse. I stor grad er det nettopp brukarane av vegen som er med på å betale dette prosjektet, som gjer at me får både kollektivtrafikk, gang- og sykkelveg og eit byutviklingsprosjekt som gjer at me kan kome i mål, og det håper eg blir resultatet av denne gode debatten.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset oppad til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [17:09:32]: Jeg kunne ikke dy meg etter å ha hørt representanten Fasteraune snakke

om bompenger. Det er litt morsomt. Siden 2010 har denne salen behandlet 74 bompengeprojekter. Hvor mange av dem har Senterpartiet stemt imot? Null. De har stemt for alle. Fremskrittspartiet har faktisk stemt imot over 30 av dem. Da vi kom i regjering, sørget vi til og med for at to av de prosjektene som ikke er her, men som skulle vært her – det var 76 – ble borte, som Senterpartiet med samferdselsminister hadde fremmet, nemlig på E34 i Seljord og Åmot og på E6 Alta vest. Disse bompengeprojektene satt altså Senterpartiet med samferdselsministeren og vedtok, og de ble altså borte fordi Fremskrittspartiet satt i regjering. Fordi vi satt i regjering, fikk vi også redusert bompengene med mange, mange milliarder kroner i bompengeprojekter. Det viser altså at vi er like mye imot det, og vi var like mye mot det i regjering, men det hender at man må gjøre noe. Senterpartiet prater om dette, men de har altså stemt for 74 bompengeprojekter siden 2010, og de vil le jammen meg hatt et par til, så de burde sitte stille i båten her i salen.

Presidenten: Representanten Sverre Myrli har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sverre Myrli (A) [17:10:41]: Det er neppe så mye å legge til i debatten, men det slår meg at partier som Miljøpartiet De Grønne, SV og Rødt, som jo har gått svært høyt på banen også i debatten i dag, holder sine innøvde taler, og så går de – forsvinner fra salen. Dette er altså partier som i VG i dag kaller saken for «vanvittig» og «bevisst sabotasje», og som i debatten her i ettermiddag har sagt at dette er maktmisbruk. Så sier de det de har bestemt seg for å si for lenge siden, sprer bevisst feilinformasjon, men orker altså ikke å stå i debatten og være med på å diskutere og finne løsninger. Det er egentlig ganske betegnende for E18-debatten. Det er mange som ikke orker å gå inn i realitetene og finne ut hva som er fakta.

Om jeg har vært i tvil i dette spørsmålet, er jeg i alle fall ikke i tvil etter denne debatten. Det er helt riktig at Stortinget i morgen fatter en beslutning i spørsmålet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.12.

